

KULTUURIMINISTEERIUM

Kinnitatud kultuuriministri
27.02.2015 käskkirjaga nr 1-2/47

**KULTUURIMINISTEERIUMI
VALITSEMISALA
ARENGUKAVA 2016-2019**

SISUKORD

Sisukord	2
Missioon	3
Tulevikupilt aastaks 2030: Eesti kultuuriruumi elujõulisus	3
Tulemusvaldkondade üldesmärgid	3
Arengukava strateegiline raamistik	4
Eesmärgid, meetmed, prioriteetsed tegevused ja uued algatused	6
1. Tulemusvaldkond: kultuur.....	6
1.1 Alavaldkond: kunstid	6
1.3 Alavaldkond: loomemajandus	21
1.4 Alavaldkond: kultuuriväärtused	24
2 Tulemusvaldkond: sport	33
3 Tulemusvaldkond: lõimumine.....	38
4 Organisatsiooni olukord ja arendamine.....	43
Arengukava finantsplaan	50
LISA 1: Hetkeolukorra analüüs	51
1. Tulemusvaldkond: kultuur.....	51
1.1 Alavaldkond: kunstid	51
<i>Etenduskunstid</i>	51
<i>Kunst</i>	53
<i>Kirjandus</i>	56
<i>Muusika</i>	59
<i>Audiovisuaal</i>	61
<i>Arhitektuur</i>	66
<i>Disain</i>	70
1.2 Alavaldkond: loomemajandus	75
1.3 Alavaldkond: kultuuriväärtused	78
<i>Muuseumid</i>	78
<i>Raamatukogud</i>	80
<i>Rahvakultuur</i>	84
<i>Muinsuskaitse</i>	87
2. Tulemusvaldkond: sport	90
3. Tulemusvaldkond: lõimumine.....	94

MISSIOON

Kultuuriministeerium koos oma asutustega töötab eesti rahvusliku identiteedi säilimise ning elujõulise kultuuriruumi tagamise ja arengu nimel.

Selle saavutamiseks tegeleme eesti kultuuri, rikkaliku pärandi ja kultuurilise mitmekesisuse ning sportlike eluviiside väärtustamise, säilitamise, arendamise, teadvustamise ja levitamisega nii Eestimaal kui ka väljaspool ja toetame nii professionaalset kui huvitegevust loovuse ja spordi vallas.

TULEVIKUPILT AASTAKS 2030: EESTI KULTUURIRUUMI ELUJÕULISUS¹

Eesti arengu aluseks on eesti rahvuse ja eesti kultuuri jätkusuutlikkus, eestluse püsimine on Eesti arengueesmärkide reas esimesel kohal². Eesti kultuuriruum on oluliselt laiem mõiste kui otsese loometegevuse või rahvakultuuri valdkonnad. Rahvuse säilimiseks läbi aegade on vajalikud ennekõike kultuurilised mehhanismid, mis võimaldavad eesti rahvusliku identiteedi (kultuurilise kokkukuuluvuse) püsimist ja tagavad rahvuskultuurile omaste väärtuste, traditsioonide, käitumismudelite ja elulaadi elementide edasikandumise põlvest põlve, samuti nende omaksvõttu teiste Eesti elanike poolt.

Soovitava seisundina aastaks 2030 on Eesti rahvastiku olukord stabiliseerunud, toimivad integratsioonimehhanismid. Eestlus on väärtustatud, Eesti on eelistatud elu- ja tööpaik. Hääbumishirm on kadunud, kultuuri kohanemisvõime on tasemel, mis võimaldab kultuurivaramu ülekannet ning pidevat täiendamist uutele kultuurikandjate põlvkondadele. Saavutatud on Eesti kultuuri dünaamiline tasakaal ja jätkusuutlikkus suhetes maailmakultuuriga.

Olulise osaga eesti kultuuripärandist on võimalik tutvuda virtuaalkeskkonnas, mis paikneb elektroonilistes arhiivides, muuseumides ja raamatukogudes, olles seetõttu rahvusvaheliselt kättesaadav ja tõlgitav teistesse keeltesse, muutudes selle kaudu kättesaadavaks ja mõistetavaks kõigile, sealhulgas huvilistele maailmas.

TULEMUSVALDKONDADE ÜLDEESMÄRGID

Tulemusvaldkond: kultuur

Kultuuripoliitika eesmärgiks on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ja luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ning mitmekesise kultuuriruumi arenguks ja kultuuris osalemiseks³.

¹ Visiooni aluseks on väljavõtted Riigikogus 14.09.2005 heaks kiidetud Eesti Säästva arengu riiklikust strateegiast Säästev Eesti 21.

² Teisteks arengueesmärkideks on heaolu kasv, sidus ühiskond ja ökoloogiline tasakaal.

³ Kultuuripoliitika eesmärk on sõnastatud Riigikogu poolt 12.02.2014 heaks kiidetud strateegiadokumendis „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“.

Tulemusvaldkond: sport

Liikumisel ja spordil on oluline ning kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, elukeskkonna rikkuse loomisel ja Eesti riigi hea maine kujundamisel⁴.

Tulemusvaldkond: lõimumine

Eesti ühiskond on lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ja jagavad demokraatlikke väärtusi⁵.

ARENGUKAVA STRATEEGILINE RAAMISTIK

Kultuuriministeeriumi valitsemisala arengukava aastateks 2016-2019 on koostatud kooskõlas mitmete valdkondlike ja valdkondadeüleste strateegiadokumentidega. Kultuuri, spordi ja lõimumise eesmärgid on püstitatud Riigi eelarvestrateegias aastateks 2015-2018⁶, konkurentsivõime kavas „Eesti 2020“⁷ (loomemajanduse valdkond), valdkondlikes strateegiadokumentides „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“, „Lõimuv Eesti 2020“ ning „Spordipoliitika põhialused aastani 2030“. Kultuuri, spordi ja lõimumise valdkonnad panustavad ka teiste ministeeriumide koostatavatesse valdkondlikesse arengukavadesse ja strateegiatesse.

Kultuuriministeeriumi valitsemisala eesmärgid olulisemates strateegiadokumentides:

Strateegiadokument	Tulemusvaldkond, tegevussuund	Eesmärk
Riigi eelarvestrateegia 2015-2018	Kultuur ja sport (kultuur)	Tagada eesti kultuuriruumi elujõulisus eesti rahvuse ja kultuuri kestmiseks ja arenguks läbi aegade.
Riigi eelarvestrateegia 2015-2018	Kultuur ja sport (sport)	Loodud on kehalist aktiivsust soodustav keskkond ja toetav infrastruktuur.
Riigi eelarvestrateegia 2015-2018	Kodakondsus-, keele ja rahvuspoliitika (lõimumine)	Eesti ühiskond on lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ja jagavad demokraatlikke väärtusi.
Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“	Tegevussuund 9	Loomemajanduse, IKT ja teiste võtmetehnoloogiate potentsiaali laiem kasutamine teiste sektorite lisandväärtuse tõstmisel.

⁴ Spordipoliitika eesmärk on sõnastatud strateegiadokumentis „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“, mis sai 18.12.2014 Vabariigi Valitsuse heakskiidu ning esitati Riigikogule.

⁵ Lõimumispoliitika eesmärk on sõnastatud Vabariigi Valitsuse poolt 18.12.2014 heakskiidetud arengukavas „Lõimuv Eesti 2020“.

⁶ Vt <http://www.fin.ee/riigi-eelarvestrateegia>

⁷ Vt https://riigikantselei.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/eesti2020_08.05.2014_kodulehe.pdf

Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020	Kultuur	Kultuuripoliitika eesmärgiks on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ja luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ning mitmekesise kultuuriruumi arenguks ja kultuuris osalemiseks.
Lõimuv Eesti 2020	Lõimumine	Eesti ühiskond on lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ja jagavad demokraatlikke väärtusi.
Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030	Sport	Liikumisel ja spordil on oluline ning kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, elukeskkonna rikkuse loomisel ja Eesti riigi hea maine kujundamisel.

Kultuuriministeeriumi tulemusvaldkondade seosed teiste ministeeriumide arengukavade ja strateegiatega:

Strateegia	Vastutaja	Seotud tulemusvaldkond
Eesti riiklik turismiarengukava 2014-2020	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Kultuur, sport
Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2020	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Kultuur (loomemajandus)
Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020	Siseministeerium	Kultuur, sport
Rahvastiku tervise arengukava 2009-2020	Sotsiaalministeerium	Sport
Laste ja perede arengukava 2012-2020	Sotsiaalministeerium	Kultuur
Eesti keele arengukava 2011-2017	Haridus- ja Teadusministeerium	Kultuur, lõimumine
Eesti merenduspoliitika 2012-2020	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Kultuur
Eesti infoühiskonna arengukava 2020	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Kultuur
Rahvuskaaslaste programm 2014-2020	Haridus- ja Teadusministeerium	Kultuur, lõimumine
Siseturvalisuse arengukava 2015-2020	Siseministeerium	Lõimumine

Vägivalla ennetamise strateegia aastateks 2015-2020	Justiitsministeerium	Lõimumine
Noortevaldkonna arengukava 2014-2020	Haridus- ja Teadusministeerium	Kultuur, lõimumine
Aktiivsena vananemise arengukava 2013-2020	Sotsiaalministeerium	Kultuur
Elukestva õppe strateegia 2020	Haridus- ja teadusministeerium	Kultuur, lõimumine
Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 „Teadmistepõhine Eesti“	Haridus- ja teadusministeerium	Kultuur
Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020	Rahandusministeerium	Kultuur (loomemajandus)

EESMÄRGID, MEETMED, PRIORITEETSED TEGEVUSED JA UUED ALGATUSED

1. Tulemusvaldkond: kultuur

Üldesmärk: Kultuuripoliitika eesmärgiks on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ja luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ning mitmekesise kultuuriruumi arenguks ja kultuuris osalemiseks.

1.1 Alavaldkond: kunstid

Mõõdikud	Algtase	2016	2017	2018	2019	2020
Teatrikülastuste ja lavastuste arv Eestis Allikas: Eesti Teatri Agentuur	1 090 000 489 (2013)	1 000 000 450	1 000 000 465	1 000 000 465	1 000 000 465	1 000 000 465
Eesti filmi turuosa kinolevis (%) Allikas: Eesti Filmi Instituut	6 (2013)	7	7	8	8	8
Tõlked eesti keelest teistesse keeltesse (ilukirjandus/nimetust) Allikas: Eesti Kirjanduse Teabekeskus	65 (2014)	71	74	77	77	80
Eestis väljaantavate raamatute ja brošüüride arv (nimetust) Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu	3 887 (2013)	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Välismaalt laekuvad autoritasud muusika valdkonnas (eur) Allikas: Eesti Autorite Ühing	164 102 (2013)	400 000	500 000	600 000	700 000	800 000
Kontserdikülastuste arv Eestis Allikas: Statistikaamet	2 000 000 ⁸ (2013)	2 025 000	2 025 000	2 025 000	2 025 000	2 100 000

⁸ Erialsged andmed. Tegemist on uue mõõdikuga, mille esimesed ametlikud andmed avaldatakse 2015. aasta märtsis-aprillis (2013. aasta kohta).

Meede 1: Mitmekülgse kultuurielu tagamine kunstide toetamise ja Eesti kultuuri tutvustamise kaudu.

Meetme eesmärk: Eesti kultuurielu on mitmekülgne ja kõrgetasemeline, pakkudes võimalusi loominguliseks tegevuseks ja kultuurist osasaamiseks ning Eesti konkurentsivõime kasvuks ja Eesti tutvustamiseks maailmas kultuuri kaudu.

Meetme lühikirjeldus: Kunstide allvaldkondadeks on meetme raames arhitektuur, disain, etenduskunstid, muusika, kirjandus, kunst ning audiovisuaalvaldkond. Meetme raames toimub kunstide valdkonna strateegiliste koostööpartnerite põhitegevuse ja projektide toetamine, eesti kultuuri rahvusvahelistumise toetamine, maailmakultuuri kättesaadavaks tegemine Eestis, valdkondlike poliitikate kujundamine ja ellu viimine, valdkonna konkurentsivõime tõstmise ja kultuuriajakirjanduse arengu toetamine, valdkonna toimimiseks ja arendamiseks vajaliku taristu hoidmine ja arendamine.

Olulisemad probleemid, tegevused nende lahendamiseks ning tegevuste vahetud tulemused

Nr	Muudatusvajadus	Tegevused lahendusteni jõudmiseks	Tegevuse vahetu tulemus
1.	Üldised kunstide tegevused		
1.1**	Kunstide valdkonna töötajate palgad erinevad sarnase profiiliga kõrgharidusega haridustöötajate palkadest ning ei ole tööjõuturul konkurentsivõimelised.	Ettepanekute esitamine riigieelarvest palka saavate kultuuritöötajate, sh sihtasutuste ja avalik-õiguslike asutuste töötajate palgatingimuste võrdsustamiseks ja palkade tõstmiseks (pidev tegevus; Kultuur 2020 p 11).	Ettepanekud on koostatud ja esitatud, mis loovad eelduse kultuuritöötajate palgatõusuks ja palgatingimuste ühtsustamiseks (pidev tegevus).
1.2**	Riigieelarvest toetust saavate Kultuuriministeeriumi (edaspidi KuM) haldusala kunstide valdkonna kultuuriasutuste majanduskulude kompenseerimises ei ole arvestatud üldise majanduskeskkonna hinnatõusuga. Oluline on hüvitada kulude kasvu ka KuMi haldusala kultuuriasutustele analoogiliselt Riigi Kinnisvara ASi majandamiskulude kasvu kompenseerimisele.	Ettepanekute esitamine riigieelarvest toetatavate KuM haldusala kultuuriasutuste, sh riigiasutuste, sihtasutuste ja avalik-õiguslike asutuste majanduskulude kasvust põhjustatud kulude kompenseerimiseks (pidev tegevus).	Ettepanekud on koostatud ja esitatud Rahandusministeeriumile (edaspidi RaM), mis loovad eelduse haldusala kultuuriasutuste toetuste tõusuks ja asutuste riigieelarvest toetamise tingimuste ühtlustamiseks.

1.3**	Võimaldamaks kultuuripoliitikat teadmistepõhiselt kujundada ja ellu viia, on kasvanud vajadus uuringute ja teadustegevuste suuremaks kasutamiseks otsustusprotsessides.	KuM viib läbi uuringute ja valdkondlike teadus-arendustegevuste vajaduste analüüsi, koostab uuringute plaani ja tellib süsteemselt uuringuid kunstide valdkonna erinevate poliitikate väljatöötamiseks (Kultuur 2020 p 5). ** Taotletakse teaduskoordinaatori ametikoha loomist Euroopa Liidu (edaspidi EL) meetmete raames (Haridus- ja Teadusministeerium, edaspidi HTM).	Uuringute ja teadus-arendustegevuste vajadused on analüüsitud, vastavalt uuringute plaanile tellitakse poliitikakujundamiseks vajalikke spetsiifilisi uuringuid. Kultuuripoliitika elluviimiseks ja argumenteeritud otsuste tegemiseks ning nende mõju hindamiseks kogutakse süsteemselt kultuurivaldkondade statistikat, toetatakse teadustööd ja nende tulemuste publitseerimist. (Pidev tegevus)
1.4	Valdkonniti on loovisikute toimetulek erinev. Seni puuduvad uuritud andmed vabakutseliste loovisikute arvust, valdkondlikust hõivatusest, sissetulekutest ja vajadustest täiendavate sotsiaalsete garantiide loomiseks.	2015. aastal viiakse läbi vabakutseliste loovisikute uuring erinevate valdkondade lõikes. Koostöös ministeeriumide ja valdkondlike esindusorganisatsioonidega töötatakse välja lisaettepanekud õigusaktideõigusaktide muutmiseks. (Kultuur 2020 p 12)	Kaardistatud on vabakutseliste loovisikute valdkondlik tööhõive ja toimetulekuks vajalike sotsiaalsete garantiide olemasolu. Lähtuvalt uuringu tulemustest on saadud parem ülevaade vabakutselistest loovisikutest kunstivaldkondade lõikes, planeeritud ja ellu viidud jätkutegevused vabakutseliste sotsiaalsete garantiide tagamise protsessis.
1.5	Eraraha kaasamine kultuuri toetamiseks on valdkonniti erinev, sõltudes üksikutest suurtoetajatest.	Jätkub kultuurisõbralike ettevõtete ja eraisikute tunnustamine avalikkuse silmis. KuM otsib koostöös valdkonna ja erasektoriga lahendusi eraraha suuremaks kaasamiseks kunstide valdkonda (Kultuur 2020 p 10).	Kultuuri toetamine on tunnustatud ja soositud tegevus, eratoetajad osalevad aktiivselt kultuurielus, toimivad mitmed erasalusega toetusfondid (pidev tegevus). Välja on töötatud ettepanekud erinevate finantseerimisskeemide loomiseks avaliku ja erasektori koostöök.
1.6	Kõrgetasemelise kultuurikriitika arenguks on vaja tagada Kultuurileht SA väljaannete honoraride võrdne tase.	Kultuurileht SA kultuuriväljaannete honoraride ühtlustamine ja suurendamine (pidev tegevus).	Honorarid on ühtlustunud ja vastavalt riigieelarve võimalustele suurenenud (pidev tegevus).
1.7	Eesti Rahvusringhäälingu (edaspidi ERR) taristu ja tehnoloogiline varustatus vajab pidevat kaasajastamist.	Riik jätkab ERRi taristu ja tehnoloogilise arengu rahastamist (Kultuur 2020 p 31.4-31.6).	ERRi tootmiskeskfond rahuldab organisatsiooni vajadusi (pidev tegevus).

<p>1.8**</p>	<p>Eesti kultuur on maailmas üha nähtavam ja tunnustatud. Kuna eesti kultuuri rahvusvahelistumine on hüppeliselt suurenenud ja geograafiliselt laienemas, on vajalik tugevdada ja maksimaalselt ära kasutada kõiki seda protsessi toetavaid vahendeid, nii institutsionaalset võrgustikku, tegevuste rahastust kui rahvusvahelise koostöö eri vorme ja formaate.</p>	<p>Toetatakse kultuuri rahvusvahelistumist ning jätkusuutlikke eesti kultuuri välisprojekte läbi toetusvooru „Eesti kultuur maailmas“.</p> <p>Tihendatakse koostööd valdkondlike info- ja arenduskeskuste ning teiste rahvusvahelises koostöös osalevate strateegiliste partneritega ning koondatakse ja analüüsitakse infot eesti kultuuri rahvusvahelistumise ja ekspordi ulatusest ja mahust maailmas.</p> <p>Jätkatakse kultuuriesindajate võrgustiku arendamist. Seoses Põhja-Ameerika ja Aasia-suunalise koostöö ja võimaluste tähtsuse kasvuga tugevdatakse esindatust New Yorgis ja kaalutakse kultuuriesindaja ametikoha loomist Aasias.</p> <p>Tagatakse Eesti kultuuriorganisatsioonide ja loovisikute tõhus osalemine nii EL programmis „Loov Euroopa“, kui teistes rahvusvahelistes programmides. Uuendatakse riikidevaheliste kahepoolsete kultuurilepete alusel koostatud koostööprogramme.</p> <p>Viiakse läbi Eesti kultuuri rahvusvahelistumise uuring (valmib 2016).</p> <p>(Kultuur 2020 p 13)</p>	<p>**Võimalused Eesti kultuuri rahvusvahelistumiseks on olulises mahus kasutatud. Eesti loomeinimestel on väljund nii kodu- kui välismaal ja Eestil on kultuurimaa maine nii laiema publiku kui kultuurivaldkonna professionaalide silmis. (Pidev tegevus)</p> <p>Tänu osalusele rahvusvahelistes koostööprogrammides on lisandunud kogemusi ning väljastpoolt on toodud Eesti kultuurivaldkonda lisaressursse (pidev tegevus).</p> <p>Rahvusvahelistumise toetamine on viidud teadmistepõhiseks.</p>
<p>1.9</p>	<p>Aastal 2018 tähistab Eesti Vabariik sajandat aastapäeva ja toimub EL nõukogu eesistumine. Selle raames on oluline läbi viia mitmekesine kultuuriprogramm nii Eestis kui välismaal.</p>	<p>KuM aitab kaasa Riigikantselei poolt koordineeritud Eesti Vabariik 100 (edaspidi EV 100) ja EL eesistumise kultuuriprogrammi väljatöötamisel ja elluviimisel.</p>	<p>Kultuuriprogramm on koostatud 2015 ja tegevuste elluviimisele on kaasa aidatud 2016-2019.</p>

1.10	Kultuuri jätkusuutlikkuse tagamiseks ja regionaalarengu toetuseks on oluline parandada loovisikute kahesuunalist mobiilsust, toetada rahvusvaheliste kontaktvõrgustike loomist ja kultuurielu mitmekesistamist Eestis. Võimaldada loovisikute professionaalset arengut ja tagada loometingimused Eestis töötamiseks ka rahvusvahelistele loojatele.	Residentuuride loomise ja arendamise toetamine, kaardistamine, rahvusvahelistesse mobiilsusvõrgustikesse lülitumine. Koostöös Eesti Kultuurkapitaliga (edaspidi KULKA) otsitakse võimalusi kultuuriprofessionaalide lähetamise toetamiseks rahvusvahelistesse tippresidentuuridesse.	Eestis tegutsevad rahvusvaheliselt võrgustunud valdkondlikud ja valdkondadeülesed residentuurid. Eesti loovisikud osalevad maailma tippresidentuurides. Mobiilsus on tasakaalus sise- ja välissuunal. (Pidev tegevus) Jätkub Narva residentuuri toetamine ja arendamine.
1.11*	Puudub täpne ülevaade kultuuri loomiseks ja sellest osasaamiseks sobilikest regionaalsetest võimalustest.	KuM kaardistab koostöös erinevate huvigruppidega suuremad probleemkohad lähtudes Euroopa Nõukogu Avatud Koordinatsiooni Meetodi töögrupi poolt koostatud „Kõiki kaasava elukeskkonna käsiraamatust” ⁹ (Kultuur 2020 p 1).	KuMis on valminud kaardistus Eesti elanikkonna võimalustest kultuuri luua ja sellest osa saada, sõltumata regionaalsetest, sotsiaalsetest, kultuurilistest, etnilistest, vanuselistest, soolistest või teistest individuaalsetest eripäradest ja –vajadustest (2016).
1.12	Kunstide alane huviharidus ei ole nii regionaalselt kui majanduslikult kõigile elanikkonna gruppidele piisavalt kättesaadav.	EL töötab 2015. aasta lõpuks välja huvihariduse arendamise käsiraamatu hariduse ja kultuuri teemadel. KuM aitab kaasa HTMi ja kohalike omavalitsuste (edaspidi KOV) tegevustele huvihariduse kättesaadavaks tegemisel ja kvaliteedi tõstmisel kultuuriorganisatsioonide kaasamise kaudu (Kultuur 2020 p 2).	KuM on aidanud HTMil välja töötada laste ja noorte huvitegevuse ja huvihariduse valdkondlikud lähtekohad ja rakendamispõhimõtted.
1.13 Arhitektuur			
1.13.1	Ühiskond käsitleb arhitektuurivaldkonda kitsalt, nähes eelkõige arhitektuuri mahulist ja sisearhitektuuri kunstilist poolt. Elukeskkonna jätkusuutlikuks ja tasakaalustatud arenguks on oluline käsitleda valdkonda laiemas ühiskondlikus tähenduses.	Valdkonna jätkusuutlikuks ja ühtlaseks arenguks kaasatakse arendustegevustesse laiemalt valdkonna esindajaid ja viiakse ellu arhitektuurivaldkonna arendusprojekte (Kultuur 2020 p 24.1).	Käsitlus arhitektuurivaldkonnast on laienenud – teatakse, et valdkond hõlmab lisaks mahulisele arhitektuurile ka maastiku- ja sisearhitektuuri, planeerimist ja urbanismi.

⁹ http://www.abivahendikeskus.astangu.ee/fileadmin/media/Trukised/Koiki_kasava_elukeskkonna_kavandamine_loomine.pdf

1.13.2	Riiklikud ülesanded arhitektuurivaldkonna koordineerimisel on killustunud erinevate institutsioonide vahel, mistõttu puudub ühtne riigiülene koordineerimine. Puuduvad ministriumide ühised eesmärgid ja õiguslikud meetmed arhitektuuripoliitika elluviimiseks.	Osalemine koos teiste ministriumidega elukeskkonna arendamise riiklike põhimõtete väljatöötamisel eesmärgiga koondada riiklik planeerimis- ja arhitektuurialane tegevus (2015-2016; Kultuur 2020 p 24.2).	KuM on osalenud elukeskkonna riiklike seisukohtade väljatöötamisel (pidev tegevus).
1.13.3	Arhitektuurivaldkonna puhul on praeguse riigihangete süsteemi puuduseks see, et ei soosita projekteerimis- ja planeerimise teenuste puhul jätkusuutlike riigihangete läbiviimist, et tagada avaliku sektori poolt rahastatavate ehitiste arhitektuurne kvaliteet ja mitmekesisus.	Uute riigihankedirektiivide ¹⁰ rakendamisest tulenevate kohaliku seadusandluse muudatuste ja uue intellektuaalomandi seaduse monitoorimine ja ettepanekute tegemine valdkonna arengut silmas pidades (pidev tegevus; Kultuur 2020 p 24.3).	Justiitsministeeriumile (edaspidi JuM) on esitatud ettepanekud, mille kohaselt riigihangetes hinnatakse arhitektuurse kvaliteedi ja hinna parimat suhet.
1.13.4	Loomisel on arhitektuuri ja disaini valdkondade mäluasutuste ning arenduskeskuste ühendorganisatsioon. Eesti arhitektuuri ja disaini esitlemiseks tänapäevasel, kaasaval ja inspireerival moel läbi näituste, ürituste, koostööprojektide, trükiste jne on vaja kaasata täiendavaid ressursse.	Mäluasutuste ja arenduskeskuste kompetentsid on liitmisel. KuM osaleb näituste, koostööprojektide elluviimiseks lisaressursside kaasamise aruteludel potentsiaalsete partneritega nii avalikust kui ka erasektorist. (Pidev tegevus)	Ühendorganisatsioon on loodud ja koostöötegevuse arendamiseks on osaletud täiendavate vahendite leidmise aruteludel.
1.14	Disain		
1.14.1*	Disainivaldkonna koordineerimisel on riiklikud ülesanded erinevate institutsioonide vahel killustunud. Puuduvad ministriumide ühised eesmärgid.	KuM teeb koostööd teiste ministriumidega valdkondlike eesmärkide seadmiseks ja tegevuste elluviimiseks.	Koostöös teiste ministriumidega on kokku lepitud valdkondlikud eesmärgid ja tegevused nende elluviimiseks (2016).

¹⁰ 2014/23/EL, 2014/24/EL, 2014/25/EL (jõustunud 17.04.2014)

1.14.2*	Disainivaldkonnas on riigihangete süsteemi puuduseks see, et pakkumusi ei hinnata pädevuse ja kvaliteedi alusel.	Uute riigihankedirektiivide ¹¹ rakendumisest tulenevate kohaliku seadusandluse muudatuste ja uue intellektuaalomandi seaduse monitoorimine ja ettepanekute tegemine valdkonna arengut silmas pidades (pidev tegevus; Kultuur 2020 p 25.3).	JuMile on esitatud ettepanekud, mille kohaselt riigihangetes hinnatakse kvaliteedi ja hinna parimat suhet (pidev tegevus).
1.15	Etenduskunstid		
1.15.1	Etenduskunstide valdkonna arenguks ja loominguks osasaamiseks on vaja jätkuvalt toetada etendusasutusi.	Jätkub etendusasutuste toetamine avatud taotlusvooru kaudu (Kultuur 2020 p 26.2).	Taotlusvoor on läbi viidud ning etendusasutusi on toetatud.
1.15.2**	Säilitamiseks teatrite konkurentsivõimet kunstiväärtuslike lavastuse loomisel ja publikule konkureerimisel vajab tegevuskeskkond ja taristu pidevat kaasajastamist ja arendamist.	KuM jätkab võimalusel investeeringuid etendusasutuste tegevuskeskkonna ja taristu kaasajastamisse ning arendamisse arvestades valdkonna ettepanekuid (Kultuur 2020 p 8).	Paraneb väiketeatrite tehniline baas, mis annab võimalused luua tehniliselt huvitavamaid lavastusi pakkudes seeläbi trupptidele vaimseid väljakutseid. Valminud on objektid: <ul style="list-style-type: none"> • Rakvere teatri proovisaal ja parkla laiendamise II etapp (2016) • Ugala teatri renoveerimine (2016) • NUKU suur saal (2016) • Vanemuise teatri lavatehnika renoveerimine (2016) • Endla teatri lavatehnika renoveerimine (2017) • Rahvusoooper Estonia tulekahju teavitussüsteemi väljaehitamine ja fassaadi remont (2017) <p>KuM on kaasa aidanud Narva Vaba Lava saali rajamisele.</p>

¹¹ 2014/23/EL, 2014/24/EL, 2014/25/EL (jõustunud 17.04.2014)

1.15.3*	<p>KuMi poolne teatrite rahastamine katab osaliselt ära asutuste palgavajadused. Teatrivaldkond vajab erinevaid rahastamisvõimalusi mis annaks võimaluse teatritel taotleda täiendavaid vahendeid etenduskunside kättesaadavuse, teater noorele vaatajale jne jaoks.</p>	<p>* Töötatakse välja taotlusvoor „Etenduskunside festivalid“ mille kaudu saab toetada rahvuskultuuriliselt ja rahvusvaheliselt olulisemaid festivale (Kultuur 2020 p 26.2).</p> <p>Täiendatakse „Etenduskunside regionaalse kättesaadavuse toetused“ programmi eesmärgiga suurendada teater noorele vaatajale ning tantsuvaldkonna tegevuspiire ning võimalusi (Kultuur 2020 p 26.3).</p> <p>* Valdkonnaga arutatakse läbi etenduskunside rahvusvahelistumise ja haridustegevusega seotud põhimõtted (Kultuur 2020 p 26.2).</p>	<p>2015. a jooksul on taotlusvooru põhimõtted valdkonnaga läbi arutatud ning taotlusvoor rakendub 2016. a.</p> <p>Taotlusvooru kaudu saavad rohkem tähelepanu ja vahendeid tegevused mis võimaldavad regionaalselt kohapeal anda kvaliteetseid lasteetendusi. Samuti tegevused mis aitavad kaasa tantsukunstist osasaamiseks väljaspool pealinna.</p> <p>Vajadusel luuakse KuM juurde vastavad taotlusvoorud, et kaasa aidata etendusekunside arendustegevustele mis puudutavad läbi rahvusvahelistumise teatripildi huvitavamaks muutmist ning läbi haridustegevuste loojate ning publiku järelkasvu arengut.</p>
1.15.4	<p>Vajalik on etenduskunside valdkonna rahvusvahelistumise arendustegevuste ning uute näidendite loomise parem koordineeritus, et võimendada valdkonna rahvusvahelist konkurentsivõimet.</p>	<p>Eesti Teatriagentuuri, kui valdkondliku arenduskeskuse tegevuse toetamine ja arendamine (Kultuur 2020 p 26.1).</p>	<p>Toetatud on Eesti Teatriagentuuri tegevusi, mis on KuMile strateegiline partner etenduskunside valdkonnas olulisemate kultuuri rahvusvahelistumise ja arendustegevuste elluviimisel (pidev tegevus).</p>

1.16	Kirjandus		
1.16.1	<p>Inimeste lugemisharjumused on kiires muutumises, lugemisharjumuse kujundamine peab algama varases eas. Omamaise laste- ja noortekirjanduse arendamine ja noore lugeja kasvatamine on riigi üks prioriteete kirjandusvaldkonnas.</p>	<p>Toetatakse jätkuvalt laste ja noorte kirjanduse kompetentsikeskust Eesti Lastekirjanduse Keskus, nende laiahaardelist tegevust valdkonnas.</p> <p>Toetatakse kirjanduskonkurse.</p> <p>Jätkatakse taaselustatud projekti „Las laps loeb“ elluviimist.</p> <p>(Kultuur 2020 p 29.1, 29.3)</p>	<p>Tänu jätkuvale tegevustoetusele võtab Eesti Lastekirjanduse Keskus vastu noori lugemishuvilisi. Keskus koolitab nii algklasside kui ka emakeele ja kirjanduse õpetajaid aga ka raamatukogude lasteosakondade töötajaid uuema lastekirjanduse valdkonnas (pidev tegevus).</p> <p>Kirjanduskonkursid on ellu viidud ja tänu nendele on Eesti laste lugemislaua palju head uut omamaist lastekirjandust (pidev tegevus).</p> <p>Jätkatakse raamatu „Las laps loeb“ väljaandmist ja kinkimist sündinud lastele rahvaraamatukogude kaudu (alates 2015. a pidev tegevus).</p>
1.16.2	<p>Väärtustades eesti keelt ja kirjandust, on oluline luua eeldused uute teoste loomiseks, kirjastamistegevuseks ning kirjanduse kättesaadavuseks.</p>	<p>Taotlusvooru „Eesti kirjandus“ kaudu rahvuskultuurile oluliste teoste kättesaadavaks tegemine, lugemise ja kirjanduse populariseerimine (Kultuur 2020 p 29.1).</p>	<p>Taotlusvooru tulemusena ilmub jätkuvalt eesti rahvuskultuurile olulisi teoseid, need on lugejale kättesaadavad. Eesti kirjanduselu on mitmekesine ja rahvusvaheline, üle riigi tegeletakse lugemise ja kirjanduse populariseerimisega. (Pidev tegevus)</p>
1.16.3	<p>Seoses Eesti autorite, autoriõiguse omajate ja kirjastajate taotluste arvu kasvuga ja e-raamatute laenutamise lisandumisega on vajalik uuendada autorihüvitise tasustamise põhimõtteid ja leida lisavahendeid hüvitiste suurendamiseks.</p>	<p>Autoriõiguse seaduse muudatuseettepanekute esitamine. Osalemine SA Autorihüvitusfondi (edaspidi AHF) tasustamise põhimõtete väljatöötamisel, et tagada autorihüvitiste suurenemine korrelatsioonis hüvitise saajate arvu kasvuga, arvestades ka e-raamatute laenutusi (Kultuur 2020 p 18, 29.1).</p>	<p>Autoriõiguse seaduse muudatuseettepanekud on esitatud. AHFi andmebaas ja oskusteave võimaldavad alustada e-raamatute litsentside ostmist autoritelt ja kirjastajatelt eesti väärtkirjanduse e-raamatute vormis kättesaadavaks tegemiseks (2016).</p>

1.16.4**	<p>Eesti on kutsutud koos Läti ja Leeduga 2018. aastal rahvusvahelisele Londoni raamatumessile peakülaliseks.</p> <p>Eduka esinemise eeltingimusteks on eesti kirjanduse rahvusvahelise nähtavuse suurendamine (rahvusstendid tähtsatel raamatumessidel, kirjanike osalemine olulistel kirjandusfestivalidel) ja eesti kirjanduse tõlkijate koolitamine.</p>	<p>** KuM toetab Eesti väärilist esindamist peakülalisena Londoni raamatumessil 2018. aastal ühiselt Läti ja Leeduga.</p> <p>KuM annab tegevustoetust Eesti Kirjanduse Teabekeskusele, Eesti Lastekirjanduse Keskusele ja rahastab Eesti rahvusstende rahvusvahelistel raamatumessidel.</p> <p>Eesti Kirjanduse Teabekeskus tutvustab ja vahendab Eesti kirjandust ja kirjanikke välismaistele kirjastustele, koolitab tõlkijaid, korraldab tõlkijatele koolitusseminare, organiseerib tõlkijate ja kirjanike residentuure nii Eestis kui välismaal (pidev tegevus).</p> <p>Toetatakse Eesti Lastekirjanduse Keskust, mis tegeleb Eesti lastekirjanduse ja lasteraamatute illustraatorite tutvustamisega nii kodu- kui välismaal.</p> <p>Eesti kirjanduse väljapaistvuse tagamine rahvusstendidel rahvusvahelistel raamatumessidel. Eesti Kirjastuste Liidu eestvedamisel organiseeritakse ja korraldatakse Eesti osalemist raamatumessidel.</p> <p>Eesti kirjanike ja kirjanduse rahvusvahelistumisele aitavad kaasa aina laiemat tuntut koguvad kirjandusfestivalid Prima Vista Tartus ja HeadRead Tallinnas.</p>	<p>Eesti on koos Läti ja Leeduga 2018. aastal rahvusvahelisel Londoni raamatumessil peakülaline ning on saavutanud loodetud tähelepanu.</p> <p>Eesti kirjandust antakse välja paljudes keeltes ja Eesti kirjanike teosed ning lasteraamatute illustratsioonid on rahvusvaheliselt tuntud ja hinnatud.</p> <p>Eesti kirjanduse arenduskeskus (Eesti Kirjanduse Teabekeskus, Eesti Lastekirjanduse Keskus ja Eesti Kirjastuste Liit) näitab rahvusvahelistel raamatumessidel kõrgetasemelist eesti kirjandust. Eesti kirjanikud on oodatud ja kutsutud külalised paljudel rahvusvahelistel kirjandusfestivalidel ja raamatumessidel. Eesti kirjandusfestivalid on muutunud oodatud kirjandussündmusteks, kus osalevad tunnustatud rahvusvahelised külalised ja mis on tuntud ka väljaspool Eestit. (Pidev tegevus).</p>
----------	--	---	---

(Kultuur 2020 p 29.5)

1.17	Audiovisuaal		
1.17.1**	<p>Filmitootmiseks ette nähtud riiklikud vahendid ei võimalda tänasel päeval piisava arvu filmide tootmist, et tagada filmitootjate professionaalsete oskuste säilimist ja Eesti filmide turuosa kasvatamist. Eesti filmipilt ei ole piisavalt rikkalik ja mahukas, et tõhusalt rikastada Eesti tähendusruumi ning kinnistada filmikunst Eesti kultuurielu igapäevaseks osaks.</p>	<p>KuM taotleb Eesti Filmi Instituudile (edaspidi EFI) tavakorras toodetavate filmide tarvis riigieelarvevahendite tõusu (Kultuur 2020 p 27.1, 27.2).</p>	<p>EFI filmitootmise toetuste eelarve on suurenenud. Ühe mängufilmi tootmise toetus on tõusnud. Lisaks toetab EFI kasvavas mahus ka audiovisuaalse fookusega ristmeedia projekte ning kõrge kvaliteediliste teleseriaalide tootmist koostöös ERRi või mõne muu meediainstituutsiooniga. (Pidev tegevus)</p>
1.17.2	<p>Riigi jaoks on oluline väärtustada audiovisuaalset pärandit ja tagada võimekus selle säilitamiseks ja restaureerimiseks. Vastasel juhul on tänasel päeval arhiivides paiknevad filmid hävimisohus, samuti puudub avalikkusel piisav juurdepääs sellele kultuurilooliselt olulisele pärandile. Digitud audiovisuaalpärand muutuks väärtuslikuks ressursiks uute õppevahendite ja innovaatiliste meelelahutusvormide arendamisel.</p>	<p>KuM koordineerib olulise osa Eesti audiovisuaalse pärandi digimist, digitaalset varundamist, süstematiseerimist ja metakirjeldamist ning aitab tagada sellele piiranguteta avaliku ligipääsu mitmesuguseks uuskasutuseks, seejuures innovaatiliste kommertsteenuste arendamiseks. KuM toetab tegevusi, mille eesmärgiks on võimaldada digitud pärandi vabakasutust kuid ka pärandteoste autorite hüvitamist standardiseeritud alusel. (Kultuur 2020 p 20)</p>	<p>Suurem ja olulisem osa Eesti audiovisuaalpärandist on digitud, andmebaasides varundatud ja avalikkusele kättesaadav. Kogu audiovisuaalpärand on ka metakirjeldatud, mis võimaldab pärandi innovaatilist uukasutust nii haridussektoris, loomemajanduses kui ka teadustöö otstarbel. (Eesmärk: 80% audiovisuaalpärandist on digitud 2020, restaureerimine jätkub ka hiljem).</p>

1.17.3	Seoses ülemaailmne filmilevi üleminekuga digitaalsetele vormingutele on vajalik filmide näitamiseks vajaliku tehnika pidev uuendamine.	KuM jätkab partnerite (EFI, KOVID, Siseministeerium, Digikeskus, KULKA jt) tegevuste koordineerimist, et varustada suurem hulk maakondlikke kinosid filmide näitamiseks vajaliku kaasaegse tehnikaga (Kultuur 2020 p 27.3).	KuMi koordineeriva tegevuse tagajärjel toimub maakondlike kinode tehnilise varustuse pidev uuendamine, mis võimaldab väikekohtade elanikel saada maailma filmikultuurist osa samaaegselt suuremate linnade elanikega. Kuna toimivate kinosaalide arv üle Eesti on kasvanud, on märkimisväärselt kasvanud ka Eesti filmitootjate tulud filmide linastumisest koduturul. Väikekinod näitavad regulaarselt ka digitud pärandfilme. (Pidev tegevus)
1.17.4**	Televisiooni ja filmitööstuse tootmisinfrastruktuur on täna Eestis puudulik, ennekõike on puudu filmivõtete paviljon/stuudiokompleks, mis võimaldaks kaasaegsel tehnilisel tasemel võtta kõigil aastaegadel üles nii suuremat stuudiomahtu vajavaid telesaateid või -lavastusi, toota Eesti mängufilme ning pakkuda filmivõtete teenindamise teenust välisvõttegruppidele. Viimane asjaolu piirab otseselt Eesti audiovisuaaltööstuse ekspordivõimet. Ka ERRil on vajadus uute kaasaegsete stuudiote järele.	KuM aitab kaasa valdkonna institutsioonide ning KOVIDe tegevusele eesmärgiga rajada Eestisse vähemalt üks suuremahuline stuudiotekompleks koos sellega külgneva audiovisuaaltööstuse klastriga, mis mahutaks suurt osa Eesti audivisuaaltööstuse ettevõttest ja seotud firmadest (Kultuur 2020 p 27.4). ** Lisaks otsime koos ERRiga võimalusi ERRi stuudiote rekonstrueerimiseks või uute stuudiote rajamiseks (Kultuur 2020 p 31.6).	KuM on osalenud koos filmi- ja televisiooniettevõtete, Ettevõtluse arendamise SA (edaspidi EAS) ja KOVIDega filmi- ja teletootmiseks vajaliku suuremahulise stuudiokompleksi rajamisel. ** KuM on aidanud kaasa ERRi stuudiote rekonstrueerimisele või uute stuudiote rajamisele.

1.17.5	<p>Euroopa Audiovisuaalmeediateenuste Direktiiv (AVMSD) on digiajastu arengute kontekstis vananemas ning vajab uuendamist. Euroopa Komisjon asub aastatel 2016-2018 AVMS Direktiivi uuendama ning sestap on vajalik ka liikmesriikide aktiivne panus.</p>	<p>KuM osaleb aktiivselt AVMSD uuendamisprotsessis, pidades seejuures ennekõike silmas vajadust kaitsta väikeriikide väiketootjate võrdseid võimalusi ühisturul. Eesti erihuviks on ka „päritoluriigi“ mõiste ülemõtestamine uues rahvusvahelises olukorras, kus sihiteadlikult eksitavat informatsiooni levitavad kolmandate riikide meediakanalid sihivad konkreetsete liikmesriikide auditooriumideid hankides selleks kohati liighõlpsal viisil mõne muu liikmesriigi meedialoa.</p>	<p>Eesti on osalenud aktiivselt AVMSD uuendamisprotsessis, AVMSD on uuendatud Eesti vajadusi arvestades (2019).</p>
1.17.6	<p>Eesti filmifestivalid on rahvusvaheliselt tunnustatud. Kõrgetasemeliste festivalide korraldamine vajab jätkuvat toetamist.</p>	<p>Jätukub filmifestivalide toetamine.</p>	<p>Olulised filmifestivalid on järjepidevalt toetatud. Eesti juhtivad filmifestivalid vahendavad elanikkonnale rahvusvahelist filmikultuuri, tegutsevad stabiilsel alusel ning on elanikkonna seas populaarsed. Samuti vahendavad kontakte Eesti audiovisuaaltootjaile. (Pidev tegevus)</p>
1.17.7	<p>Tallinna Ülikooli Balti Filmi- ja Meediakool (BFM) on esimese kümne tegevusaastaga saavutanud rahvusvahelise tuntuse ning panustanud tõhusalt Eesti audiovisuaalprofessionaalide uue põlvkonna koolitamisega. Samas ei vasta BFMi riigipoolne toetus valdkonna spetsiifikale (filmiõpe on kallis, vajalikud on regulaarsed investeeringud õppetehnoloogia uuendamisse).</p>	<p>Koostöös HTMiga otsib KuM asjakohasemaid viise Balti Filmi- ja Meediakooli toetamiseks, eesmärgiks on ka teiste Balti riikide kaasamine regionaalse tähtsusega õppetasetuse toetamiseks (Kultuur 2020 p 27.6).</p>	<p>Hiljemalt 2019. aastaks on välja töötatud viisid BFMi õppe asjakohasemaks riiklikuks toetamiseks.</p>

1.18	Kunst		
1.18.1	Võimalused kunstist osasaamiseks on üle Eesti väga erinevad, professionaalsel tasemel näituste korraldamine väljaspool tõmbekeskusi on piiratud. Kunstigaleriid on vähesel määral võrgustunud, nende tegevus halvasti kommu­ni­keeritud ja nende professionaalne baas on nõrk, piirates kunstielu arengut ja kunsti kättesaadavust.	KuM viib ellu kunstide valdkondlikku taotlusvooru (Kultuur 2020 p 30.3).	Valdkondlik taotlusvoor on elluviidud (pidev tegevus). Eestis on võimalused kunstist osasaamiseks ja rahvusvahelisi kunstiprojekte korraldatakse ka väljaspool Tallinna ja Tartut. Kunstiorganisatsioonide koostöö tugineb süsteemsele arendustegevusele. Kunstiasutuste tehnilise varustuse parandamine põhineb jätkusuutlikkusel. (Pidev tegevus)
1.18.2	Eesti kunstiturg ei ole rahvusvahelise turuga piisavalt integreeritud, galeriide võimalused omavahendite arvelt messidel osaleda on piiratud. Vähe on haritud ja kogemustega kunstivahendajaid. Kunstnike teadlikkus kunstituru toimimisest, sh valdkonda mõjutavatest majandus- ja õigusküsimustest on nõrk.	Ministeerium toetab läbi taotlusvoorude „Kunstigaleriid“ ja „Eesti kultuur maailmas“ kunstituru arendamisele suunatud projektipõhiseid tegevusi, sh valdkonnaüleseid arendus- ja turundustegevusi. Süsteemsemalt toetatakse noorte erialapraktikat ja täiendkoolitusi. (Kultuur 2020 p 30.5)	Eesti kunstiturg on aktiivne ja ekspordivõimeline. 2019. a tegutseb kolm rahvusvahelistel messidel osalevat galeriid või agentuuri, vähemalt 20 Eesti kunstnikku on rahvusvahelisel kunstiturul esindatud aktiivselt konkurentsivõimelistel messidel osalevate galeriide poolt. (Pidev tegevus)
1.18.3	Kunsti tellimine kunstiteoste tellimise seaduse (edaspidi KTTS) raames ei ole piisavalt kommu­ni­keeritud, avaliku ruumi kunsti maine ei ole hea, tellimiskohustuse täitmisel ei ole kaasatud piisavalt valdkonna tippe.	2015. aastal valmivad näidisdokumendid, mis toetavad uuendatud seaduse rakendamist. Toimub riiklike kunstitellimuste järelvalve, teavitus, nõustamine ja kunstitellimuste alane mainekujundus koostöös valdkonna organisatsioonide ja kohustatud subjektidega. (Kultuur 2020 p 30.6)	Riiklikel kunstitellimustel KTTSi raames on kunstiturgu toetav roll, avaliku ruumi kunst on laialt levinud ja hinnatud (pidev tegevus).
1.18.4	Eesti kunstnike produktsioonivõimalused (ateljeed, hoidlad, tehniline baas, finantseerimine) on ebapiisavad. Piiratud võimalused kunstiteoste teostamiseks mõjutavad negatiivselt valdkonna arengut ja ekspordivõimet, samuti KTTSi rakendumist.	KuM otsib koostöös valdkondlike organisatsioonide, keskuste ja erasektoriga võimalusi produktsioonifondi loomiseks suuremate teoste ja projektide rahastamiseks.	KuM on osalenud produktsioonifondi loomise aruteludel.

1.18.5	Eesti kunsti rahvusvaheliste kontaktide arendamine ja institutsionaalne koostöö on üha intensiivsem. Eesti paviljon Veneetsia biennaalil kui olulisim regulaarne rahvusvaheline kujutava kunsti projekt, millel on ka riiklik esindusfunktsioon.	Toetatakse Eesti osalemist Veneetsia biennaalil (Kultuur 2020 p 30.1).	KuM toetatud tegevuste tulemusel areneb Eesti kunsti rahvusvaheline nähtavus. Eesti osaleb Veneetsia kunstibiennaalil 2015, 2017 ja 2019. Rahvusvaheline pressikajastus Eesti kui kunstimaa kohta on kasvanud.
1.19	Muusika		
1.19.1	Eesti heliloojate ja nende loomingu tutvustamine ning laialdasem kasutamine vajab enam toetust.	KuM toetab Eesti heliloojate heliloomingu säilitamist, digimist ja kättesaadavaks tegemist. KuM toetab tegevustoetuse kaudu Arvo Pärdi Keskuse tegevust. Rajatakse Arvo Pärdi teadus- ja külastuskeskus.	Eesti heliloojate loomingu on säilitatud ja paremini kättesaadav. Arvo Pärdi teadus- ja külastuskeskus on loodud (2018).
1.19.2	Muusikaelu kvaliteedi tagamisel on üheks suurimaks kitsaskohaks olnud muusikainstrumentide seisukord ja muusikute võimalused väärt pillide soetamisel. Isiklike pillide soetamisel on takistuseks muusikute madalad palgad, asutuste põhivarasse kuuluvate suuremate instrumentide seisukord on kohati väga halb.	Riigi ja erasektori koostöös otsitakse võimalusi luua pillifond, mis soetab, uuendab, haldab ja rendib välja instrumente eesti muusikute rahvusvahelise konkurentsivõime tagamiseks (Kultuur 2020 p 28.4).	Riigi- ja erasektori koostöös on loodud pillifond, mis soetab, uuendab, haldab ja rendib välja instrumente eesti muusikute rahvusvahelise konkurentsivõime tagamiseks (2019).
1.19.3	Eesti muusikaelu ja muusikakultuuri arenguks ja osasaamiseks on vaja jätkuvalt toetada eraõiguslikke muusikakollektiive, -korraldajaid ja -festivale ning rahvuskultuuriliselt olulisi institutsioone.	Jätkub muusikafestivalide, -korraldajate, -kollektiivide ja rahvuskultuuriliselt oluliste kontsertorganisatsioonide toetamine (Kultuur 2020 p 28.2).	Taotlusvoorud on läbi viidud. Toetatud on muusikafestivale, -korraldajaid, -kollektiive ja rahvuskultuuriliselt olulisi kontsertorganisatsioone.

* Tärniga on märgitud uued algatused.

** Tegevus vajab elluviimiseks lisafinantseerimisotsust (ajavahemikus 2016-2019).

1.3 Alavaldkond: loomemajandus

Mõõdikud	Algtase	2016	2017	2018	2019	2020
Tulu ettevõtte kohta loomemajanduse sektoris võrreldes Eesti keskmisega Allikas: Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus ¹²	20% (2011)	-	-	-	26%	-
Tulu töötaja kohta loomemajanduse sektoris võrreldes Eesti keskmisega Allikas: Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus ¹³	32% (2011)	-	-	-	45%	-

Meede 2: Loomemajanduse arendamine

Meetme eesmärk: Loomemajanduse arendamise üldine eesmärk on suurendada loova mõtte osakaalu Eesti ettevõtete poolt pakutavates toodetes ja teenustes ning kasvatada loomemajanduse sektoris tegutsevate ettevõtete suutlikkust saavutada turutingimustes ise majanduslikku edu.

Meede panustab ka tulemusvaldkonda „Majanduskeskkond“ ning "Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020" üldeesmärkidesse. Meetme tegevusi finantseeritakse peamiselt Euroopa Regionaalarengu Fondist ja on eesmärgistatud Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 prioriteetses suunas „Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“, panustades eksportivate ettevõtete arvu kasvu koondnäitajatesse (sihttase 15 700 ettevõtet aastal 2020) ja VKEde loodud lisandväärtuse tõusu (sihttase 31 500 eurot aastal 2020).

Meetme lühikirjeldus: Loomemajanduse valdkonna ettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks ja loomemajanduse potentsiaali sidumiseks ülejäänud majandusega rakendatakse Kultuuriministeeriumi poolt uue tegevusena koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga Euroopa Liidu 2014-2020 finantsperioodi struktuurivahendite loomemajanduse arendamise meetet, mis koosneb seitsmest tegevusest, mille rakendusüksuseks on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Neist kahe tegevuse elluviijaks on Kultuuriministeerium (teadlikkus ja suurprojektid). Lisaks panustab Kultuuriministeerium valdkonna arengusse ka läbi erinevate toetuste, mis on suunatud arenduskeskustele või loomemajanduse valdkonnas tegutsevatele organisatsioonidele.

¹² 2011. aastal oli Eesti ettevõtete keskmine tulu oli 745 800 eurot ettevõtte kohta, loomemajanduse ettevõtete ja asutuste keskmine tulu aga 150 900 eurot aastas, mis moodustab Eesti ettevõtete ühe aasta keskmisest müügitulust 20%. Sihttasemete saavutamise mõõtmine toimub nelja-aastase intervalliga. Järgmised kaardistused on plaanis läbi viia 2017. aastal (andmed 2015.a kohta) ja 2021. aastal (andmed 2019.a kohta). Sihttase 2023. aastaks on 28%.

¹³ Eesti ettevõtluses toodetud keskmine tulu ühe töötaja kohta oli 2011. aastal 117 000 eurot aastas, vastav näitaja loomemajanduse sektoris oli aga 37 000 eurot, mis moodustab Eesti ettevõtete keskmisest näitajast 32%. Sihttasemete saavutamise mõõtmine toimub nelja-aastase intervalliga. Järgmised kaardistused on plaanis läbi viia 2017. aastal (andmed 2015.a kohta) ja 2021. aastal (andmed 2019.a kohta). Sihttase 2023. aastaks on 55%.

Olulisemad probleemid, tegevused nende lahendamiseks ning tegevuste vahetud tulemused

Nr	Muudatusvajadus	Tegevused lahendusteni jõudmiseks	Tegevuse vahetu tulemus
2.1	Selleks, et tuua sektorisse uusi ideid ning soodustada ambitsioonikate ärimudelitega ettevõtete kasvu, on vajalik jätkata loomemajanduse valdkondades ja nende sidusvaldkondades alustavatele ja tegutsevatele loomeettevõtetele suunatud tugitegevusi.	Loomemajanduse inkubatsiooni arendamine ja loomemajanduse tugistruktuuride arendamine (pidev tegevus; Kultuur 2020 p 9).	Toetatud valdkondlike- ja piirkondlike arenduskeskuste, inkubaatorite ja ärikiirendite kaudu on võimalus ettevõtetele osa saada pakutavatest teenustest. Peamiseks tulemusnäitajaks on teenuseid kasutanud <i>start-up</i> 'ide ja kasvuettevõtete arv. (Pidev tegevus)
2.2	Eesti loomemajanduse ekspordimaht ja valdkonna eksporditõrjete arv on küllaltki väike, mille üheks oluliseks põhjuseks on sektori ettevõtete väiksus ja vähene koostöö ning rahvusvaheliseks tegutsemiseks vajalike kompetentside puudumine. Loomemajanduse kasvuvõimalused on otseselt seotud ettevõtete eksporditõrjete arendamise tegevuste kasvuga.	Loomemajanduse valdkondades tegutsevate ettevõtete eksporditõrjete arendamine (pidev tegevus; Kultuur 2020 p 9).	Toetustegevuse kaudu on loodud mitmekülgset võimalust ja eeldused loomemajanduse ettevõtete ekspordi kasvuks ja eksporditõrjete hulga suurenemiseks (pidev tegevus).
2.3	Loomemajandussektori äriplaneerimise suutlikkus ja oskus teha koostööd äri sektoriga on madal. Väljaspool loomemajanduse valdkonda on ettevõtete teadlikkus loomemajanduse võimaluste kasutamisest madal ning loominguliste lahenduste rakendamises ei nähta võimalust luua konkurentsieelist ja teenida suuremat tulu.	Loomemajanduse sidumine teiste sektoritega (väikeprojektide rahastamine avatud taotlemise kaudu, suurprojektide elluviimine KuMi poolt) (pidev tegevus; Kultuur 2020 p 9).	Läbi väike- ja suurprojektide elluviimise on saadud kogemus loomemajanduse potentsiaali rakendamises tootearenduses, turunduses, organisatsiooni juhtimises ja arendamises ning ärimudelite kujundamises (pidev tegevus).

2.4	<p>Teadlikkuse ja teadmiste ning oskuste kasvule suunatud tegevuste jätkamine on oluline, et teadvustada loomemajandusega seotud võimalusi ning tulemuslikult kaasata neid sihtrühmi, kelle panus on meetme eesmärkide saavutamisel oluline (ekspordipotentsiaaliga ettevõtted, muud majandussektorid). Teadmiste ja oskuste kasv on oluline eeltingimus rahvusvahelise konkurentsivõime saavutamiseks.</p>	<p>Loomemajandusalase teadlikkuse tõstmine (KuMi poolt elluviidav tegevus), sh laiapõhjaline teavitus- ja kommunikatsioonitegevus, uuringute läbiviimine, koolitus- ja arenguprogrammide ellukutsumine, jms (pidev tegevus; Kultuur 2020 p 9).</p>	<p>Teavitustegevused, koolitused ja arenguprogrammid on eesmärgipäraselt ja tulemuslikult ellu viidud. Vajalikud uuringud on teostatud, mis aitavad välja selgitada loomemajanduse valdkonna kitsaskohti ja arengupotentsiaali ning hinnata valdkonna arengut ja elluviidud tegevuste tulemuslikkust. (Pidev tegevus)</p>
2.5	<p>Loomemajanduse valdkonnas on ilmnunud eeldused ja vajadused 1-2 täiendava arenduskeskuse tekkeks, asukohaga väljaspool Tartu ja Tallinna piirkonda. Investeeringud taristusse ja tehnoloogiasse on valdkondade arenguks vajalikud ning nende tasuvus ja kasutamine on sageli tõhusam läbi arenduskeskuste, mille teenuseid saaks kasutada laiem ringkond ettevõtjaid.</p>	<p>Loomemajanduse taristu ja tehnoloogilise võimekuse arendamine (pidev tegevus; Kultuur 2020 p 9).</p>	<p>Eesti on kaetud optimaalse arvu valdkondlike- ja piirkondlike arenduskeskustega, mis osutavad loomemajanduse valdkonna mitmekülgses arendamiseks asjakohaseid teenuseid, mis ei dubleeri juba olemasolevaid ja sihtgrupile sobilikke teenuseid. Juurde on loodud 1-2 piirkonna või valdkonna turutõrkest, nõudlusest ja potentsiaalset lähtuvat ning loomeettevõtluse arengut toetavat arenduskeskust (2018). Ettevõtete tootlikkust ja toodete lisandväärtust suurendava tehnoloogia soetamise toetamise kaudu on loodud loomemajanduse ettevõtetele uued võimalused tootearendamiseks ja tiražeerimiseks. (Pidev tegevus)</p>
2.6	<p>Loomemajanduse piirkondlike ja valdkondlike arenduskeskuste poolt teenuste pakkumine ja nende ulatus sõltub peamiselt EL vahendite olemasolust. Projektipõhine rahastus ei taga baasteenuste järjepidevust ja arenduskeskuste kujunemist kompetentsikeskusteks.</p>	<p>Loomemajanduse piirkondlike ja valdkondlike arenduskeskuste põhifunktsioonide finantseerimine tegevustoetusena. (Kultuur 2020 p 9).</p>	<p>EL vahenditest toetuse mittaasaamise või projekti lõppemise korral ei katke baasteenuste pakkumine, põhifunktsioonide finantseerimine on tagatud (pidev tegevus).</p>

1.4 Alavaldkond: kultuuriväärtused

Möödikud	Algtase	2016	2017	2018	2019	2020
Heas ja rahuldavas seisukorras olevate ehitismälestiste osakaal (%) Allikas: Muinsuskaitseamet	72,51 (2014)	73	75	75	75	75
Muuseumikülastuste arv (mln) Allikas: Statistikaamet	3,693 (2013)	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
Rahvaraamatukogude laenutuste arv (mln) Allikas: Statistikaamet	11,2 (2013)	10	10	10	10	10
Rahvakultuuriharrastajate arv Allikas: Rahvakultuurikeskuse andmekogu	89 968 (2014)	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000

Meede 3: Vaimse ja materiaalse kultuuripärandi mitmekesisuse säilitamise ja vahendamise toetamine.

Meetme eesmärk: Tagatud on Eesti rikkaliku vaimse ning materiaalse kultuuripärandi, sh kultuuriväärtusliku keskkonna ja eriilmeliste piirkondlike kultuuriruumide elujõulisus ja säilimine järeltulevatele põlvetele.

Meetme lühikirjeldus: Kultuurimälu edasikandmise jaoks oluliste institutsioonide (sh muuseumid, Muinsuskaitseamet, Eesti Rahvusraamatukogu, Rahvakultuuri Keskus) põhitegevuse ja kolmanda sektori organisatsioonide projektide toetamine, kultuuripärandi toetuste rakendamine, muinsuskaitsealaste rahvusvaheliste lepingute täitmisega seotud tegevuste toetamine, teavikute ja infokandjate soetamiseks vahendite eraldamine elanikkonnale kvaliteetse raamatukogundusteenuse tagamiseks, investeeringute tegemine kultuuriväärtusi säilitavate ja vahendavate institutsioonide tegevuskeskkonna kaasajastamiseks.

Olulisemad probleemid, tegevused nende lahendamiseks ning tegevuste vahetud tulemused

Nr	Muudatusvajadus	Tegevused lahendusteni jõudmiseks	Tegevuse vahetu tulemus
3.	Üldised kultuuriväärtuste tegevused		
3.1**	Kultuuriväärtuste valdkonna töötajate palgad erinevad keskmiselt sarnase profiiliga kõrgharidusega haridustöötajate palkadest ning ei ole tööjõuturul konkurentsivõimelised.	Ettepanekute esitamine riigieelarvest palka saavate kultuuritöötajate, sh sihtasutuste ja avalik-õiguslike asutuste töötajate palgatingimuste võrdsustamiseks ja palkade tõstmiseks (pidev tegevus; Kultuur 2020 p 11).	Ettepanekud on koostatud ja esitatud, mis loovad eelduse kultuuritöötajate palgatõusuks ja palgatingimuste ühtlustamiseks (pidev tegevus).

3.2**	<p>Riigieelarvest toetust saavate KuMi haldusala kultuuriväärtuste valdkonna kultuuriasutuste majanduskulude kompenseerimises ei ole arvestatud üldise majanduskeskkonna hinnatõusuga. Oluline on hüvitada kulude kasv ka KuMi haldusala kultuuriasutustele analoogiliselt Riigi Kinnisvara ASi majandamiskulude kasvu kompenseerimisele.</p>	<p>Ettepanekute esitamine riigieelarvest toetatavate KuMi haldusala kultuuriasutuste, sh riigiasutuste, sihtasutuste ja avalik-õiguslike asutuste majanduskulude kasvust põhjustatud kulude kompenseerimiseks (pidev tegevus).</p>	<p>Ettepanekud on koostatud ja esitatud RaMile, mis loovad eelduse haldusala kultuuriasutuste toetuste tõusuks ja asutuste riigieelarvest toetamise tingimuste ühtlustamiseks.</p>
3.3	<p>Mitmekesine vaimne ja materiaalne kultuuripärand vajab ressursse, et võimalikult paljud inimesed sellest osa saaksid ning et see säiliks ka tulevastele põlvetele.</p>	<p>Kultuurimälu edasikandmise jaoks oluliste institutsioonide (sh muuseumid, Muinsuskaitseamet, Eesti Rahvusraamatukogu; Rahvakultuuri Keskus) põhitegevuse ja kolmanda sektori organisatsioonide projektide toetamine ning kultuuripärandi arengukavade elluviimine (Kultuur 2020 p 1, 33.3, 33.5, 34.1, 34.5, 35.5 36.1, 36.3).</p>	<p>Asutuste iga-aastased tegevuskavad on ellu viidud.</p> <p>Kultuuriväärtuste igas alavaldkonnas on vähemalt üks aktiivselt tegutsev kolmanda sektori katusorganisatsioon.</p> <p>Arengukavad on ellu viidud vastavalt nende tegevuskavadele.</p> <p>(Pidev tegevus)</p>
3.4**	<p>Digitaalne ligipääs kultuuripärandile ning selle digimine ei ole tänaseks jõudnud soovitud mahtudeni.</p>	<p>Kultuuripärandi koordineeritud massdigimine ja digitaalsena kättesaadavaks tegemine. Digitaalse kultuuripärandi nõukogu juhib vastavasisulist strateegilist planeerimist ja taotletakse vahendeid tegevuste elluviimiseks EL vahenditest. (Eesti infoühiskonna arengukava 2020, Kultuur 2020 p 20)</p>	<p>Aastaks 2020 on Eesti jaoks olulised kultuuriväärtused digitaalsena kättesaadavad.</p> <p>Kultuuripärandi digimine toimub iga-aastaselt vastavalt digimise rakenduskavale.</p>

3.5**	Võimaldamaks kultuuripoliitikat teadmistepõhiselt kujundada ja ellu viia, on kasvanud vajadus uuringute ja teadustegevuste suuremaks kasutamiseks otsustusprotsessides.	KuM viib läbi uuringute ja valdkondlike teadus-arendustegevuste vajaduste analüüsi, koostab uuringute plaani ja tellib süsteemselt uuringuid kultuuriväärtuste valdkonna erinevate poliitikate väljatöötamiseks (Kultuur 2020 p 5). ** Taotletakse teaduskoordinaatori ametikoha loomist EL meetmete raames (HTM).	Uuringute ja teadus-arendustegevuste vajadused on analüüsitud, vastavalt uuringute plaanile tellitakse poliitikakujundamiseks vajalikke spetsiifilisi uuringuid. Kultuuripoliitika elluviimiseks ja argumenteeritud otsuste tegemiseks ning nende mõju hindamiseks kogutakse kultuurivaldkondade kohta süsteemselt statistikat, toetatakse teadustööd ja nende tulemuste publitseerimist. (Pidev tegevus)
3.6	Aastal 2018 tähistab Eesti Vabariik sajandat aastapäeva ja toimub EL nõukogu eesistumine. Selle raames on oluline läbi viia mitmekesine kultuuriprogramm (sh kultuuriväärtuste valdkonnas) nii Eestis kui välismaal.	KuM aitab kaasa Riigikantselei poolt koordineeritud EV 100 ja EL eesistumise kultuuriprogrammi väljatöötamisel ja elluviimisel.	Kultuuriprogramm on koostatud 2015 ja tegevuste elluviimisele on kaasa aidatud 2016-2019.
3.7 Muuseumid			
3.7.1	KuMi haldusala muuseumide tänane organisatsiooniline vorm ei taga kõikidel juhtudel nende jätkusuutlikkust.	Muuseumide organisatsiooniline ümberkorraldamine (Kultuur 2020 p 34.5).	2018. aasta lõpuks on KuMi haldusala muuseumivõrgustik korrastatud: KuMi haldusala riigimuuseumina tegutsevad edasi Eesti Ajaloomuuseum, Eesti Kunstimuuseum ja Eesti Rahva Muuseum ning ülejäänud KuMi haldusala riigimuuseumid on kas liidetud, antud üle KOV-idele või ümber kujundatud sihtasutuseks.

3.7.2*/**	Mitmed suure potentsiaaliga muuseumid vajavad tegevuskeskkonna kaasajastamist ning ekspositsioonide uuendamist.	Toetame muuseumide tegevuskeskkonna kaasajastamist ja ekspositsiooni uuendamist. Teeme koostööd KOV-dega muuseumide taristu võimalikuks arendamiseks EL vahenditest (Kultuur 2020 p 34.1, Eesti riiklik turismiarengukava 2014-2020).	<p>Valminud objektid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eesti Rahva Muuseumi uus hoone (2016); • SA Eesti Vabaõhumuuseumi külastuskeskuse, hoidla ja konserveerimiskeskuse ühishoone (projekteerimine algab 2018); • Eesti Ajaloomuuseumi Maarjamäe kompleks, s.h filmimuuseum, hoidla, park-väliekspositsioon, lossi uus püsinäitus EV 100 (2018); • * Saaremaa Muuseumi Kuressaare linnus renoveerimise II etapp; • * SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid: Haapsalu piiskopilinnuse arendamine rahvusvahelise potentsiaaliga keskaja tegevusmuuseumiks-teemakeskuseks; • * SA Virumaa Muuseumid: Palmse mõisa kanalisatsioon; • * SA Narva Muuseum: linnuse restaureerimine ja uus püsiekspositsioon ning Honor ja Gloria bastionide restaureerimine; • * Rannarootsi Muuseumi Korsi talu renoveerimine ja ekspositsiooni koostamine.
3.7.3**	Oluline on tagada lastele ja kooliõpilastele võimalused Eesti muuseumide ja näituseasutuste külastamiseks.	KuM haldusala riigimuuseumidele ja muuseumidele, mis kasutavad riigile kuuluvat muuseumikogu alla 9-aastaste laste tasuta näitusekülastusega seotud kulude kompenseerimine (Kultuur 2020 p 34.4).	Alla 9-aastaste lastele on tagatud tasuta näitusekülastuse võimalus riigimuuseumides ja muuseumides, mis kasutavad riigile kuuluvat muuseumikogu.

3.7.4 */**	Muuseumide infosüsteemi tehniline lahendus on vananenud.	Muuseumide infosüsteemi üleviimine uuele platvormile (Kultuur 2020 p 34.3, Eesti infoühiskonna arengukava 2020).	Muuseumide infosüsteem on üle viidud uuele platvormile, mis on innovaatiline, mugav, vastab tänapäevastele vajadustele ning toetab optimaalselt muuseumide tööd (2017).
3.7.5	Eestis on suur hulk nii kultuurilooliselt kui ka regionaalpoliitiliselt olulisi era- ja munitsipaalmuuseume, mis vajavad lisaressursse kultuuripärandi säilitamiseks ja kultuurimälu edasikandmiseks.	Rahvuskultuuri jaoks oluliste mitteriigimuuseumide tegevuse toetamine (Kultuur 2020 p 6).	Mitteriigimuuseumide igaaastased tegevuskavad on ellu viidud ning tagatud on nende kestlik areng (pidev tegevus).
3.8	Raamatukogud		
3.8.1**	Rahvaraamatukogude ülesanded ning rahastamise põhimõtted vajavad kaasajastamist, võttes senisest enam arvesse konkreetse maakonna eripära.	2015. aastal toimub rahvaraamatukogu seaduse muutmise eelnõu ettevalmistamine. Alates 2016. aastast toimub muudatuste rakendamine ja seadusega seotud määruste muutmine (Kultuur 2020 p 35.2).	Rahvaraamatukogu seaduse muudatused on jõustunud (2016). Riigiülesandeid täitvate raamatukogutöötajate tööjõukulu vastab kõrgharidusega haridustöötaja töötasu miinimumile, mis tagab tööjõuturul konkurentsivõimelisuse ja järelkasvu. Määrused on muudetud (2018).

<p>3.8.2**</p>	<p>Oluline on suurendada regionaalset väärtkirjanduse, kultuuriajakirjanduse ning e-raamatute kättesaadavust.</p>	<p>2015. aastal toimub säilituseksemplari seaduse eelnõu ettevalmistamine, alates 2016. aastast muudatuste rakendamine (Kultuur 2020 p 35.5).</p> <p>Tasuta e-raamatute kättesaadavaks tegemine Rahvusraamatukogu portaali Digar kaudu ning e-raamatute laenutussüsteemi väljatöötamine (Kultuur 2020 p 35.3, 35.5).</p> <p>Raamatukogusüsteemi URRAM edasiarendamine (Kultuur 2020 p 35.1).</p> <p>Jätkeb rahvaraamatukogudesse teavikute ja e-raamatute soetamise toetamine (Kultuur 2020 p 35.3).</p>	<p>Jõustub säilituseksemplari seadus (2016). Eesti Rahvusraamatukogu (edaspidi RR) on välja arendanud säilituseksemplaride loovutuskeskkonna kirjastajatele (2016).</p> <p>RR on välja arendanud keskse e-laenutuskeskkonna rahvaraamatukogudele, kooliraamatukogudele, teadusraamatukogudele, teistele mäluasutustele ning lugejaile (2017). E-raamatute laenutushüvitise süsteem on välja töötatud ning rakendamiseks vajalikud vahendid riigieelarvesse planeeritud (2016).</p> <p>URRAMi moodulipõhised edasiarendused on töövalmis (pidev tegevus).</p> <p>KuMi toetuse tulemusel on suurem valik teavikuid ja e-raamatuid rahvaraamatukogude vahendusel regionaalselt kättesaadavad (pidev tegevus).</p> <p>KuMi toetuse tulemusel on suurem valik teavikuid ja e-raamatuid rahvaraamatukogude ja Eesti Pimedate Raamatukogu vahendusel regionaalselt kättesaadavad (pidev tegevus).</p>
----------------	---	--	--

3.8.3**	Tulenevalt säilituseksplari seadusest vajab RR taristu, tehnoloogiline varustus ja füüsiline keskkond pidevat kaasajastamist, renoveerimist ning arendamist, sest RRil on juhtiv roll raamatukogunduse arenduskeskusena tagada Eestis ilmunud või Eestit puudutavatest teavikute säilimine ja kättesaadavaks tegemine. Samuti peab RR tagama (tulenevalt rahvusraamatukogu seadusest) parlamendiraamatukoguna, Riigikogu jt. põhiseaduslike institutsioonide infoteeninduse ning omama kaasajastatud füüsilist keskkonda, et pakkuda selles infoühiskonna teenustele vastavaid säilitustegevusega ja infoteenindusega seotud teenuseid.	KuM taotleb RR taristu, tehnoloogilise varustatuse ja füüsilise keskkonna kaasajastamiseks, renoveerimiseks ja arendamiseks toetust (Kultuur 2020 p35.5).	RR füüsiline keskkond on renoveeritud, taristu ja tehnoloogiline varustus kaasajastatud ning säilitustingimused ja töö- ning teenuskeskkond nõuetekohaselt väljaarendatud (2016-2019). Tagatud on RR toimimine raamatukogunduse arenduskeskusena ning teavikute säilimine, kättesaadavaks tegemine ja raamatukoguteenuste pakkumine tulenevalt säilituseksplari ning rahvusraamatukogu seadusest.
3.8.4	Infoühiskonnas muutuvad kasutajate vajadused ja ootused raamatukoguteenusele.	KuM eraldab raamatukogude arendamiseks projektitoetusi (Kultuur 2020 p 11, 35.1, 35.4).	Projektitoetustega tagatakse rahvaraamatukogu töötajate järjepidev erialane täiendkoolitus ning rahvaraamatukogude teenuste vastavus infoühiskonna vajadustele (pidev tegevus).
3.9 Rahvakultuur			
3.9.1**	Laulu- ja tantsupeo (edaspidi LTP) traditsiooni järjepidevuse tagamise vajadus.	XII Noorte laulu- ja tantsupeo korraldamise toetamine. LTP protsessis osalevate kooride, orkestrite, rahvatantsurühmade ja rahvamuusikaansamblite tegevustoetuse ning rahvakultuuri mentorprogrammi jätkamine ning toetuste tõstmine. Üleriigiliste LTP vahelisel perioodil rahvusvaheliste ja valdkondlike LTP korralduse toetamine. (Kultuur 2020 p 21, 36.4)	On kindlustatud UNESCO vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kantud laulu- ja tantsupeo traditsiooni elujõulisus (pidev tegevus).

3.9.2**	Tantsupeol pole seni olnud pikaajalise perspektiiviga kindlat toimumispäika. Kalevi staadion on amortiseerunud.	Koostöös Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA-ga ning Eesti Spordiseltsiga Kalev kaardistatakse tantsupeo vajadused Kalevi staadioni renoveerimise projektis. Toetatakse osaliselt Kalevi staadioni renoveerimistöid. (Kultuur 2020 p 21, 36.4)	Riik on osaliselt toetanud Kalevi staadioni renoveerimist arvestades vajadusi tantsupidude edukaks läbiviimiseks.
3.9.3	Vaimse kultuuripärandi (edaspidi VKP) alane tegevus on seni olnud liialt aeglane elava kultuuripärandi kaardistamise protsessis. Püsib oskuste, teadmiste kadumise oht meie pärimuskultuuris (pärimuse kandjate vananemine).	VKP alaste tegevuste aktiveerimine (alates 2016; Kultuur 2020 p 36.3).	Suureneb kogukondade poolt esitatud Eesti oma vaimse kultuuripärandi nimistusse tehtavate kannete arv.
3.10	Muinsuskaitse		
3.10.1**	Muinsuskaitsega seotud õigusruum vajab kaasajastamist, pidades silmas mälestise omanike õiguste ja kohustuste tasakaalu, valdkondliku kompetentsi paremat rakendamist ja laiapõhjalisemaks muutmist jm.	2015. aastal toimub muinsuskaitseaduse muutmise eelnõu ettevalmistamine. Alates 2016. aastast toimub muudatuste rakendamine. (Kultuur 2020 p 33.2, 33.3)	Muinsuskaitseaduse muudatused ja rakendusaktid on jõustunud. Muinsuskaitseameti töösse lisanduvad uued funktsioonid. (2016)
3.10.2**	Muinsuskaitseadusest tulenevate piirangute esitamine ilma proportsionaalsete toetusmeetmeteta vähendab kaitsealuste hoonete kasutamise atraktiivsust ja seab ohtu nende säilimise. Ehitismälestiste hulgas on suur avariiliste ja halvas olukorras hoonete osakaal (enam kui 25%). Looduslikud pühapaigad vajavad üle-Eestilist kaardistamist.	Muinsuskaitseamet toetab mälestiste omanikke, et tagada oluliste objektide säilimine. KuM taotleb mälestiste omanikele mõeldud otsetoetuste mahu suurenemist, mis võimaldaks pikemas perspektiivis liikuda avariitoetustelt restaureerimise toetamisele ja hoonete kasutuselevõtule, samuti looduslike pühapaikade arengukava täitmiseks. (Kultuur 2020 p 33.3)	Toetuste ja piirangute parema tasakaalu tagamiseks on mälestiste omanikele mõeldud toetused suurenenud, mälestiste hooldamise ja säilitamise motivatsioon on kasvanud (toetuste ja piirangute kompenseerimise järk-järguline kasv alates 2015. a). Alates 2017.a rakendub muinsuskaitse valdkonna uus toetusmeede rohkem tähelepanu ja koordineeritud tegevusi vajava alamvaldkonna toetamiseks (valdkond täpsustub 2016. a).

3.10.3*	<p>Riigi kinnisvarastrateegia ei arvesta piisavalt muinsuskaitsealuste hoonete kasutusega, vaid lähtub otsuste tegemisel pigem ühe (investeeriva) asutuse vaatest. Riigieelarve on üks – kokkuvõttes ühes riigiasutuses ei tohi suurendada kulu teises (antud juhul KuMi vastusvaldkonnas).</p>	<p>Koostöös RaMi, Riigi Kinnisvara ASi (edaspidi RKAS), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga (edaspidi MKM) ümarlaua moodustamine analüüsima riigi kinnisvarastrateegia ja avaliku sektori kinnisvaraotsuste mõju kultuurimälestistele (Kultuur 2020 p 33.1, 33.6).</p>	<p>Riigi kinnisvarastrateegia arvestab ja soodustab muinsuskaitsealuste hoonete kasutust ja kasutuselevõttu (mälestiste säilimise peab riik igal juhul tagama). Avaliku sektori asutuste koostöö riigi kinnisvarastrateegia kujundamisel ja rakendamisel tagab läbimõeldumad otsused riigi vaates tervikuna.</p>
3.10.4	<p>Muinsuskaitse all olevate objektide nimekiri ei kajasta tasakaalustatult meie ajaloo olulisemaid protsesse ja piirkondlikke eripärasid ning ei ole süsteemselt analüüsitud ning ajakohastatud.</p>	<p>Muinsuskaitse all olevate objektide inventeerimine, kaitse alla võtmise kriteeriumide ülevaatamine ja kultuurimälestiste nimekirja täiendamine alaesindatud pärandiga (Kultuur 2020 p 33.2).</p>	<p>Kultuurimälestiste nimekiri peegeldab tasakaalustatult meie ajaloo olulisemaid protsesse ja piirkondlikke eripärasid, kultuurimälestiste nimekirja on arvatud rohkem seni alaesindatud valdkondade objekte (nt 20. saj ehituspärand, taluarhitektuur) (pidev tegevus).</p>
3.10.5	<p>Rohkem on tähelepanu vaja pöörata rahvusvahelisele koostööle rahvusvaheliste lepetega liitumisel ja nende põhimõtete rakendamisel Eestis ning praktilisele koostööle rahvusvaheliste organisatsioonidega.</p>	<p>Rahvusvaheliste konventsioonidega liitumise analüüs ja vajadusel liitumise ettevalmistamine koostöös vastavate asutustega, sh analüüs riigipoolsete kohustuste kohta (Kultuur 2020 p 33.2).</p>	<p>KuM on aidanud ette valmistada ja analüüsida Eesti ühinemist vajalike konventsioonidega ning rakendab vastavaid põhimõtteid. Eesti eksperdid osalevad rahvusvaheliste organisatsioonide töös. (Pidev tegevus)</p>

* Tämniga on märgitud uued algatused.

** Tegevus vajab elluviimiseks lisafinantseerimisotsust (ajavahemikus 2016-2019).

2 Tulemusvaldkond: sport

Üldeesmärk: Liikumisel ja spordil on oluline ning kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, elukeskkonna rikkuse loomisel ja Eesti riigi hea maine kujundamisel.

Mõõdikud	Algtase	2016	2017	2018	2019	2020
Liikumisharrastusega regulaarselt tegelevate inimeste osakaal elanikkonnast (%) Allikas: Eesti Tervisearengu Instituut (Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring)	36,7 (2014)	45	-	46	-	53
Spordiklubides sporti harrastavate noorte (0-19-aastased) osakaal kogu vanusegrupist (%) Allikas: Eesti Spordiregister	29,9 (2013)	30	30,5	31	31,5	32
Harrastajate arv spordiklubides Allikas: Eesti Spordiregister	142 888 (2013)	143 000	145 000	147 000	149 000	150 000

Meede 4: Tingimuste loomine spordiga tegelemiseks nii harrastuslikul kui professionaalsel tasemel.

Meetme eesmärk: Spordialaliitude, –klubide ja –koolide ja teiste spordiühenduste näol on Eestis toimiv spordikorraldus, mis tagab võimalused nii harrastus-, tipp- kui noortespordi arenguks. Kaasajastatud spordiinfrastruktuuri abil on kõikjal Eestis loodud tingimused nii saavutusspordi arenguks kui liikumisharrastusega tegelemiseks.

Meetme lühikirjeldus: Riiklikud toetused spordiorganisatsioonidele harrastusspordi, tipp-spordi ja noortespordi arendamiseks, liikumisharrastust edendavate programmide elluviimine, investeringud uute spordirajatiste ja lähiliikumispaikade ehitamisesse ja olemasolevate kaasajastamisse.

Olulisemad probleemid, tegevused nende lahendamiseks ning tegevuste vahetud tulemused

Nr	Muudatusvajadus	Tegevused lahendusteni jõudmiseks	Tegevuse vahetu tulemus
4.1**	Riigi poolt spordivaldkonnas asutatud sihtasutuste töötajate palgad erinevad keskmiselt sarnase profiiliga kõrgharidusega haridustöötajate palkadest ning ei ole tööjõuturul konkurentsivõimelised.	Ettepanekute koostamine ja esitamine riigieelarvest palka saavate töötajate, sh sihtasutuste töötajate palkade tõstmiseks (pidev tegevus; Sport 2030).	Ettepanekud on koostatud ja esitatud, mis loovad eelduse spordivaldkonna töötajate palgatõusuks (pidev tegevus).

4.2**	<p>Riigieelarvest toetust saavate KuMi haldusala spordi valdkonna asutuste majanduskulude kompenseerimises ei ole arvestatud üldise majanduskeskkonna hinnatõusuga. Oluline on hüvitada kulude kasv ka KuMi haldusala spordiasutustele analoogiliselt Riigi Kinnisvara ASi majandamiskulude kasvu kompenseerimisele.</p>	<p>Ettepanekute esitamine riigieelarvest toetatavate KuM haldusala spordiasutuste, sh sihtasutuste majanduskulude kasvust põhjustatud kulude kompenseerimiseks (pidev tegevus).</p>	<p>Ettepanekud on koostatud ja esitatud RaMile, mis loovad eelduse haldusala spordiasutuste toetuste tõusuks ja asutuste riigieelarvest toetamise tingimuste ühtlustamiseks.</p>
4.3**	<p>2015. aastal riigieelarves ettenähtud 3,51 miljonit eurot treenerite tööjõukulude toetuseks ei olnud piisav, et tagada kõigile nõuetele vastavatele treeneritele 50%-line toetus.</p>	<p>Järgnevateks aastateks võib prognoosida 5. ja kõrgema kutsega treenerite arvu kasvu ning treenerite tööjõukulude toetuse aluseks oleva kõrgharidusega kultuuritöötajate töötasu alammäära tõusu. Sellest lähtuvalt on vaja järjepidevalt suurendada treenerite tööjõukulude toetust (pidev tegevus; Sport 2030).</p>	<p>Toimub süsteemi rakendamine (pidev tegevus).</p>
4.4	<p>Oluline on tagada, et tervislike eluviiside propageerimise ja liikumisharrastuseks soodsate tingimuste loomise abil tõuseks liikumisharrastusega regulaarselt tegelevate inimeste osakaal.</p>	<p>Liikumisharrastuse edendamise taotlusvooru kaudu ürituste ja teavitustegevuse toetamine (pidev tegevus).</p> <p>Maakonna spordiliidu toetuse kaudu spordi toetamine maakonna tasandil (pidev tegevus).</p> <p>Katusorganisatsioonide kaudu harrastusspordi ja koolispordi toetamine (pidev tegevus; Sport 2030).</p>	<p>Taotlusvoor liikumisharrastuse edendamise toetuse eraldamiseks on ellu viidud ja selle tagajärjel on regulaarselt liikumisharrastusega tegelevate inimeste osakaal kasvanud (pidev tegevus).</p> <p>Maakonna spordiliitude kaudu toimub järjepidev piirkondliku tasandi spordi arendamine ja võistlussüsteemide elluviimine ning teavitüsürituste korraldamine.</p> <p>Viiakse ellu üle-Eestilisi traditsioonilisi haldusüksuste vahelisi spordi ja liikumisharrastus üritusi (näiteks Eestimaa mängud) ning tagatud on kooliväline sporditegevus õpilastele.</p>

4.5	Oluline on ellu viia algatusi, mis aitavad kaasa treenerite teadmiste ning oskuste ja kutsesüsteemi arendamisele.	Aitame kaasa treenerite kutsesüsteemi edasiarendamisele ja tasemekoolituste korraldamisele (pidev tegevus; Sport 2030).	Koostöös Spordikoolituse ja – Teabe SAga, Eesti Treenerite Ühenduse, ülikoolide ning spordialaliitudega arendatakse kutsesüsteemi, uuendatakse ja omistatakse kutseid ning viiakse läbi treenerite koolitusi (pidev tegevus).
4.6	Spordiobjektide jätkuv arendamine EL vahenditest.	Võimaluste piires aidatakse kaasa kohalikel omavalitsustel ellu viia prioriteetsete spordiobjektide rajamist EL 2014-2020 vahenditest (Sport 2030).	Kohalike omavalitsustega on tehtud koostööd ning neid on nõustatud. Maakondlikes ja linnade arengukavades on spordi prioriteedid (sh objektid) indikeeritud (pidev tegevus).
4.7**	Spordiobjektide jätkuv arendamine riigi ja EL vahenditest.	Jätkatakse riigi jaoks oluliste spordikeskuste (Tehvandi Spordikeskus SA ja Jõulumäe Tervisespordikeskus SA) harrastajatele ning rahvusvahelisele tasemele sobivaks arendamist (Sport 2030).	Edasi on arendatud KuMi poolt asutatud spordi sihtasutusi (Jõulumäe, Tehvandi-Kääriku-Tartumaa) (pidev tegevus).
4.8	Eesti ei ole suutnud kasutada kõiki olemasolevaid võimalusi ennast oluliste rahvusvaheliste spordivõistluste ja -ürituste kaudu tutvustada.	Koostöös EASi, Eesti Olümpiakomitee (edaspidi EOK) ja kohalike omavalitsustega spordialaliitude toetamine suurvõistluse korraldamisõiguste saamiseks. Rahvusvaheliste spordi suurvõistluste kõrgetasemelise läbiviimise toetamine Eestis. (Sport 2030)	Eestis toimub regulaarselt kõrgetasemelisi rahvusvahelisi võistlusi (MM, EM, MK-etappe, MM-etappe), mis toob märkimisväärse arvu väliskülalisi ning aitab kaasa Eesti tutvustamisele maailmas (pidev tegevus).
4.9	Oluline on seista dopinguvaba spordi põhimõtete eest.	Eesti Antidopingu SA toetamine eesmärgiga edendada tervislikku ja ausat sporti viies läbi kvaliteetset dopingu kontrolli, erinevatele sihtgruppidele mõeldud antidopingualast haridustööd ja anda oma panus kohalikku ja rahvusvahelisse antidopingualasesse koostösse (pidev tegevus; Sport 2030).	Toimub regulaarselt sportlastelt dopinguproovide võtmine nii võistlustel kui ka võistlusvälistel perioodidel. Läbi viiakse nii tippsportlaste kui ka koolinoorte, noorsportlaste ning harrastussportlaste teadlikkust tõstvaid tegevusi ja koolitusi. (Pidev tegevus)

4.10	Eesti spordielu hea maine tagamiseks on tähtis võidelda sporditulemustega manipuleerimise vastu.	Euroopa Nõukogu spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitluse konventsiooniga ühinemine ning konventsioonis sätestatavate põhimõtete elluviimine Eestis (Sport 2030).	Toimub regulaarne sportlaste, treenerite ning sportlaste abipersonali teadlikkuse tõstmise sporditulemustega manipuleerimisega kaasnevatest ohtudest ja tagajärgedest. Siseriikliku seadusandluse konventsiooniga kooskõlla viimine (2018).
4.11**	Täna ei suudeta I kooliastme kohustuslikku ujumise algõpetuse kursust kogu sihtgrupile täismahus tagada.	Ujumise algõpetuse kursuse läbiviimise toetamine. Suuremat koostööd nähakse Eesti Ujumisliiduga. Vajalik on suurendada ujumise algõpetuse toetuse mahtu, et tagada kõigile I kooliastme 2. klassi lastele kursuse kättesaadavus täismahus. (Pidev tegevus; Sport 2030)	Igal aastal viiakse koostöös kohalike omavalitsustega I kooliastme 2. klassi lastele täismahus läbi ujumise algõpe (24-tunnine kursus) (pidev tegevus).
4.12	Spordiga tegelevate inimeste (sealhulgas noorsportlased ja liikumisharrastajad) tervisekontrolli süsteem vajab laiendamist ning suuremat arstide kaasatust.	Spordimeditsiini SA tegevustoetuse kaudu on loodud eeldused viia läbi sportlaste tervisekontroll (pidev tegevus; Sport 2030).	Koostöös Spordimeditsiini SA, Sotsiaalministeeriumi ning Eesti Haigekassaga viiakse regulaarselt läbi noorsportlastele ja liikumisharrastajatele tervisekontroll (pidev tegevus).
4.13*/**	Korrastamata on spordikohtunike tasustamise süsteem. Selle tagajärjel puuduvad spordikohtunikel käesoleval hetkel sotsiaalsed garantiid. Eestis tegutseb regulaarselt üle 4 000 spordikohtuniku.	2015. aastal koostatakse ja esitatakse RaMile ettepanekud täiendavate vahendite leidmiseks läbi spordialaliitude spordikohtunike tasustamise korrastamiseks. Alates 2016. aastast toimub süsteemi rakendamine. (Sport 2030)	Toimub süsteemi rakendamine (pidev tegevus).
4.14**	Spordialaliidud kui spordialade arendamise eest vastutavad katusorganisatsioonid on alarahastatud. Praegu KuMi poolt eraldatava tegevustoetus ei ole sageli piisav, et tagada kõikidele liitudele piisav toetus personali ja teiste tegevuskulude katmiseks.	Vajalik on suurendada ja ühtlustada spordialaliitude tegevustoetuseks eraldatava toetuse mahtu eesmärgiga parandada spordiorganisatsioonide võimekust (pidev tegevus; Sport 2030).	Suureneb spordialaliitude haldussuutlikkus ning võimekus ala arendamiseks. Igal spordialaliidul on tööl vähemalt täistööajaga tegevusjuht.

4.15*/**	Aastatel 2003-2006 ja 2007-2012 KuMi regionaalsete tervisespordikeskuste toetuse abil maakondadesse rajatud tervisespordikeskused vajavad tegutsemiseks ja arendamiseks riiklikku toetust	Luuakse taotlusvoor maakondlike tervisespordikeskuste toetamiseks (pidev tegevus; Sport 2030).	Paranevad maakondlike tervisespordikeskuste poolt elanikele pakutavad teenused, luuakse juurde uusi liikumispaiku elanikele, mille tulemusena paranevad elanike liikumisharrastuse võimalused ja tervis.
4.16**	Viimastel aastatel on suurenenud laste ja noortega tegelevate spordiklubide arv ja klubides treenivate laste ja noorte hulk, mille tulemusena on toetused klubidele keskmiselt vähenenud. Suurenenud on spordiklubide otseselt treeningtegevustega seotud kulud (spordiobjektide tasud, transpordikulud, üleminek stipendiumitelt töötasudele), kuid noortesporti toetus ei ole viimasel viiel aastal tõusnud. Spordiklubid on proovinud kulude suurenemist katta treeningtasude tõstmisega, kuid lastevanemate panust ei ole võimalik praeguste keskmiste sissetulekute taseme juures enam suurendada.	Noortesporti arendamiseks toetatakse spordialaliite ja läbi nende laste ja noortega tegelevaid spordiklubisid. Spordiklubide jätkusuutliku arengu, võimekuse ning haldussuutlikkuse tõstmiseks on vajalik noortesportile suunatud vahendite suurendamine. (Pidev tegevus; Sport 2030)	Paraneb laste ja noortega tegelevate spordiklubide võimekus, treeningute läbiviimise kvaliteet klubid muutuvad tugevamaks ja on paremateks koostööpartneriteks spordialaliidule ning riigile.
4.17**	Eesti saavutusspordile ja selle järelkasvule on vajalik konkurentsivõimeliste tingimuste loomine.	** Olümpialiikumise arendamiseks, sealhulgas Eesti olümpiakoondise ettevalmistuse ja osavõtu tagamiseks olümpiamängudest, toetatakse EOKd. Toetatakse saavutusspordi rahastamist läbi EOK Hasartmängumaksuseaduse alusel. (Sport 2030)	Loodud on tingimused kõrgel tasemel saavutusspordiga tegelemiseks ning Eesti sportlased on rahvusvahelises spordiliikumises konkurentsivõimelised.
4.18	Aastal 2018 tähistab Eesti Vabariik sajandat aastapäeva ja toimub EL nõukogu eesistumine. Selle raames on oluline läbi viia mitmekesine kultuuriprogramm (sh tegevusi spordi valdkonnas) nii Eestis kui välismaal.	KuM aitab kaasa Riigikantselei poolt koordineeritud EV 100 ja EL eesistumise kultuuriprogrammi väljatöötamisel ja elluviimisel.	Kultuuriprogramm on koostatud 2015 ja tegevuste elluviimisele on kaasa aidatud 2016-2019.

* Tärniga on märgitud uued algatused.

** Tegevus vajab elluviimiseks lisafinantseerimisotsust (ajavahemikus 2016-2019).

3 Tulemusvaldkond: lõimumine

Üldeesmärk: Eesti ühiskond on lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ja jagavad demokraatlikke väärtusi.

Mõõdikud	Algtase	2016	2017	2018	2019	2020
Lõimumismonitooringu põhjal end Eesti rahva hulka kuuluvaks pidavate isikute osakaal nii kõikide ühiskonnaliikmete hulgast kui ka teisest rahvusest isikute hulgast Allikas: Lõimumismonitooring	kõik 76%; teised rahvused 55% (2011)	-	kõik 77%; teised rahvused 58%	-	-	kõik 78%; teised rahvused 61%
Lõimumismonitooringu põhjal tugeva või pigem tugeva riigiidentiteediga isikute osakaal teistest rahvustest isikute hulgast Allikas: Lõimumismonitooring	määratletakse 2015	määratletakse 2015	määratletakse 2015	määratletakse 2015	määratletakse 2015	määratletakse 2015

Meede 5: Võimaluste loomine vähelõimunud Eesti püsielanike ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja lõimumise toetamiseks

Meetme eesmärk: Tagada tingimused välispäritolu taustaga Eesti elanike naturaliseerumiseks ning ühiskondlikuks aktiivsuseks, s.h suuremaks konkurentsivõimeks tööturul, et soodustada lõimunuma ning sotsiaal-majanduslikult võrdsema ühiskonna teket. Meetme tegevused on eesmärgi saavutamiseks suunatud Eesti välispäritolu taustaga vähelõimunud püsielanike praktilise keeleoskuse ja Eesti ühiskonna ning kultuuriruumi tundmise parandamisele, Eesti kodakondsuse omandamise toetamisele. Meede panustab valdkondliku arengukava „Lõimuv Eesti 2020“ eesmärkidesse ning „Eesti 2020“ eesmärkide saavutamisse.

Meetme kirjeldus: Meetme käigus töötatakse välja ning rakendatakse sihtrühma vajadusi¹⁴ silmas pidavaid paindlikke lõimumisteenuseid (sh eesti kultuuri tutvustamine, põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksami ettevalmistus, eesti keele praktiseerimise toetamine), mis on keskendunud praktilise keele- ning kultuuripädevuse arendamisele, sh keeleõppele noortelaagrites¹⁵ ning lõimumiseks vajaliku praktilise info pakkumisele (sh teiste muude avalike teenuste kohta). Eeltoodud tegevustega tutvustatakse sihtgrupile ka arenguvõimalusi lõimumise sotsiaal-majanduslikus ja õiguslik-poliitilises valdkonnas.

Meetme tulemusena on koolitustel osalenud ning infot tarbinud sihtgrupp omandanud naturaliseerumiseks ning avalikkussfääris, kodanikuühiskonnas ja tööturul osalemiseks vajalikke teadmisi ja oskusi (sh keeleoskus).

¹⁴ EIM 2011 ja RASI 2013 on välja toonud lõimklastrite põhiseana sihtrühma erinevad vajadused ning ootused lõimumistegevustele.

¹⁵ Praktiliste oskuste arenemist võimaldab eelkõige kultuurikümbluse võimaluste väljatöötamine.

Eesti vähelõimunud püsielanike suurema lõimumise tagamiseks ühiskonnas rakendab Kultuuriministeerium perioodil 2014-2020 Euroopa Sotsiaalfondi ja riigieelarvelisi vahendeid valdkondliku arengukava „Lõimuv Eesti 2020“ raames.

Olulisemad probleemid, tegevused nende lahendamiseks ning tegevuste vahetud tulemused

Nr	Muudatusvajadus	Tegevused lahendusteni jõudmiseks	Tegevuse vahetu tulemus
5.1**	KuMi kultuurilise mitmekesisuse ja lõimumise valdkonna haldusala töötajate palgad ei ole tööjõuturul konkurentsivõimelised, mille tagajärjel pidurdub valdkonna areng.	Ettepanekute koostamine ja esitamine riigieelarvest palka saavate töötajate, sh sihtasutuste töötajate palkade tõstmiseks (pidev tegevus).	Ettepanekud on koostatud ja esitatud, mis loovad eelduse kultuurilise mitmekesisuse ja lõimumise valdkonna töötajate palgatõusuks (pidev tegevus).
5.2**	Kultuurilise mitmekesisuse valdkonna riigieelarvest toetatavate ministeeriumi haldusala asutuste majanduskulude kompenseerimise toetuste kaudu ei ole arvestatud üldise majanduskeskkonna hinnatõusuga. Oluline on hüvitada kulude kasv ka KuM haldusala kultuuriasutustele analoogiliselt Riigi Kinnisvara ASi majandamiskulude kasvu kompenseerimisele.	Ettepanekute esitamine riigieelarvest toetatavate KuMi haldusala asutuste, sh riigiasutuste, sihtasutuste ja avalik-õiguslike asutuste majanduskulude kasvust põhjustatud kulude kompenseerimiseks (pidev tegevus).	Ettepanekud on koostatud ja esitatud RaMile, mis loovad eelduse haldusala kultuuriasutuste toetuste tõusuks ja asutuste riigieelarvest toetamise tingimuste ühtlustamiseks.
5.3*	Eesti keele õppe tõhustamiseks ja eri rahvusest inimeste omavahelise suhtluse arendamiseks on vaja tagada kaasaegsed mitteformaalsed õppe- ja koostöövormid.	Kujundatakse välja paindlikud ning praktilistele tegevustele suunatud lõimumist toetavad teenused, s.h. kultuurikümblus ¹⁶ (Lõimuv Eesti 2020).	Lõimumist toetavad teenused on ümber kujundatud (2016), kultuuriline kümblus aktiivõppe meetodina välja arendatud (2018) ning osutatakse teenuseid, mille tulemusena paraneb sihtrühma keeleoskus, teadmised Eesti kultuurist ja ühiskonnast. Toetatud on naturalisatsiooniprotsess.

¹⁶ Kultuuriline ja keeleline kümblus on lõimitud kultuuridevahelise õppimise ja riigikeele omandamise meetod, mille peamine väljund on kultuuride vahelisi erinevusi väärtustavate hoiakute ja arusaamade väljakujunemine ja oskus õppida eesti keelt iseseisvalt ning kasutada seda igapäevaelus. Kaudselt toetab kultuurikümblus riigikeele omandamist ja varem omandatud keeleoskuse säilitamist ning parandab valmisolekut aktiivseks osaluseks ühiskonnaelus.

5.4	Soodustada eestlaste toetavaid hoiakuid lõimumisele eesmärgiga suurendada sotsiaalset sidusust ühiskonnas, mis aitab kaasa ühise riigiidentiteedi tekkele ja demokraatlike väärtuste teadvustamisele, eri rahvusest inimeste aktiivsele koostööle.	Toetatakse eri piirkondades elavate ja eri keelelis-kultuurilise taustaga inimeste omavahelisi kontakte, kaasatakse eri keelelis-kultuurilise taustaga inimesi ning nende osalusel põhinevaid organisatsioone aktiivsesse ühiskonnaellu. (Lõimuv Eesti 2020)	Ellu on viidud suuremat ühiskondlikku sidusust toetavad meedia- ja koostöötegevusi, mis toetavad avatusele ja vastastikusele mõistmisele suunatud väärtushoiakute kinnistumist ühiskonnas. Ellu on viidud eri rahvuste vahelisi koostöö- ja kaasamisprojekte, mh kultuuri- ja spordivaldkonnas, toetatud vabatühenduste arengut ja võimekust tegutseda lõimumisvaldkonnas. (2015. aastal valmistakse tegevusi ette ja 2016-2022. aastal rakendatakse ellu).
-----	--	--	---

* Tärniga on märgitud uued algatused.

** Tegevus vajab elluviimiseks lisafinantseerimisotsust (ajavahemikus 2016-2019).

Meede 6: Ühise inforuumi ja kultuurilisest mitmekesisusest teadlikkuse toetamine

Meetme eesmärk: Lõimumist toetavad väärtushoiakud on ühiskonnas levinud ja kinnistunud, kultuuriorganisatsioonid panustavad aktiivselt lõimumisse oma rahvuskultuuri jätkusuutlikkuse tagamise kaudu. Lõimumisvaldkonna poliitika on efektiivselt planeeritud ja ellu viidud. Meede panustab valdkondliku arengukava „Lõimuv Eesti 2020“ eesmärkidesse ning „Eesti 2020“ eesmärkide saavutamisse.

Meetme lühikirjeldus: Lõimumise tingimuste loomiseks rakendavad perioodil 2014-2020 Kultuuriministeerium ning Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (edaspidi SA MISA) Euroopa Sotsiaalfondi ning riigieelarvelisi vahendeid. Meetme raames töötakse välja ning rakendatakse nõustamis- ja infosüsteemi teenust vähelõimunud inimeste, sh uussisserändajate informeerituste tõstmiseks, töötakse välja eesti keele õpet ja Eesti kodakondsuse omandamist toetav lõimumisprogramm, toetatakse ja viiakse läbi suuremat ühiskondlikku sidusust toetavaid trüki-, tele-, radio- ja interaktiivse meedia tegevusi, eesmärgiga tugevdada avatust ja vastastikust mõistmist ühiskonnas, sh kultuuripärandi väärtustamist, tolerantsust ja võrdset kohtlemist tööturul. Eraldi tähelepanu pööratakse Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu ettepanekul loodavale venekeelsele sihtgrupile suunatud uue teleprogrammi loomisele, toetades vastavaid arendustegevusi.

Toetatakse rahvusvähemuste kultuuriseltside aktiivset tegevust oma kultuuri edendamiseks ja säilitamiseks. Korraldatakse Kultuuriministeeriumi valdkondlikku seiret, et tagada rakendusmeetmete asja- ja ajakohasus ning poliitika efektiivne planeerimine koostöös sidusministeeriumitega. Suurendatakse poliitika rakendajate ja projektide läbiviijate võimekust viia edukalt ellu valdkonna meetmeid koolitus- ja arendustegevuste, sh koostöötegevuste kaudu.

Olulisemad probleemid, tegevused nende lahendamiseks ning tegevuste vahetud tulemused

Nr	Muudatusvajadus	Tegevused lahendusteni jõudmiseks	Tegevuse vahetu tulemus
6.1	Rahvuskaaslaste kultuuritegevuse elujõulisus tagab jätkusuutliku koostöö diasporaaga. Kontaktide hoidmine ja arendamine sihtgrupiga vajab sihistatumat toetust arvestades suurenevat töörännet välismaale.	Aitame kaasa HTMi Rahvuskaaslaste programmi 2014-2020 elluviimisele toetades rahvuskaaslaste kultuuriühinguid ja –kontakte, väliseesti noorte keele- ja kultuurilaagreid ning rahvuskaaslaste tagasirännet (pidev tegevus).	KuM tegevused Rahvuskaaslaste programmis on ellu viidud (pidev tegevus).
6.2	Lõimumistegevuste kvaliteetseks planeerimiseks on vajalik iga-aastase seiresüsteemi ellurakendamine, et jälgida ühiskonnas toimuvaid protsesse.	Valdkondliku seire eesmärgil lõimumismonitooringu läbiviimine ja Statistikaametis lõimumisprotsesside integreeritud andmebaasi loomine (Lõimuv Eesti 2020).	Lõimumismonitooring on läbi viidud (2015, 2017). Andmebaasi seiresüsteem on rakendunud (2016).
6.3	Rahvuskultuuri seltsid ja vähemusrahvuste kultuuriühingud on organisatsiooniliselt nõrgad. Nende arendamiseks on vaja täiendavalt vahendeid, et muuta nende tegevus tõhusamaks.	Rahastamis põhimõtete väljatöötamiseks ja probleemide lahendamiseks korraldatakse regulaarseid kohtumisi asjassepuutuvate organisatsioonidega (pidev tegevus) ja keskendutakse kultuuriseltside ja nende juhtide tegutsemisvõimekuse parandamisele, toetades koolitus- ja nõustamistegevusi, tööd noortega ning infovahetust ja nende koostööd eesti kodanikeühendustega. (Lõimuv Eesti 2020)	Igal aastal on toetatud orienteeruvalt 250 rahvusvähemuste organisatsiooni. Rahastamis põhimõtted on täiendatud ja rakendatud.
6.4	Rahvusvähemuste ja hõimurahvaste roll Eesti mitmekesisuses kultuuriruumis ja Eesti Vabariigi kujunemise loos vajab ühiskonnas suuremat teadvustamist.	Erinevate Eesti kultuurilist mitmekesisust tutvustavate sündmuste ja koostöötegevuste korraldamine, eestlaste ja teiste rahvuste kontaktide suurendamine tööelus ja vabähendustes (Lõimuv Eesti 2020).	Eestis tegutsevate eri keelelis-kultuurilise taustaga organisatsioonide tegevus ja projektid on toetatud ning nende tegevused ühiskonnas teadvustatud (pidev tegevus).

6.5	Lõimumise edukuse tagamiseks ebapiisav Eesti ühiskonnaliikmete kaasatus lõimumisprotsessi.	Toetatakse koostöö- ja kommunikatsioonitegevusi, mis soodustavad lõimumist toetavaid hoiakuid Eesti ühiskonnas (Lõimuv Eesti 2020).	Ellu on viidud projektid, mille tulemusena on Eesti ühiskonnas eri rahvusest inimeste praktiliste kontaktide ja koostöötegevuste ning meediategevuste toel levinud lõimumist toetavad väärtused ja hoiakud ning lõimumistegevustesse on kaasatud eri rahvusrühmad, s.h eestlased (pidev tegevus).
6.6	Muust rahvusest inimeste tööhõive parandamiseks on vaja edendada nende võrdset kohtlemist ja aktiivset osalust tööturul.	Toetatakse tegevusi rahvuspõhise võrdse kohtlemise edendamiseks töökollektiivides. Teavitatakse eesti keelest erineva emakeelega inimesi karjäärivõimalustest avalikus sektoris. (Lõimuv Eesti 2020)	Toetus- ja teavituskava ning võrdse kohtlemise edendamise projekt on ettevalmistatud ja rakendatud. Suurenenud on organisatsioonide töötajate teadlikkus tööturul rahvuspõhise eraldatuse vähendamise vajalikkusest.
6.7**	Ühiste väärtushoiakute ja ühise kultuuri- ja teabevälja kujundamine eesmärgiga toetada demokraatlikke ja avatud väärtuste ning jagatud riigiidentiteedi kujunemist.	Toetatakse kommunikatsioonitegevusi, sh ERRi venekeelse teleprogrammi loomist ja selle arendamist (Lõimuv Eesti 2020).	Paranenud on kommunikatsioonitegevustest e hõlmatud inimeste hoiakud mitmekultuurilise ühiskonna suhtes; ERR venekeelse teleprogrammi ettevalmistavad arendustegevused on läbi viidud ning telekanal iga-aastaselt eetris; toetatud teavitus-, audiovisuaalse, trükimeedia ja internetimeedia projekte.
6.8	Lõimumisvaldkonna horisontaalsus nõuab protsessi edukuse tagamiseks suuremat koostööd ministeeriumide ja poliitika rakendajate vahel.	Valdkonna süsteemne koordineerimine KuMi poolt ning SA MISA rakendusvõimekuse tõstmine. (Lõimuv Eesti 2020)	Lõimuv Eesti 2020 tegevused on koordineeritud KuMi poolt koostöös sidusministeeriumitega. SA MISA on kujunenud valdkonna kompetentsikeskuseks. (Pidev tegevus)
6.9	Aastal 2018 tähistab Eesti Vabariik sajandat aastapäeva ja toimub EL nõukogu eesistumine. Selle raames on oluline läbi viia mitmekesine kultuuriprogramm (sh tegevusi kultuurilise mitmekesisuse valdkonnas) nii Eestis kui välismaal.	KuM aitab kaasa Riigikantselei poolt koordineeritud EV 100 ja EL eesistumise kultuuriprogrammi väljatöötamisel ja elluviimisel.	Kultuuriprogramm on koostatud 2015 ja tegevuste elluviimisele on kaasa aidatud 2016-2019.

* Tärniga on märgitud uued algatused.

** Tegevus vajab elluviimiseks lisafinantseerimisotsust (ajavaheajavahemikus 2016-2019).

4 Organisatsiooni olukord ja arendamine

Üldeesmärk: Tugitegevused toetavad tulemusvaldkondade eesmärkide saavutamist läbi valitsemisala tegevuste kvaliteedi ja ressursitõhususe kasvu.

4.1 *Strateegiline planeerimine, finantsjuhtimine ja organisatsiooni arendamine*

- 4.1.1 Kultuuriministeerium osaleb riigi strateegilise planeerimise ümberkorraldusprotsessides ning viib läbi muudatusi valdkondlike eesmärkide saavutamise ja elluviidavate tegevuste kvaliteedi tõstmise, planeerimisprotsessi ja ressursside kasutamise läbipaistvuse ning tõhustamise nimel. Elluviidavaid olulisemaid tegevusi planeeritakse riigieelarve strateegias toodud tulemusvaldkondade lõikes koostades igal aastal järgnevas neljaks aastaks valitsemisala arengukava. Nelja-aastase valitsemisala arengukava aluseks on Kultuuriministeeriumil kolm valdkondlikku arengukava - „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“, „Lõimuv Eesti 2020“ ning „Spordipoliitika põhialused aastani 2030“, mille eesmärkide saavutamisest antakse regulaarselt ülevaadet koostades aruandlust. Kultuuriministeerium osaleb ka teiste ministeeriumide poolt juhitud valdkondlikes arengukavades püstitatud eesmärkide saavutamises ning nende arengukavade tegevuste planeerimises rakendusplaanide koostamisel.
- 4.1.2 Valitsemisala tegevusi planeeritakse lisaks valdkondlike arengukavade ja nende rakendusplaanide koostamisele ka ministeeriumi nelja-aastase valitsemisala arengukava koostamise kaudu. Elluviimist koordineerivad ministeeriumi sisuvaldkondade (kunstid, kultuuriväärtused, kultuuriline mitmekesisus, sport) asekantslerid ja nõunikud peamiselt üheaastase ministeeriumi tööplaani koostamise ning elluviimise kaudu. Alates 2014. aastast on ministeeriumi tööplan muutenud detailsemaks ning lisandunud on alategevuste tase. Sellest tulenevalt on nõudmised tööplaani kuvamisele ja kasutamismugavusele kasvanud, mistõttu analüüsitakse 2015. aastal veebipõhise tööplaani infosüsteemi kasutuselevõtu võimalusi. Vastavalt analüüsi tulemustele kaalutakse võtta kasutusele tööplaani haldamise süsteem, mis võimaldaks muuta ministeeriumi tööplaani lihtsamini ja tõhusamalt hallatavaks ning planeeritud tegevuste täitmise aruandluse paremaks.
- 4.1.3 2014. aasta lõpus valmis ministeeriumis kaasamise juhise, millest strateegiate, arengukavade, tegevusplaanide, seaduste või määruste eelnõude jms koostamisel lisaks olemasolevatele suunistele (kaasamise hea tava, kaasamise käsiraamat jmt) juhinduda. Kuigi erinevate huvirühmade otsustusprotsessidesse kaasamisele pööratakse üha enam tähelepanu, vajab asjakohaste kaasamistehnikate õigeaegne ja järjepidev kasutamine jätkuvalt tähelepanu.
- 4.1.4 Alates 2014. aastast koostatakse ministeeriumis igal aastal järgneva viie aasta uuringuvajaduste analüüsi, mille ühe-aastane elluviidavate uuringute plaan kinnitatakse kantseri käskkirjaga. Selline protsess võimaldab tellitavaid uuringuid ning nendeks vajaminevaid ressursse paremini ja pikemas perspektiivis planeerida.

Seni on Kultuuriministeeriumi poolt tellitavad uuringud olnud aluseks peamiselt valdkonliku poliitika kujundamisele. Alates 2014. aastast on hakatud enam tähelepanu pöörama ka valdkondlikele teadus-arendustegevustele ning 2015. aastal on plaanis välja selgitada hetke täiendavad valdkondlikud teadus-arendusvajadused. Samuti taotletakse teaduskoordinaatori ametikoha loomise toetust Haridus- ja Teadusministeeriumilt, et tuleval perioodil paremini osaleda EL struktuurivahendite ja riigieelarvest toetatavate teadus-arenguste riiklikus planeerimisprotsessis.

- 4.1.5 Organisatsiooni juhtimise arendustegevusi on ministeeriumis ja valitsemisalas ellu viidud lähtuvalt hetkeolukorra vajadustest ning võimalustest. Aastal 2014 viidi läbi olulise tegevusena toetuste andmise protsessi kaardistus, millest lähtuvalt planeeritakse mitmeid arendustegevusi protsessi parendamiseks IT, õigusloome ja tegevuste planeerimise valdkondades elluviidavate tegevuste kaudu.
- 4.1.6 Aastast 2015 avaneb täiendav võimalus taotleda tegevuste läbiviimist organisatsiooni juhtimise erinevates valdkondades Rahandusministeeriumi poolt rakendatava organisatsiooni arendamise EL struktuurifondide meetmest "Riigi võimekuse tõstmine inimressursside arendamise ja institutsionaalse suutlikkuse parendamise kaudu". Kaalutud on viia läbi arendustegevusi ministeeriumi haldusalas ümberkujundatavate asutuste tegevuste tõhustamiseks ja ka ministeeriumis endas, alustades olemasoleva juhtimissüsteemi kaardistamisest ja vastavalt analüüsile planeerida ning viia ellu arendustegevusi.
- 4.1.7 Siseauditi valdkonnas ei ole seni veel läbi viidud standarditele vastavat enesehindamist ega erinevate protsesside välist hindamist. Siseauditi osakonnas on vajadus protsesside ja teenuste kaardistamise ning valitsemisala ulatuse selge määratlemise järele, kus kvaliteediprogrammi (st perioodilise sise- ja välishindamise) rakendamine on kohustuslik. 2015. aastal kehtestatakse siseauditeerimise sise-eeskiri ja muud vajalikud sisemised töökorralduslikud dokumendid ning viiakse läbi sisemine hindamine. Siseauditi üksuse välishindamine viiakse läbi 2016. aastal.
- 4.1.8 2015. aasta alguseks on riigi tugiteenuste tsentraliseerimise projektiga (TUTSE) liitunud kõik kaheksa planeeritud riigiasutust Kultuuriministeeriumi valitsemisalas. TUTSE võimaldab parandada tugiteenuste osutamise kvaliteeti Kultuuriministeeriumi valitsemisalas (riigiasutustes), võttes kasutusele efektiivsemad tehnoloogilised lahendused ning juurutada paremini ühtseid arvestuspõhimõtteid (nii finants- kui personali- ja palgaarvestuses), mis aitavad kaasa arvestuse kvaliteedi tõusule. Ühtse arvestussüsteemi loomine teeb võimalikuks andmete lihtsama kättesaamise erinevatel juhtimistasanditel (nii asutuse, kui riigi tasand) ja võimaldab keskenduda andmekorje asemel andmeanalüüsile. Ühtses majandustarkvaras SAP peetakse liitunud riigiasutuste finants- ning personali- ja palgaarvestust. Sama tarkvara abil jälgitakse ka riigieelarve täitmist. Kasutusele on võetud e-arvete keskkond ning veebipõhine aruandlussüsteem finants-, personali- ja palgaaruannete vaatamiseks. Järk-järgult võetakse kasutusele Riigitöötaja iseteenindusportaali erinevaid mooduleid, näiteks seisuga 1. jaanuar 2015 kasutavad lisaks Kultuuriministeeriumile ka kõik kaheksa riigiasutust puhkuste portaali.

- 4.1.9 Ühtse metoodika kohast tekke- ja tegevuspõhise eelarvestamist ministeeriumis ja selle valitsemisalas veel täielikult ei rakendata, kuid tegevusi tulemuslikuma juhtimise kasutuselevõtuks on tehtud. Näiteks TUTSE projekti rakendamine toetab ja on eelduseks tekkepõhisele eelarvestamisele üleminekuks. Kultuuriministeeriumi strateegiline planeerimine on läinud üle tulemusvaldkondade põhisele planeerimisele, mis on eelduseks tegevuspõhisele eelarvestamisele üleminekuks. Edasised arendustegevused tekke- ja tegevuspõhises eelarvestamises sõltuvad üldistest riiklike regulatsioonide ja muude arenduste (näiteks infosüsteem) arendamisest ja väljakujunemisest.
- 4.1.10 Kultuuriministeerium on asunud täitma perioodi 2014-2020 struktuurivahendite rakendusasetuse ülesandeid loomemajandus- ja lõimumismeetmetes. Ministeeriumi kui rakendusasetuse tööprotseduurid on kinnitatud, meeskond on loodud, ministeeriumi tasandi rakendusaktid on valminud. Vastavalt rakendusasetuse ülesannetele viib ministeerium läbi meetmete raames elluviidavate tegevuste seiret (k.a valdkondlike komisjonide kaudu), nõustab rakendusüksusi, lahendab vaideid. Jätkatakse rakendusasetuse personali koolitustega, hinnatakse iga-aastaselt rakendusasetuse riske ning viiakse ellu tegevused riskide maandamiseks.

4.2 Personaliarendus, Euroopa Liidu eesistumine ja väliskoostöö tegevused

- 4.2.1 Kultuuriministeeriumi personaliplaneerimise ja -juhtimise valdkonna oluliseks eesmärgiks on tagada pühendunud ja motiveeritud valdkonna spetsialistidest koosnev töötajaskond ministeeriumis ja haldusalaasutustes. Kavas on välja töötada ministeeriumi ja valitsemisala riigiasutuste ühtne personalipoliitika, mis aitab kaasa personalijuhtimise valdkonna arendamisele ja ühtlustab rakendatud põhimõtteid ning protsesside elluviimist.
- 4.2.2 Personali arendus- ja koolitustegevuste eesmärk 2015. aastal on luua jätkuvalt võimalusi ja pakkuda tuge nii ministeeriumi kui haldusala riigi- ja sihtasutuste personali tööalase võimekuse tõstmiseks teadmiste ja oskuste pideva täiendamise kaudu. Plaanis on välja selgitada haldusala personali pikaajaline arendus- ja koolitusvajadus, mis aitab tuvastada erinevate valdkondade ja sihtrühmade arendamist vajavad kompetentsid, millega tuleb pikemas perspektiivis tegeleda. Seni on arendus- ja koolitusvajadust analüüsitud ühe aastase perspektiiviga ning puudub haldusala tasandi vajaduste kohta pikaajalisem vaade. Koolitustegevuste planeerimisel pannakse rõhku nii õigus- ja juhtimisalaste kompetentside arendamisele, mis on olulised nii ühtsete teadmiste ja väärtuste kujunemiseks kui ka spetsiifiliste valdkondade arendamisele.
- 4.2.3 Töötajate motivatsiooni ja rahulolu kaardistamiseks viiakse ministeeriumis iga kahe aasta järel läbi rahulolu-uuring eesmärgiga selgitada välja teenistujate hinnangud olulisemate Kultuuriministeeriumi edukust mõjutavatest võtmeteguritest, mis annab sisendi edasisteks tegevusteks parendamist vajavates valdkondades. Järgmine rahulolu-uuring viiakse läbi 2016. aastal.

- 4.2.4 Kultuuriministeerium on panustanud töökohtade ja tööruumide ergonoomilisemaks kohandamiseks, sealhulgas on toimunud ka töövahendite kaasajastamine.
- 4.2.5 Valdonna asutustes toetatakse puuetega inimeste kultuuris osalemist ja parandatakse kättesaadavust (kaldteede rajamine valitsemisala asutustes, kuuldeaparaatide kasutamise edendamine etenduskunstides jms). Samuti pööravad spordiürituste korraldajad tähelepanu puuetega inimeste kaasamiseks nii ürituste korraldamisel kui ka osalemiseks.
- 4.2.6 Seoses Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumisega 2018. aasta esimeses pooles jätkuvad EL eesistumisperioodi ettevalmistustegevused. Kultuuriministeerium vastutab kolme EL poliitikavaldkonna töögrupi juhtimise eest – kultuur, sport ja audiovisuaalvaldkond. Kaardistatud on eesistumisega seotud personalivajadused ja vajalikud kompetentsid. Ees seisab sisuliste eesmärkide ja teemade ettevalmistamine. Ministeerium pakub erinevaid võimalusi eesistumispersonali kompetentside arendamiseks läbi koolitustegevuste ning teiste riikide EL eesistumise kogemustest õppimise ning soodustab EL institutsioonide juures võrgustike loomist. Ministeerium juhendub oma tegevuste koordineerimisel Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ettevalmistuste tegevuskavast ja personalistrategiast.
- 4.2.7 Eestil on kahepoolseid kultuurikoostööleppeid ja –programme sõlmitud enam kui 40 riigiga üle maailma, mida pikendatakse ja ajakohastatakse regulaarselt. Eesti osaleb Kultuuriministeeriumi ja allasutuste või partnerite kaudu enam kui viieteistkümne rahvusvahelise organisatsiooni, foorumi ja koostööprogrammi töös. Jätkub kahepoolsete kultuurikoostöölepete ja –programmide rakendamine, ajakohastamine ja pikendamine. Enne uute koostöölepete sõlmimist analüüsitakse olukorda juhtumipõhiselt.
- 4.2.8 Eesti kultuuri rahvusvahelistumine ja eksport on Kultuuriministeeriumi ja valdkondlike organisatsioonide tegevuste tulemusena hüppeliselt kasvanud. Tõusnud on kultuuriasutuste võimekus tutvustada kultuuri maailmas. Selle protsessi toetamiseks on vajalikud institutsionaalne võrgustik arenduskeskuste, kultuuriesindajate ja teiste strateegiliste partnerite näol, rahaline tugi rahvusvaheliste projektide läbiviimiseks ning osalus nii rahvusvahelistes koostööprogrammides kui ka kahepoolsetes riikidevahelistes kultuurikoostöölepetes ja –programmides. Välissuhete valdkonnas toetatakse koostööd ning kultuuri rahvusvahelistumist taotlusvooru „Eesti kultuur maailmas“ ning riikidevaheliste kultuurikoostöölepete eelarvevahendite kaudu. Eesti kultuuri rahvusvahelistumise teadmispõhiseks toetamiseks ja tõhustamiseks on 2015.-2016. aastal kavas läbi viia Eesti kultuuri rahvusvahelistumise uuring.
- 4.2.9 Välismaal tegutseb seitse kultuuriesindajat (London, Pariis, Berliin, Brüssel, Helsingi, Moskva ja New York), kelle ülesandeks on aidata Eesti loovisikutel, kollektiividel, loomeettevõtetel ja kultuuriorganisatsioonidel jõuda rahvusvahelisele areenile, toetada kultuuriekspordivõimelisi tegijaid jõudmaks tegeliku ekspordini ja nende tegevuste kaudu tutvustada Eestit ja eesti kultuuri maailmas. Seoses Aasia-suunalise kultuurikoostöö ja võimaluste tähtsuse kasvuga on kavas luua kultuuriesindaja ametikoht Hiinas 2016. aastal.

4.3 Juriidiline nõustamine ja õigusloome

- 4.3.1 Juriidilist teenust pakkuvad teenistuskohad ministeeriumi koosseisus on komplekteeritud heade õiguslaste teadmistega spetsialistidega. Teenistujatele osutatav juriidilise nõustamise teenus on kvaliteetne. 2015.aasta eesmärgiks on hoida kvaliteetse nõustamisteenuse taset ministeeriumi tarbeks. Samuti on edaspidi kavas suuremat tähelepanu pöörata ministeeriumi valitsemisala, sh. riigiasutatud sihtasutuste, õigusteadlikkuse tõstmisele. Suureneb asutuste juriidilise nõustamise maht. Uuendatakse sihtasutuste nõukogu liikmetele mõeldud käsiraamatut ja tutvustatakse seda nõukogu liikmetele, kes on määratud kultuuriministri poolt riigi asutatud sihtasutuste nõukogudesse.
- 4.3.2 Kultuuriministeeriumile on omane, et suur osa ministeeriumi eelarvest jaotatakse valitsemisalale laiali toetustena. Seejuures on suures osas toetuste menetlejaks ministeeriumi ise, kuna puudub piisav seadusandlik regulatsioon, mis võimaldaks korrektselt eelarve vahendite jagamise haldusülesande kellelegi edasi volitada. Selle tulemusel kulub ministeeriumi teenistujatele, sh. sisuvaldkonna spetsialistidel, palju ressursi toetuste taotluste menetlemisele, selle asemel, et tegeleda sisulise kultuuripoliitika kujundamisega. 2015. aastal on kavas põhjalikumalt läbi analüüsida kultuurivaldkonna rahastamisega seonduvad küsimused ja probleematika. Tegevuse käigus töötatakse välja kultuuri rahastamise seaduse VTK ning korrastatakse ministeeriumi siseseid regulatsioone, mis reguleerivad tööprotseduure toetuste taotluste menetlemisel. Samuti on kavas üle vaadata ja välja töötada eelnõud, mis korrastavad etendusasutuste ning raamatukogude rahastamise süsteeme.
- 4.3.3 Õigusloome alase tegevuse tulemuseks on õiguslikud regulatsioonid, mis tagavad riigi raha läbipaistva ja kultuuripoliitika strateegilisi eesmärke silmaspidava jaotamise kultuurivaldkonnale.
- 4.3.4 2003. aastal alustatud Kultuuriministeeriumi haldusala asutuste tegevusvormi korrastamisega on varasemalt riigiasutuse vormis tegutsenud kaheksa teatri, kolme kontsertorganisatsiooni ja kahe spordikeskuse tegevus ümber korraldatud riigi asutatud sihtasutuseks. Muuseumide valdkonnas toimunud ümberkorralduste tulemusena:
- tegutseb kuus muuseumi riigi asutatud sihtasutusena, neist neli sihtasutust on ümberkorraldatud riigiasutused, üks on uus asutatud sihtasutus ning üks sihtasutus tegutses muuseumina juba varasemast;
 - nelja muuseumi tegevus on üle antud kohalikule omavalitsusele, neist kaks riigimuuseumi on jätkanud munitsipaalmuuseumina ja kaks kohaliku omavalitsuse asutatud sihtasutusena;
 - kaks riigimuuseumi on viidud Võru Instituudi muuseumiosakonna alla;
 - ühe riigimuuseumi tegevus on lõpetatud.

Täiendavalt kavandatakse 12 riigimuuseumi ümberkorraldusi. Tegevusvormi muutust ei kavandata hetkeseisuga kolme riigimuuseumi osas.

4.4 Infohaldus

- 4.4.1 ** Kultuuriministeeriumi infotehnoloogia valdkonna valitsemise korrastamiseks alustati 2014. aastal IKT strateegia koostamise protsessiga, mille raames otsitakse vastust küsimusele, milline võiks olla IT valitsemise mudel ning mis küpsusastmel asutuste IT protsessid on.
- 4.4.2 ** 2015. aastal alustatakse IKT strateegia elluviimist, mis peaks muutma IT valitsemise protsessi läbipaistvamaks ja arusaadavamaks osapooltele. Eesmärgiks viia nii IT valitsemise kui muude IT protsesside võimekus uuele tasemele, et IT suudaks veel paremini toetada asutuste põhitegevust ning tugistruktuure eesmärkide elluviimisel.
- 4.4.3 2014. aastal asus Kultuuriministeerium kaasajastama oma dokumendihaldust kaardistades esmalt ära protsessid, mis on asutusesiseselt välja kujunenud. Seejärel töötati välja uus asjaajamiskord, milles püüti leida kompromiss väljakujunenud praktikate ja õiguslike regulatsioonide vahel. Alustati ministeeriumis kasutuses oleva elektroonilise dokumendihaldussüsteemi Doclogix värske versiooni arendustöödega. Asjaajamise valdkonna arendustegevuse käigus on 2015. aasta eesmärgiks kaasaegse elektroonilise dokumendihaldussüsteemi rakendamine ja paberivabale asjaajamisele üle minemine. Tegevuse tulemuseks on see, et elektrooniline dokumendihaldus toetab Kultuuriministeeriumi tegevuse põhiprotsesse ning on kooskõlas Eesti Vabariigi õigusaktidega.

4.5 Avalikud suhted

- 4.5.1 2014. aastal kujundati ümber Kultuuriministeeriumi avalike suhete osakonna tegevuspõhimõtted ja koosseis, mis on parandanud töökorraldust ning sisemist ja välimist kommunikatsioonivõimekust. 2015. aasta alguses kinnitati kommunikatsioonistrateegia.
- 4.5.2 Kultuuriministeeriumi kommunikatsioonistrateegia dokumendis on kirjeldatud kommunikatsioonipõhimõtted, tegevusprioriteedid ja mõõdikud, mis toetavad ministeeriumi üldist arengut. Strateegia ellurakendamine toetab:
- kaasamist ja ministeeriumi tegevussuundade edukat kommunikeerimist valdkondade siseselt;
 - avalikkuse informeeritust ministeeriumi tegevustest ja kultuuripoliitilistest otsustest;
 - ministeeriumi tegevuse läbipaistvust;
 - ministeeriumi sisemise infovahetuse tõhustamist.
- 4.5.3 Suurt rõhku pannakse teabeürituste ja pressibriifingute korraldamisele, et tagada kultuuriajakirjanike seas ühtne informatsioon.

- 4.5.4 Kõiki kommunikatsiooniprotsesse hinnatakse tagasivaatavalt, et saada sisendit järgnevateks tegevusteks. Sisekommunikatsioonitegevuste oluline planeerimistöõriist on üle-aastane rahulolu-uuring (2014-2015, 2016, 2016-2017, 2018). Toimivaid protsesse hinnatakse vähemalt kvartaalselt.
- 4.5.5 Toimuvad pidevad kommunikatsioonialased ja avalikku esinemisoskust parandavad koolitused ministeeriumi teenistujatele ning avalike suhete osakond hoiab seminaride korraldamisega kontakti haldusala asutuste infotöötajatega, pakkudes neile ühiskoolitusi.
- 4.5.6 Osaletakse valitsuskommunikatsioonibüroo korraldatavatel koolitustel ning uuringutes, mille tulemused on sisendiks avalike suhete valdkonna töö paremaks planeerimiseks.

ARENGUKAVA FINANTSPLAAN

				Finantseerimine (EUR)				
Tulemusvaldkond	Alavaldkond	Meede	Eelarve jaotus	2015	2016	2017	2018	2019
1. Kultuur	Kunstid	1. Mitmekülgse kultuurielu tagamine kunstide toetamise ja Eesti kultuuri tutvustamise kaudu	Tulud	10 777 296	12 011 596	12 698 366	13 493 115	13 496 692
			Kulud	123 876 577	98 144 468	98 215 456	103 749 605	98 842 680
	Loomemajandus	2. Loomemajanduse arendamine	Tulud	3 133 766	3 533 183	3 711 682	4 357 247	3 883 303
			Kulud	3 144 136	3 533 183	3 711 682	4 357 247	3 883 303
	Kultuuriväärtused	3. Vaimse ja materiaalse kultuuripärandi mitmekesisuse säilitamise ja vahendamise toetamine	Tulud	20 959 315	21 420 709	22 930 863	22 607 045	21 729 702
			Kulud	59 875 739	66 956 118	68 021 587	63 031 423	61 687 677
Tulemusvaldkonna tulud kokku				34 870 377	36 965 488	39 340 911	40 457 407	39 109 697
Tulemusvaldkonna kulud kokku				186 896 452	168 633 769	169 948 725	171 138 275	164 413 660
2. Sport	Sport	4. Tingimuste loomine spordiga tegelemiseks nii harrastuslikul kui professionaalsel tasemel	Tulud	5 248 436	5 541 281	5 703 862	5 892 373	5 892 373
			Kulud	20 529 804	19 054 805	19 143 686	19 284 783	19 220 873
Tulemusvaldkonna tulud kokku				5 248 436	5 541 281	5 703 862	5 892 373	5 892 373
Tulemusvaldkonna kulud kokku				20 529 804	19 054 805	19 143 686	19 284 783	19 220 873
3. Lõimumine	Lõimumine	5. Võimaluste loomine vähelõimunud Eesti püsielanike ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja lõimumise toetamiseks	Tulud	2 376 119	2 130 425	1 363 148	1 295 519	1 293 555
			Kulud	3 624 417	3 399 156	2 631 879	2 564 250	2 562 286
		6. Ühise inforuumi ja kultuurilisest mitmekesisusest teadlikkuse toetamine	Tulud	0	0	0	0	0
			Kulud	510 227	499 227	499 227	499 227	499 227
Tulemusvaldkonna tulud kokku				2 376 119	2 130 425	1 363 148	1 295 519	1 293 555
Tulemusvaldkonna kulud kokku				4 134 644	3 898 383	3 131 106	3 063 477	3 061 513
Tulud kokku				42 494 932	44 637 194	46 407 921	47 645 299	46 295 625
Kulud kokku				211 560 900	191 586 957	192 223 517	193 486 535	186 696 046

LISA 1: HETKEOLUKORRA ANALÜÜS

1. Tulemusvaldkond: kultuur

1.1 Alavaldkond: kunstid

Etenduskunstid

Etenduskunstide valdkonnas tegutses 2011. aastal hinnanguliselt 315 teatrit, ettevõtet ja ühendust 3343 töötajaga. Valdkonna tulu oli 52,5 miljonit eurot. Teatrisüsteem koosneb kutselistest riigi asutatud või osalusega sihtasutustest, avalik-õiguslikust rahvusoooperist, munitsipaal- ja erateatritest ning ulatuslikust kooli- ja harrastusteatrite võrgustikust. Etendusasutuste tegevust reguleerivad Etendusasutuse seadus (RTI 2003, 51, 353) ja Rahvusoooperi seadus (RTI 1997, 93, 1558).

Kultuuriministeerium toetab teatritegevust teatri omandivormist olenemata. Ministeeriumi eelarvest jagatava raha toel antakse aastas keskmiselt 5000 etendust, valmib keskmiselt 160 uuslavastust, tööd saab koosseisulisena üle 1700 inimese ja teenindatakse ligikaudu 1 miljon külastajat. Regulaarset ülevaadet eesti etenduskunstidest annab Eesti teatri ülevaatefestival Draama. Lisaks toimuvad rahvusvahelised teatrifestivalid Baltoscandal, Augusti TantsuFestival, „Talveöö unenägu“, „Monomaffia“, NoTaFe, Jõhvi Balletifestival “Kuldne Mask“ Eestis, Tallinn Treff Festival ning väiksemad eraalgatuslikud laste- ja harrastusteatrite festivalid.

Etenduskunstide valdkonna eestkoste- ja katusorganisatsioonideks on töövõtjaid esindav Eesti Teatri Liit, tööandjaid esindav Eesti Etendusasutuste Liit, valdkondlik teabe- ja arenduskeskus Eesti Teatri Agentuur, Eesti Tantsunõukogu, Eesti väike ja projektiteatrite liit, ASSITEJ ja Eesti Harrastusteatrite Liit. Aktiivselt osaletakse Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsiooni TALO, Eesti Tööandjate Keskkliidu, Eesti Kutsekoja ja Eesti Kultuuri Koja töös, samuti kuulutakse rahvusvahelistesse koostöövõrgustikesse Euroopa Etenduskunstide Tööandjate Liitude Liiga/PEARLE*, Opera Europa, ENICPA, Rahvusvaheline Teatriinstituut ITI jne.

Etenduskunstide põhiprobleemid on valdkonna madal palgatase mis on töötajaid vähe motiveeriv ning mitmete erialade puhul tööturul konkurentsivõimetu, ebaühtlane tööhõivepoliitika ja tööjõu rakendatuse tase, mida iseloomustavad spetsialistide üle- või alaproduktsioon ning ebaühtlane hõivatus, etenduskunstide ebavõrdne regionaalne kättesaadavus, pakutavate laste- ja noortelavastuste vähene variatiivsus ja nn mustad trupid mõjutavad negatiivselt tulevaste teatriküllastajate arvu ja maitse-eelistusi.

Tugevused	Võimalused
Etenduskunstidel on Eesti kultuuriruumis hea maine. Teatriküllastuste poolest elaniku kohta kuulub Eesti Euroopa absoluutsesse tippu.	Tugevnev kodanikuühiskond soodustab avaliku ja erasektori koostööd, võimaldades ka etenduskunstide valdkonnal varasemast enam kaasa rääkida valdkonda ja laiemalt ühiskonda puudutavatel teemadel.

<p>Eestis on nii juriidiliselt, vormiliselt kui žanriliselt mitmekesine teatrimaastik.</p> <p>Regionaalse kättesaadavuse parandamiseks on riiklik toetusprogramm</p> <p>Etenduskunstide valdkonnas töötavad pühendunud ja võimekad professionaalid, kes on moodustanud tugevad erialaliidud.</p> <p>Süsteemne, struktureeritud ja laiapõhjaline haridusmaastik tagab valdkonna jätkusuutlikkuse.</p> <p>Kvaliteetne teatristatistika mis on oluline sisend rahastusotsustele ning teatripoliitika kujundamisel.</p>	<p>Elanikkonna vananemine ja muutunud käitumistavad võimaldavad ka etenduskunstide valdkonnal laiendada pakutavaid vaba aja veetmise viise.</p> <p>Tehnoloogiline areng loob uusi võimalusi etenduste vahendamiseks, samuti aidates etendusasutustel kokku hoida reklaami, piletimüügi, lavastustehnika jne kulusid.</p> <p>Etenduskunstid jõuavad üha laiemalt erinevatesse mängukohtadesse, suurendades veelgi regionaalset kättesaadavust ning tuues piirkondadesse lisaväärtust.</p> <p>Regionaalne tasakaalustatus kas haldusreformi vmt tulemusena tagab kultuuri laialdase kättesaadavuse Eestis ja kohalike omavalitsuste investeeringud kultuurisektorisse.</p>
Nõrkused	Ohud
<p>Valitseb ebaühtlane tööhõivepoliitika ja tööjõu rakendatuse tase, mida iseloomustavad spetsialistide üle- või alaproduktsioon ning ebaühtlane hõivatus.</p> <p>Valdkonna välisuhtluse ja turustamise võimekus on ebaühtlane.</p> <p>Etendusasutuste finantseerimisel puudub süsteem kohalike omavalitsuste ja erasektori vahendite eraldamisel.</p> <p>Pakutavate laste- ja noortelavastuste vähene variatiivsus ja nn „mustad trupid“ mõjutavad negatiivselt tulevaste teatrikülastajate arvu ja maitse-eelistusi.</p> <p>Professionaalse teatrikriitika kvaliteet on tagasihoidlik.</p>	<p>Eestikeelsete tüvitekstide vähesus, mis pärsib omadramaturgia arengut.</p> <p>Vähene koostöö teatrite vahel ja ressursside mõistlik jagamine vähendab osade teatrite, ennekõike vabatruppide võimalusi publikuni jõuda.</p> <p>Teatrite tehnilise personali lahkumine paremini tasustatavatele ametikohtadele muudes sektorites või välismaal.</p>

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Leida vahendeid ja viia ellu tegevusi mis suurendaksid aasta jooksul kirjutatavate eestikeelsete näidendite arvu suurendamist.
- 2) Otsida võimalusi teater noorele vaatajale ja tantsuteatri eripäradest tulenevate rahastamismehhanismide loomiseks ja käivitamiseks.

- 3) Töötatakse välja ettepanekud maksusoodustuste tegemiseks eraraha kaasamisel.
- 4) Etendus kunstide rahvusvahelistumise toetamiseks, institutsionaalse võrgustiku tugevdamiseks, samuti statistiliste andmebaaside paremaks koordineerimiseks ja kommunikatsiooni ning turunduse parandamiseks otsitakse võimalusi Eesti Teatriagentuuri võimekuse tõstmiseks.

Kunst

Kunsti valdkonnas tegutsevad Eestis peamiselt eraõiguslikud organisatsioonid, mittetulundusühingud, vähesel määral kohalike omavalitsuste asutusi ja suur hulk vabakutselisi loovisikuid. Kultuuriministeerium toetab tegevustoetusega SA Kaasaegse Kunsti Eesti Keskust ja SA Tallinna Kunstihoone Fondi, taotlusvoorst saavad toetusi taotleda näitusekorraldajad, galeriid ja tugiteenuse pakkujad. EAS rahastab osaliselt kunstivaldkonna arenduskeskuse algatusi, uue rahastusperioodi loomemajanduse meetmest on võimalik taotleda ettevõtluse ja ekspordi arendamiseks ka investeeringuid. Valdkonna loomeliidud vahendavad loovisikute ja loomeliitude seaduse alusel makstavaid loometoetusi ja stipendiume. Kunstivaldkonna tegevuste põhirahastajaks on Eesti Kultuurkapital (u 1,7 miljonit eurot aastas).

Eesti kunstielu on suurte institutsionaalsete muutuste faasis, ümberkorraldused on toimumas pea kõigis olulistest asutustes. Residentuuride loomise ja rahvusvahelistes loomemajades töötamise aktiivsus on kasvutrendis, loovisikute mobiilsus vajab lähiajal kindlasti suuremat ja süsteemsemat toetust. Investeeringuid vajab ka näituste korraldamise ja kunstiloome taristu, millest sõltub kunstielu jätkusuutlikkus ja areng – täna vajavad kiiret kaasajastamist kõik kesksed näitusemajad. Kunstist osasaamiseks on regionaalselt erinevad võimalused, professionaalsel tasemel näituste korraldamine on väljaspool tõmbekeskusi piiratud. Tänu kunstiteoste tellimise seadusele on tõusmas kunstiteoste arvukus avalikus ruumis.

Lähiaja suurimaks väljakutseks on omavahelise koostöö arendamine ning jõudude koondamine ühiste eesmärkide saavutamiseks. 2018. aasta EV100 programm ning samaaegsed välistegevused peavad kandma valdkonna üldisi arengueesmärke ning olema jätkusuutlikud. Üle tuleb vaadata valdkonna rahastamine, mis ei toeta tänast arengupotentsiaali. Kunsti rahastamise suurimaks probleemiks on ministeeriumi ja kultuurkapitali rahastamise ebaühtlane jaotus ning erarahastuse marginaalne roll. Ministeeriumi tegevustoetuste maht on väike, põhjustades kesksete asutuste surve Kultuurkapitalile kunstielu baasvajaduste tagamisel, jättes vähe võimalusi projektitoetusteks, loomestipendiumideks ja uuteks algatusteks. 2014 maksis Kultuurkapital näituseasutustele tegevustoetusi suurusjärgus 220 000, millele lisandusid projektitoetused institutsioonidele näituste korraldamiseks (muuhulgas riigimuseumidele) ning toetused riiklike kunstimuseumide kogude täiendamiseks (200 000 eurot). Kultuuriministeeriumi eelarve ei taga täna valdkonna stabiilset toimimist, tegevus sõltub projektipõhisest rahastamisest.

Tänane rahastusmudel ei taga Kultuuripoliitika põhialustes toodud eesmärkide täitmist. Rahvusvaheliselt nähtava, regionaalselt tasakaalustatud professionaalse kunstielu ning eduka kunstiekspordi püsimiseks ja arenguks oleks vajalik ministeeriumi eelarvemahu kolmekordistamine hiljemalt perioodi lõpuks.

Tugevused	Võimalused
<p>Tegutseb end rahvusvaheliselt positsioneeriv kunstnike, kuraatorite ja kunstijuhtide põlvkond. Eesti kunstiprofessionaale hinnatakse üha kõrgemalt nii kodu- kui välismaal. Suurenenud on avatus ja koostöövõime, valdkonnasisene tööjaotus toimib hästi.</p> <p>Kunstieksport on elavnenud, väljal tegutsevad võimekad professionaalid, kes panustavad nii Eesti kunstivõime arengusse kui Eesti kunsti müüki maailmas. Arendamisel on Eesti kunstivõime indeks ja galeriide hea tava kokkulepe. Mitmeid Eesti kunstnikke esindavad välisgaleriid.</p> <p>Eesti kunst on rahvusvaheliselt nähtav ja Eesti tuntus kunstikeskuseks on kasvamas – siin toimuvad rahvusvahelised näitused ning Eesti kunstnike loomingut eksponeerivad teiste riikide olulised näituseasutused</p> <p>Näitusepaikade taristu Eestis on mitmekülgne, tagades laiapõhjalise kunstielu, mida omakorda aktiveerivad festivalid ja kunstipreemiad.</p> <p>Olemas on rahvusvaheliste arengueesmärkidega erialameedia baas. Toimib arvestatav kirjastustegevus.</p> <p>Parandatud kunstiteoste tellimise seadus (KTTS) aitab tuua avalikku ruumi kaasaegse kunsti teoseid ning elavdab kaudselt ka kunstivõime ja kunstnike hõivet.</p>	<p>Rahvusvahelise kunstivõime suurem huvi siinsete kunstnike loomingule vastu tagab Eesti galeriide kasvavad ekspordivõimalused ja Eesti kunstielu jätkuva rahvusvahelistumise.</p> <p>Vahepealse madalseisuga võrreldes on tuntavalt kasvanud kunsti kajastamine laiatarbemeedias, eriti televisioonis. Meedia kasvav huvi kunstiteemade vastu aitab parandada kunsti mainet, tutvustada uue põlvkonna tegijaid ja arendada kunstiteemalist diskussiooni.</p> <p>Kogukondlike väärtuste esilekerkimisel on tõenäoline suhestuvate kunstipraktikate areng, samuti ühistegevuste ja kunstisõprade klubilise tegevuse areng ka keskustest kaugemal.</p> <p>Üha aktiivsem rahvusvaheline suhtlus lisab võimalusi kunstiresidentuuride rajamiseks nii Tallinnas kui Eesti „kunstikaugemates“ paikades, mis võib tekitada võimalusi kasvatada KOVide panust kunstivõime arendamisesse.</p>
Nõrkused	Ohud
<p>Suure vabakutseliste arvu juures on Eesti Kultuurkapitalil vaid kümme aastat ja poole aasta pikkust loomestipendiumi, mis võimaldavad isikudel lühiajaliselt loometööle keskenduda. Tippude pikaajalisem keskendumine kunstile on raskendatud. Kunstivõime ei ole piisavalt arenenud, et võimekate autorite loomingulist tegevust toetada või tagada nende püsiv sissetulek.</p>	<p>Hariduspoliitika probleemsed tendentsid:</p> <ol style="list-style-type: none"> Noorte huvitegevuse nn ringiraha puudumine - kunstialane huviharidus võib veelgi marginaliseeruda, jääb kättesaadavaks vaid vähestele, mõjutades otseselt nii kunstnikkonna kui publiku järelkasvu ja valdkonna jätkusuutlikkust. Kõrgharidussüsteemi arengud panevad kunstierialad ja laiemalt humanitaaria oluliste dilemma ette, millel on otsene mõju kunsti professionaalsele arengule ja rahvusvahelistumisele.

<p>Nüüdiskunsti tegevused sõltuvad olulisel määral ühest rahastajast - Eesti Kultuurkapitalilt saavad tegevustoetust mitmed institutsioonid, projektitoetuste kaudu ollakse valdkonna tegevuste põhirahastaja ning mitmeid tegevusliine ei ole võimalik rahapuudusel toetada. Samas on kaasaegse kunsti praktikad kõik väga ressursimahukad, seda nii teoste loomise, tehniliste lahenduste, näituste produktsiooni kui logistika osas. Kvaliteetseks ja konkurentsivõimeliseks kunstiloomeks puudub toetav taristu ja piisav ressurss.</p> <p>Valdkonna organisatsioonid kõik kolmandast sektorist, nende riiklik rahastamine ei näe ette sihttoetusi ei taristule ega palgafondile. Vähesed töökohad, sh kõrgharidust ja juhtimisvõimekust eeldavad sisutegevused (galerist, kuraator) ja tehnilised ametid on enamasti alatasustatud.</p> <p>Puudub ühtne Eesti kunsti andmebaas ja Eesti kunstielu süsteemne dokumenteerimine - seda nii kunstiajaloo kui jooksva kunstialase teavitustegevuse huvides. Eesti (nüüdis-) kunsti integreerimine arendatavatesse digitaalsetesse andmebaasidesse on koordineerimata.</p> <p>Puudub süsteemne teavitus- ja täiendkoolitus, sh õigus- ja majandusküsimustes kõigis vanusegruppides. Järelaitamist vajab galeristide ja kunstimanageride ning ka kuraatorite koolitus.</p> <p>Valdkonna (näituse-)tehniline baas on nõrk, väljaspool tõmbekeskusi tegutsevatel väikegaleriidel pole enamasti pädevat tehnilist personali, transporditingimused on kunsti käitlemiseks sobimatud või kättesaamatu hinnaga. Oluliselt vajaks täiendust tehniliste jm tugiteenuste alane ettevalmistus.</p>	<p>“Johann Köleri” efekt: tipptegijad omandavad hariduse, tegutsevad ja elavad Eestist väljas, side kodumaaga püsib vaid isiklikus sfääris, ei panustata siinse kunstielu arengusse.</p> <p>Provintsisistumise oht: Eesti kunstielu jääb kohalikuks, puudub rahvusvaheline perspektiiv. Palgakonkurents ei ole Eesti eelarvete juures meie kunstiasutused võimelised kaasama rahvusvahelisi tipp-professionaale ega ka võimekaid professionaale Eestist..</p> <p>Intellektuaalse isolatsiooni oht. Kunstivaldkonna arutelud jäävad siseringi, ühiskond laiemalt ei mõista kaasaegset kunsti ja selle püüdlusi, kunstiteemaline diskussioon püsib valdkonna piirides, tekib enesekaitse refleksi igasuguse laiema diskussiooni suhtes. Kunst on meedias marginaalsel positsioonil, nõ subkultuur.</p> <p>Pikemas perspektiivis lakkab EL vahendite aktiivne kasutus investeringuteks ja väheneb riigi ehitustegevus, mis vähendab kunsti tellimist KTTs raames ning seeläbi avaliku ruumi kunsti levik hääbub taas.</p> <p>Maksukorraldus ei soodusta kultuuri, sh kaasaegse kunsti eratoetuse kasvamist. Riigil on täna vähe võimalusi eratoetuse soosimiseks.</p> <p>Vabakutseliste kunstnike suur arv, kellele tänase sotsiaalsete garantiide süsteemiga ei laiene tihti ravi- ja pensionikindlustus, on oht valdkonna jätkusuutlikkusele – sotsiaalsed probleemid võivad takistada loometööga jätkamist.</p> <p>Ühendused välismaaga, kaugus olulistest keskustest ja majutusasutuste areng väljaspool Tallinna ei toeta hetkeseisuga suurte rahvusvaheliste kunstisündmuste korraldamist Eestis.</p>
--	--

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Kultuuriministeerium otsib koos Kultuurkapitali ja valdkondlike organisatsioonidega võimalusi kunstnike loometingimuste parandamiseks. Otsitakse võimalusi pikemaajaliste loomestipendiumide maksmiseks, mis koos sotsiaalsete garantiide tagamisega võimaldaks keskenduda loomingulisele tegevusele vähemalt 2-3 aasta jooksul, samuti eraraha kaasamiseks kunstiteoste produktsiooni rahastamiseks.

- 2) Vabakutseliste loovisikute sotsiaalsete garantiide parandamiseks töötatakse edasi nii sotsiaalmaksu arvestamise regulatsioonide kui LLSi arendamisega.
- 3) Kunstigaleriide töö parandamiseks ja kunstituru arendamiseks jätkub ettevõtluse ja ekspordiga seotud tegevuste toetamine loomemajanduse vahenditest.
- 4) Valdtkonna tehnilise baasi ja valdkonna professionaalide arengu tagamiseks töötatakse välja lahendused täiendkoolituste toetamiseks ning rahvusvaheliste erialapraktikate süsteemseks rahastamiseks, samuti näituseasutuste taristu jätkusuutlikuks arendamiseks.
- 5) Jätkatakse rahvusvahelise koostöö ja kahesuunalise mobiilsuse toetamist nii loovisikute kui kunstikorraldajate ja institutsioonide tasandil, aidatakse luua ja arendada kunstiresidentuure ning rahastada loomemajades töötamist ning pikemaajalisi loomelähetusi kunstnikele tagamaks kunstielu rahvusvahelistumise.
- 6) Koostöös Kultuurkapitaliga töötatakse välja kunstivaldkonna rahastuspõhimõtted, mis tagaksid valdkonna jätkusuutliku arengu.
- 7) Kasvatatakse kesksete organisatsioonide tegevustoetuse mahtu, mis võimaldaks professionaalsete kunstitöötajate töö tasustamise teiste kultuuritöötajatega võrdsetel alustel ning suurendatakse valdkondliku taotlusvooru mahtu tagamaks kunstielu regionaalse katvuse ja rahvusvahelise nähtavuse.

Kirjandus

Kirjandus on riigi poolt väärtustatud kui omakeelse kultuuriruumi üks alustalasid, luues eeldused ka teiste valdkondade kestmiseks ja arenguks. Selleks loob ja rakendab Kultuuriministeerium toetusmehhanisme, mis toetavad Eesti autorite uute teoste loomist, kirjastamistegevust ning kirjanduse kättesaadavust. Kultuuriministeerium toetab kirjanikke vastavalt loomeliitude seadusele läbi Eesti Kirjanike Liidu nn pearaha toetuste ning vähesel määral ka läbi SA Autorihüvitusfond raamatukogude laenutustelt kogutava hüvitise.

Tähtis on raamatute kättesaadavus, lugemise populaarsus, kirjanduse väärtustamine. Lugejate kasvatamiseks on vaja head (laste)kirjandust, laste ja noorte lugema innustamist nii kodu, lasteaia kui kooli poolt, olulisel kohal on oma valdkonna kompetentsi keskuse – Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevus. Mitmed kirjanduskonkursid toovad laste ja noorte lugemislauale uusi ja huvitavaid Eesti kirjanike teoseid, noored autorid leiavad väljundi ka riigipoolt toetatud ajakirjades Hea Laps ja Värske Rõhk. Ajakiri Täheke kuulub paljude algklasside soovituslikku lugemisnimekirja.

Riik toetab kirjandust ja kirjastamist läbi Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali (1,35 miljonit eurot 2013 aastal) ja Kultuuriministeeriumi programmi „Eesti kirjandus“ kaudu. Programmist toetatakse rahvuskultuurile oluliste teoste väljaandmist, aga ka vanema, reeglina autoriõiguse kaitse alt väljas oleva kirjanduspärandi digimist ja e-raamatutena tasuta kättesaadavaks tegemist.

Eesti kirjanduselu on mitmekesine ja rahvusvaheline. Traditsioonilised kirjandusfestivalid ja Tallinna raamatumess näitavad kasvavat publikumenu. Eesti kirjandus on suurendamas oma tähtsust ja väljapaistvust järjest rohkem ka välismaal. Aastal 2014 ilmus üle maailma 18 keeles 59 eesti kirjandusteost. Suur roll selles on Eesti Kirjanduse Teabekeskusel, mis saab riigilt tegevustoetust ja vahendab Eesti autorite teoseid maailma; Eesti Kirjastuste Liidul, kes on riigi partner Eesti kirjanduse ja raamatute esitlemisel rahvusvahelistel messidel ning Eesti Lastekirjanduse Keskusel, kes tutvustab maailmas eesti lastekirjandust. Kirjanduse eksport saab osaliselt toetust ka EASi loomemajanduse ekspordi meetme kaudu.

Eesti on koos Läti ja Leeduga kutsutud peakülaliseks Londoni raamatumessile aastal 2018. See tingib järjest suureneva vajaduse panustada Eesti kirjanduse rahvusvahelistumisele, tõlkijate koolitusele, messidel osalemisele, kirjastajate ja pressivisiitide korraldamisele, kirjanike osalemisele rahvusvahelistel kirjandusfestivalidel.

Kultuuriajakirjanduse maastikul toetab Kultuuriministeerium SA Kultuurileht kaudu 2 nädalalehte (Sirp, Õpetajate Leht) ja 11 ajakirja (Akadeemia, Looming, Loomingu Raamatukogu, Keel ja Kirjandus, Muusika, Vikerkaar, Teater.Muusika.Kino, Kunst.ee, Täheke, Hea Laps ja Värske Rõhk). Kõik väljaannete varasemad aastakäigud on digitud ja tasuta kättesaadavad Rahvusraamatukogu digiarhiivist Digar. Kultuuriväljaannete tellijate arv on püsivalt stabiilne ja on ületanud koguarvuna 17 000 tellija piiri. Tihe koostöö toimub SA Kultuurileht väljaannete ja Rahvusringhäälingu kultuuriportaali vahel.

Tugevused	Võimalused
<p>Eestis on palju häid kirjanikke, kelle loomingut loetakse ja tuntakse nii kodu- kui välismaal.</p> <p>Raamatutele on kohaldatud alandatud käibemaksumäära.</p> <p>Valdkonnas toimivad oma ala professionaalsed organisatsioonid – Eesti Kirjanike Liit kaitseb loomeliiduna kirjanike ja tõlkijate huve, Eesti Lastekirjanduse Keskus on keskne eriala- ja infoasutus lastekirjanduse alal, Eesti Kirjanduse Teabekeskus vahendab eesti kirjanikke ja nende teoseid maailmale, toetab ja koolitab tõlkijaid, haldab inglise keelset ainulaadset andmebaasi eesti kirjanikest, nende teostest, tõlkijatest ja eesti kirjanduse tõlgetest.</p> <p>Valdkonna võtmetähtsusega organisatsioonid, Eesti Kirjanduse Teabekeskus, Eesti Lastekirjanduse Keskus, Eesti Kirjastuste Liit teevad tihedat koostööd kirjanduse rahvusvahelistumise ja ekspordi osas. Riiklikult väga oluline on kirjanduse regulaarne ja läbimõeldud esindatus rahvusvahelistel raamatumessidel.</p>	<p>Kirjastused teevad koostööd, parandades müügi- ja turundustegevust, koordineerides kirjanike esindamist, lahendades raamatumüügiga seotud probleeme, eriti väiksemates piirkondades.</p> <p>E-raamatute arvu kasv, e-raamatute lugejate arvu kasv, e-raamatupoed, e-raamatukogud aitavad kaasa lugemise populariseerimisele ja kirjanduse kättesaadavuse suurenemisele.</p> <p>Peakülaliseks pürgimine Londoni raamatumessil 2018 loob võimaluse eesti kirjanduse suuremahuliseks tõlkimiseks, tõlkijate koolituseks, eesti kirjanduse väljaandmiseks väliskirjastajate poolt, eesti kirjanike järjest tihedamaks osalemiseks rahvusvahelistel kirjandusfestivalidel, nende tuntuse kasvu.</p> <p>Majanduskasv. Maksujõu kasvades ostavad inimesed rohkem ka raamatuid, ka raamatukogud jaksavad rohkem teavikuid soetada ja suureneb kirjanduse kättesaadavus.</p>

<p>Tihe raamatukogude võrk üle Eesti aitab muuta raamatu kättesaadavaks, olles olulisimaks lugemiskultuuri kandjaks.</p>	
<p>Nõrkused</p>	<p>Ohud</p>
<p>Eestlaste lugemisharjumus on vähenemas.</p> <p>Eestis on väga palju nn „ühe mehe või ühe raamatu“ kirjastusi.</p> <p>Eesti kirjastused ei esinda kindlate kirjanike õigusi, mis ei motiveeri kirjanikesse investeerima, neid turundama. Kirjastused ei tegele ekspordiga, sest see ei ole majanduslikult põhjendatud eelkõige turu väiksuse tõttu. Kirjanikel sageli puudub selleks aeg, oskused ja võimalused.</p> <p>Eesti kirjanduse rahvusvahelistumise üheks suureks takistuseks on eesti kirjanduse tõlkijate vähesus.</p> <p>Vabakutseliste kirjanike arv, kellele tänase sotsiaalsete garantiide süsteemiga ei laiene ravi ja pensionikindlustus on suur. Muudatused olukorra lahendamisel on aeglased ja puudulikud.</p> <p>Raamatute jaemüügi koondumine kahe ettevõtte kätte, mitmekesisuse puudumine, raamatupoed on ainult suuremates linnades.</p> <p>Alandatud käibemaksumäär ei kehti e-raamatutele, mis pärsib omakorda e-raamatute levikut.</p> <p>E-raamatukogunduse alal puudub ühtne riiki kattev süsteem. Investeeringute puudus.</p>	<p>Eesti haridussüsteem ei suuna lapsi mõtestatud eneseväljendusoskuste arendamisele ja hariduspoliitikas ei pöörata piisavalt tähelepanu lugemusele ja kirjandusele. Kooliraamatukogude alarahastatus ning emakeele ja kirjanduse tundide vähenemine toob kaasa eesti keele halvema tundmise, funktsionaalse lugemisoskuse puudumise ja raamatutesse ja lugemisse halvustava suhtumise.</p> <p>Kõrghariduses järjest süvenev võõrkeelsete õppekavade suurenemine ei taga hea keeleoskuse ja keeletunnetusega noorte kirjanike pealekasvu.</p> <p>Eesti laiatarbe meedia kultuurikäsitlused marginaliseeruvad, muutuvad pealiskaudseks, puudub edasiviiv kultuurikriitika.</p> <p>Väheneb kirjanduse kättesaadavus tömbekeskustest kaugemates regioonides. Rahvastiku ümberpaiknemise tagajärjel väheneb maapiirkondades elanike arv, suletakse raamatukogusid, enamikes väikelinnades puudub raamatupood.</p> <p>Inimeste halva majandusliku olukorra tõttu ei ole paljudel võimalik osta raamatuid ja peab lootma raamatukogudele, kus teavikute ostu piirab samuti tõusev raamatuhind.</p> <p>Eesti kirjanike ja kirjanduse varjujäämine näiteks Soome ja teiste Põhjamaade jõulisema turundus- ja eksporditegevuse kõrval, peamiselt tingitud rahastamise vähesusest.</p>

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Laste lugemishuvi suurendamiseks ja kirjanduse populariseerimiseks toetatakse Kultuuriministeeriumi programmist „Eesti kirjandus“ laste ja noorte raamatute konkursse. Samast programmist toetatakse üle riigi erinevaid ettevõtmisi, kirjandusfestivalide, kirjanike esinemisi koolides ja raamatukogudes. Lisaks aitab lugemisharjumuste muutmisele kaasa Eesti Lastekirjanduse Keskus, mis on riigieelarveline asutus, kus koolitatakse järjepidevalt nii algklasside, emakeele ja kirjanduse õpetajaid kui ka raamatukoguhoidjaid ja lapsevanemaid. Eesti Lastekirjanduse keskus tegeleb lisaks lastekirjanduse populariseerimisele, selle kogumise, uurimise ja ekspordiga. Eesti Lastekirjanduse Keskuse eestvõttel taastatakse raamatuprogramm „Las laps loeb“, kus igale värsketele ilmakodanikule kingitakse koostöös rahvaraamatukogudega elu esimene raamat.
- 2) Eesti kirjanduse rahvusvahelistumise parendamiseks toetatakse Eesti Kirjanduse Teabekeskuse tegevust tõlkijate koolitamisel, mis hõlmab endas nii tõlkijatele mõeldud stipendiumi kui ka residentuuri loomist. Samuti toetatakse Eesti osalemist rahvusvahelistel messidel, järjepidevat kirjastuste teadlikkuse tõstmist ekspordivõimalustest ning autoriõiguste vahendamist ja rahvusvaheliste lepingute sõlmimist. Toetatakse ka Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevusi lastekirjanduse ja lasteraamatute illustratsioonide ekspordi potentsiaali tõstmiseks. Kultuuriministeerium arendab nii tõlkijatele kui väliskirjastajatele mõeldud toetuste süsteemi, mille eesmärgiks on süstemaatiline eesti kirjanduse tõlgete ilmumine väliskirjastustes.

Muusika

Eesti muusikavaldkonnas tegutseb 1495 ettevõtet ja asutust, hõivatud töötajaid on hinnanguliselt 5800 ja kogutulu on 135 miljonit eurot. Valdkonnas tegutseb kolm riiklikku (Eesti Kontsert, Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Eesti Filharmoonia Kammerkoor) ja kolm munitsipaalset (Tallinna Filharmoonia, Pärnu Linnaorkester, Narva Linna Sümfooniaorkester) kontserdiorganisatsiooni.

Muusikavaldkonna organisatsioone, kollektiive, festivalide ja kontserte toetatakse riigi poolt läbi Kultuuriministeeriumi (eelarveread olevad organisatsioonid, lisaks 4 erinevat taotlusvooru), Kultuurkapitali (helikunsti sihtkapital), Hasartmängumaksu Nõukogu ja loomemajanduse toetuste.

Eesti muusikute rahvusvaheline konkurentsivõime on piiratud seoses kvaliteetsete muusikainstrumentide puudumisega. Sellega seoses on vaja luua avaliku- ja erasektori koostöös pillifond. Kontserdikorraldus maapiirkondades on hõre ning seega on ligipääs muusikaelule ebaühtlane. Muusikaekspordi potentsiaal ei ole maksimaalselt kasutatud seoses piiratud vahendite olemasoluga väliturundusele ja ekspordile.

Tugevused	Võimalused
<p>Olemas on üldine ja valdkondlik strateegia, mis on koos valdkonnaga läbi arutatud.</p> <p>Eestis tegutsevad rahvusvaheliselt tunnustatud tippkollektiivid ja paranenud on üldine kontserdikorralduse tase. Eraõiguslike muusikakollektiivide, kontserdikorraldajate ja muusikafestivalide tase on kõrge ja maastik mitmekesine.</p> <p>Helilooja Arvo Pärt on maailmas mängituim kaasaegne helilooja ning see omab suurt mõju siinsele muusikaelule. Lisaks Arvo Pärtile on Eestis mitmeid rahvusvahelist tunnustust pälvinud heliloojaid, sh Tüür, Tormis, Tulve jpt.</p> <p>Lisaks klassikalisele muusikale on Eesti rahvusvaheline tuntus märkimisväärselt kasvanud seoses Tallinn Music Week'i ja sealt võrsunud kollektiividega (Ewert & The Two Dragons jne).</p>	<p>2015. aastal toimuva muusika-aasta raames avaneb võimalus kogu valdkonnale suuremat tähelepanu tõmmata ja erinevatele žanridele uut publikut võita.</p> <p>Muusika on suure tähtsusega valdkond nii kultuurivahetuse kui ka –ekspordi mõistes. Valdkonnaga seotud võimaluste jätkuv kasutamine väljaspool Eestit muudab riigi sellesuunalised tegevuskavad sisukamaks ja mõjusamaks. Perspektiivikaks võimaluseks on riigi ja erasektori (Eesti Autorite Ühing) ühised investeeringud muusikaekspordi elavdamisse.</p> <p>Hinnates kultuurisündmuste majanduslikku mõju, joonistuvad eriti selgelt välja muusikafestivalid. Tegemist on sündmustega, mis toovad lisaväärtust nii väliskülaliste teenindamisega seotud kui ka kohalikele ning siseturistidele suunatud ettevõtluses.</p> <p>Koondumine kontserdielude korraldavatesse liitudesse aitab oluliselt kooskõlastada ja planeerida ja ühistegevusi.</p> <p>Taotlusvoorude ümberstruktureerimine selliselt, et kollektiivide rahastamine lahutatakse festivalide ja kontsertide rahastamisest ning leitakse lisavahendid kollektiivide rahastamiseks.</p>
Nõrkused	Ohud
<p>Eesti ühel tippkollektiivil – Eesti Filharmoonia Kammerkooril – on endiselt puudu oma kodusaal ja vajalikud prooviruumid.</p> <p>Kontserdikorraldus maapiirkondades on hõre ning seega on ligipääs muusikaelule ebahütlane.</p> <p>Kollektiivide rahastamis põhimõtted vajavad ümbervaatamist seoses sellega, et lisaks Eesti Filharmoonia Kammerkoorile tegutsevad SA Eesti Kontserdi all ka Hortus Musicus ja RAM, kuid nende kõrvale on tekkinud mitmed muusikalise mitmekesisuse seisukohast olulised ja kvaliteetsed kollektiivid (näiteks EDBB ja Vox Clamantis), kelle rahastamine on jätkuvalt projektipõhine.</p>	<p>Rahvusvaheline muusikavaldkonna tööturg meelitab Eestist eemale võimekaid muusikuid.</p> <p>Muusikute valdkonnasisene rotatsioon suureneb oluliselt seoses suurte erinevustega riigi rahastatud ja eraõiguslike kontsertorganisatsioonide finantsvõimalustega.</p>

<p>Valdkonna olulisima taotlusvooru maht, millest rahastatakse festivalide, kontsertide ja suursündmuste korraldamist ning kollektiivide tegevust, on jäänud samaks, samal ajal kui riiklike kollektiivide ja toetava personali tasud on märkimisväärselt tõusnud. See suurendab valdkonnasisest ebavõrdsust riiklike või riigi asutatud kontsertorganisatsioonide ja eraõiguslike korraldajate ning kollektiivide vahel.</p>	
---	--

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Sihtasutusel Eesti Filharmoonia Kammerkoor on võrreldes riigiasutusega suuremad võimalused töökeskkonna parandamiseks, kooril läheb vaja oma kodusali koos kontoriruumidega. Selleks on SA EFK ja SA Muusikafondi koostöövalmidus SA Muusikafondi omanduses oleva Lauteri 7 ruumide väljaehituseks SA EFK vajadustele vastavaks kammersaaliks ja kontoriruumideks;
- 2) Korraldatava muusika-aasta (2015) raames katsetatakse mitme uue formaadiga, mille tulemusena suureneb ligipääs kvaliteetsele ja mitmekesisele muusikaelule maapiirkondades;
- 3) Muusikavaldkonna olulisim taotlusvoor „Muusikafestivalid, -korraldajad ja -kollektiivid“ vajab lisafinantseeringut seoses riigi rahastatud kontsertorganisatsioonide ja muusikakollektiivide suurenenud võimaluste ja palgaskavaga, mis vähendab valdkonnasisest ebavõrdsust ja valdkonnasisest rotatsiooni ning muusikute potentsiaalset lahkumist välismaale. Samuti aitab taotlusvoorude ümberstruktureerimine selliselt, et kollektiivide rahastamine lahutatakse nimetatud taotlusvooru juurest ja käivitatakse eraldi taotlusvooruna, kaasa rahastamispehmõtete selguse saavutamisele ja kollektiivide rahastamise problemaatikale.

Audiovisuaal

Filmi ja video valdkonnas tegutses 2011. aastal 363 ettevõtet, kus töötas 1093 töötajat. Sektori kogutulu oli 50,9 miljonit eurot, sellest riikliku finantseerimise osatähtsus oli 12,6% (Eesti Filmi Instituut ja Kultuurkapital) ning välisfondide osakaal 1,3%. Ringhäälingusektor koosnes samal ajal 89 ettevõttest, kus töötas 1442 inimest. 2011 tegutses Eestis 9 üleriigilise leviga televisiooniorganisatsiooni, mis edastasid teleprogrammi. Eesti Rahvusringhäälingus töötas 2011. aasta lõpul 670 inimest, neist otseselt televisioonivaldkonnas 292. Erateleringhäälingu valdkonnas töötas samal ajal kokku 562 töötajat, neist telekanaleis 176. ERRi eelarve maht 2013 oli 30 423 954 eurot.

Tervikuna on Eesti audiovisuaalvaldkond positiivses arengus - kasvavad nii kodumaiste filmide vaatajanumbrid ning teenitakse ka rahvusvahelist tunnustust festivalidelt. Eesti telemaastik on väljakujunenud, kuid jätkuvalt konkurentsitihe, kolm peamist telekanalit (ETV, Kanal 2 ja TV3) omavad ligilähedast vaadatavust, nišihuve rahuldab kasvav arv kaabeltelevisioonikanaleid. Eesti filmivaldkond on institutsionaalselt tugevnenud, peamised loome- ja tootmistegevuseks vajalikud institutsioonid (Eesti Filmi Instituut, Balti Filmi- ja Meediakool, Eesti Filmiklaster, Eesti Digikeskus) on tänaseks asutatud.

Arenemas on ka valdkonna müügi- ja ekspordivõimekus, lisavõimalusi nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt loovad uued digitaalsed leviplatvormid. Samas on filmide tootmine kunstivaldkonnana suhteliselt alarahastatud ja ka sisemiselt küllaltki killustunud, tootmisettevõtted on väga väikesed. Piiratud turu tingimustes piirid ka rahastamisviiside mitmekesisusel – erasektori investeeringud on väga harvad. Nii tootmis- kui ka ekspordivõimekust, samuti ERRi arengut pidurdab suuremate võttepaviljonide puudumine Tallinnas. Sisemaise filmituru arengut piirab digiprojektorite puudumine maakondlikes keskustes. Lõplikult kavandamata on audiovisuaalpärandi suuremahuline digimine ja Eesti elanikele kättesaadavaks tegemata digitaalsetel võrguplatvormidel, mis parandaks elanikkonna teadlikkust Eesti kultuuriloost, mitmekesistaks õppevorme üldhariduskoolides ning populariseeriks audiovisuaalkunste läbi pärandi innovaatiliste uuskasutusvõimaluste.

Võrgupõhine levi tähendab Eesti audiovisuaaltootjaile juba keskpikas perspektiivis nii uusi võimalusi kui ka ohtusid. Üheltpoolt eksisteerib potentsiaal jõuda hõlpsamalt üleilmsete auditooriumiteni, samas tähendab nii levivahendusteenuste kui ka VOD-teenuste konsolideerumine rahvusvahelisel turul ka üha väiksemat võimalust, et Eesti sõltumatud väiketootjad võiksid noil uutel platvormidel head positsiooni saavutada. Just antud ohu tõttu peab Eesti lähemal ajal, kui Euroopa Liidu tasandil algab Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi uuendamine, tagame seal väikeriikide väiketootjate õiguste kaitstuse. Samuti on Eesti huvi kaitsta oma teleteenuste turgu läbi sihtriigi (*country of destination*) mõiste tugevdamise päritoluriigi mõiste (*country of origin*) arvelt – et vältida trendi, et Eesti turule suunatud tele- jm. audiovisuaalteenused ei juhinduks samas Eesti audiovisuaalturu regulatsioonidest.

Tugevused	Võimalused
<p>Audiovisuaalvaldkonna institutsionaalne struktuur on välja kujunemas. Nii EFI-1, ERR-il kui ka filmivaldkonnal laiemalt on olemas heaks kiidetud arengukavad. Valdkondlike organisatsioonide vastutusvaldkonnad on üldiselt selged. EFI ja ERR-i tegevus põhineb standarditel ja eeskirjadel, mis tagab tööprotsesside süsteemsuse ja läbipaistvuse. Tugevemas on ka valdkondlikud esindusorganisatsioonid – Eesti Kinoliit ja Eesti Ringhäälingute Liit.</p> <p>Eesti filmid kõnetavad üha enam kohalikku publikut ja toovad vaatajaid saalidesse.</p>	<p>Uute digitaalsete meediaplatvormide areng avab audiovisuaalvaldkonnale uusi turge, mitmekesistab tuluvoogusid, hõlbustab eksporti, aitab kaasa otsesidemete loomisele tarbijatega ning innovaatiliste sisuvormingute arendamisele koostöös IKT sektoriga.</p> <p>Ristmeedia ja arvutimänguõppe arendamine Balti Filmi- ja Meediakoolis tõstab audiovisuaalteenuste võimekust ristinnovatsiooniks ja koostööks IKT sektoriga.</p>

<p>Eesti kineastid saavad üha enam rahvusvahelist tunnustust, ka nende rahvusvaheline koostöökogemus kasvab. Seotult on kasvanud ka riiklik toetus nii Eesti filmikunsti rahvusvahelisele tutvustamisele kui ka meie audiovisuaalsektori teenuste ekspordi edendamisele.</p> <p>TLÜ Balti Filmi- ja Meediakool on viimastel aastatel kaasa toonud üldise oskuste taseme tõusu valdkonnas ja valmistanud ette uued põlvkonnad kineaste, teletöötajaid ja ristmeedia spetsialiste. Avamisel on ka õpimängude õppekava. Lisaks on BFMiga liitumas EKA animatsiooniosakond. Seeläbi on kriitiline mass ekspertteadmisega inimesi valdkonna arendamiseks olemas, erinevate erialade koosõpe BFMi struktuuris loob eelduse, et uued põlvkonnad on enam valmis interdistsiplinaarseks koostööks ja sellel põhinevaks innovatsiooniks.</p> <p>Eesti filmifestivalid on elanikkonna seas populaarsed ja rahvusvaheliselt tunnustatud.</p> <p>Eesti filmikunst ning teletoodang on viimastel aastatel muunud üha paremini elanikkonnale kättesaadavaks. ERRi ja eratelekanalite saated on järelvaadatavad, side- ja meediateenuste pakkujad vahendavad elanikkonnale edukalt Eesti filmipärandit, Eesti Filmi Andmebaas pakub sisukat ülevaadet kogu filmipärandist.</p> <p>Eesti tele- ja filmipärand on heas digiteerimisvalmiduses – valmis on saanud filmipärandi digiteerimiskava aastani 2020 ning telepärandit digiteerib ERRi piisavalt jõudsas tempos. Eesti Filmi Andmebaas on maailmas eesrindlik näide filmipärandi metainfoandmebaasi väga põhjalikust arendamisest ja kasutajatele kättesaadavusest.</p>	<p>Regionaalfondide loomine toetab audiovisuaalsektori eksporditegevust ja nõnda ka majanduslikku edenemist ja professionaalsete oskuste arengut, samuti kohalikku ettevõtlust. Kõrgtehnoloogiliste võttepaviljonide rajamine võimendaks antud efekti.</p> <p>Audiovisuaalpärandi digimine ja Internetis kättesaadavaks tegemine tõstab elanikkonna teadlikkust nii audiovisuaalkultuurist kui ka Eesti kultuuriloost ja elukeskkonnast.</p> <p>Multiterritoriaalse litsentseerimise edenemine Euroopa Liidus võib tuua Eesti auditoorimini rohkem välisfilme.</p> <p>Eesti Vabariik 100 raames loodavad filmid rikastavad oluliselt kultuuripilti.</p>
--	---

Nõrkused	Ohud
<p>Filmitootmisettevõtted on valdavalt väga väikesed, mis piirab nende tegevusmastaape ja ettevõtlikkust.</p> <p>Valdkond on seesmiselt killustunud, toimuvad sisemised vastandumised. Puudub toimiv ja tugev katusorganisatsioon.</p> <p>Ka audiovisuaaltootmise ettevõtete organiseeritud koostöö ei ole märgatavalt paranenud, filmitootmisklaster on alles varases arengufaasis.</p> <p>Kõrgtehnoloogiliste võttepaviljonide ning riikliku nn tagasimaksefondi puudumine takistab filmide tootmist ja Eestisse välisvõttegruppide toomist. ERRi stuudiote vananemine ning piiratus raskendab ERRi tegevusi arengut. ERRi infrastruktuur on vajalik kogu Eesti teletootmise ökosüsteemi heaks toimimiseks.</p> <p>Nii Eesti filmi- kui ka teletootjate valmisolek osaleda efektiivselt rahvusvahelistel filmi- ja teleturgudel, jõuda heade lepinguteni rahvusvaheliste levitajatega ei ole piisavalt hea.</p> <p>Nii filmi- kui ka teletootmiseks suunatud riiklike vahendite vähesus, samuti erainvesteeringute puudumine filmitootmisse.</p> <p>Eesti telereklaami turg on tegemas vähikäiku ning see ei võimalda erakanaleil piisaval määral investeerida kõrgetasemelisse programmi.</p> <p>Tänane Eesti Rahvusringhäälingu seadus ei anna ERRile piisavalt selgeid tegevusjuhiseid tegevuseks interaktiivsetel võrguplatvormidel ning see on nii organisatsiooni siseselt kui ka meediasüsteemis laiemalt segadust antud institutsiooni strateegiliste arengueesmärkide osas. ERRi seadus ei ole ka piisavalt selge sponsorteateid puudutava osas jm muude aspektide osas.</p> <p>Erainvestoritele suunatud maksusoodustuste puudumine pärsib erainvesteeringute kaasamist filmitootmisse.</p>	<p>Eesti kinovõrk ei ole veel piisaval määral varustatud digiprojektoritega, mis õnnestab Eesti elanikkonna suhet kinokultuuriga ning vähendab koduturu mahtu filmitootmisettevõttele.</p> <p>Eesti telereklaami turg jätkab vähikäiku ning see toob kaasa erakanalite lahkumise vabalevist ning vähendab nende investeeringuid alapärase programmi arendamisse.</p> <p>Kõrged piletihinnad piiravad filmide vaatamist kinodes, mis ohustab elanikkonna kinoskäimise harjumuse jätkumist ning võib tähendada madalamat piletulu filmivaldkonnale.</p> <p>Kui regionaalfonde või riiklikku tagasimaksefondi ei looda ning uusi võttepaviljone ei rajata, nõrgendab see Eesti positsioone võttepaikade pakkumisse rahvusvahelises konkurentsisis ning see piiraks valdkonna tootmismahute, majanduslikku edenemist ja pärsiks võimalikku professionaalsete oskuste arengut.</p> <p>ERRi tootmisinfrastruktuuri uuendamine ei leia aset vajalikus tempos ning see hakkab pärssima ERRi tegevust võrgulevi ajastul.</p> <p>ERRi arenguks vajalik ERRi seaduse uuendamine ei leia aset piisavalt kiiresti.</p> <p>Noorte ringiraha puudumine riigieelarves pärsib nii loovisikute kui ka teadliku auditooriumi järelkasvu.</p> <p>Loovisikute sotsiaalsete garantiide vähesus piirab valdkonna loovisikute kindlustunnet ja töövõimet.</p> <p>Lähiaastail hakkab Euroopa Komisjon uuendama Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi ning sellega kaasneb oht, et kõik Eesti spetsiifilised huvid ei pruugi kaitstud saada – ennekõike Eesti väiketootjate võimekus rahvusvahelisel turul võrdväärselt osaleda, samuti Eesti audiovisuaalteenuste turu kaitstus, kui päritoluriigi mõiste kõrval ei tugevdata teenuste sihtriigi õigusi.</p>

<p>Balti Filmi- ja Meediakooli vähesed võimalused rahastada üliõpilaste filmide tootmist ning uuendada tehnikabaasi vähendab BFMi kasutegurit audiovisuaalsektorile järelkasvu kasvatamisel.</p> <p>Eestis ei ole täna stiimulmeetmeid, mis motiveeriksid audiovisuaalsektorit piisavalt IT-sektoriga koostööd tegema, et arendada koos digiajastule sobivaid uut laadi audiovisuaalteenuseid.</p>	<p>Eesti audiovisuaalpärandi digiteerimine ei leia aset piisavas tempos ning see hakkab piirama pärandi taaskasutuselevõttu ning pärandipõhist innovatsiooni.</p>
--	---

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Nii Eesti audiovisuaalvaldkonna ettevõtete väiksuse kui ka valdkonna killustumise vastu aitavad meetmed, mis on suunatud ettevõtete koostöö parendamisele ja majandusliku võimekuse, eriti ekspordivõimekuse kasvatamine. Peamiseks meetmeks saab siin olla valdkonna klasterdumise edasine toetamine ja teised teenuste ekspordi toetavad tegevused, kaasa arvatud stuudiokompleksi arendamine, samuti regionaalsete ja riikliku tagasimaksefondide loomine.
- 2) Kui digiprojektorite puudumise tõttu kaob realselt toimiv maakinode võrk, ohustab see tõsiselt nii kinokultuuri kestmist Eestis kui ka Eesti filmitootjate võimalusi koduturul piletitulu teenida. Tuleb jätkata maakondlikesse kinodesse digiprojektorite ostmise toetamist riiklikest vahenditest.
- 3) Kui Eesti Filmi Instituudi filmide tootmise toetuseks suunatud eelarveosa ei kasva, jätkub antud kunstivaldkonna krooniline alarahastatus. Balti Filmi- ja Meediakoolist sirguvad küll uued ja hea koolitusega filmiprofessionaalid, kuid rakendust kodumaal ei pruugi nad kuigivõrd leida. Kui filme toodetakse vähe, on piiratud ka toodetavate filmide žanriline mitmekesisus, samuti ei soodusta see filmitootjate professionaalsete oskuste arengut. Kõigi antud riskide vastu aitaks otseselt Eesti Filmi Instituudi eelarve pidev tõus lähiaastate lõikes.
- 4) Audiovisuaalpärandi digiteerimise ja kättesaadavaks muutmise kava tuleb püüda ellu viia planeeritud tempos, võttes peale ettenähtud Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõttu selleks hilisemas faasis kasutusele ka riigieelarvelised vahendid. Samuti tuleb uue autoriõigusseaduse valguses jõuda asjakohaste lahendusteni teoste autorite hüvitamise osas, näiteks autorihüvitisfondi sarnase lahenduse abil. Tuleb edendada audiovisuaalpärandi innovaatilist uskasutust näiteks loomemajanduse poolt või haridusteenuste komponendina – selle tarvis tuleb luua meetmeid, mis motiveeriksid erinevaid sektoreid pärandi uskasutusega eksperimenteerima ja innoveerima.

Arhitektuur

Arhitektuurivaldkonnas tegutses 2011. aastal 440 ettevõtet, hõivatud oli 894 inimest, arhitektuurse projekteerimise turu maht oli samal aastal 25,3 mln eurot. Arhitektuurivaldkonnaga on seotud valdkond ka ehituslik insener-tehniline projekteerimine, kus 2011. aastal tegutses 783 ettevõtet 2154 töötajaga ja käibeks samal aastal oli 83,5 mln eurot. Eesti Konjunktuuriinstituudi hinnangul võib arhitektuuriga seotud osa nende ettevõtete müügitulus olla kuni 10 mln eurot ja arhitektuurivaldkonnaga tegelevate töötajate arv 100-200. Kokku oli a. 2011 seega arhitektuurse projekteerimise turg 35 mln eurot ja hõivatute arv kuni 1100 inimest.

Arhitektuuri loetakse nn „aeglaseks kunstiks“, mis tähendab et arhitektuuri loomise ja ehitamise protsess on pikaldane tegevus ning ehitised kestavad aastakümneid. Seetõttu on arhitektuuril traditsiooni ja väärtuste edasikandjana oluline roll. Hea arhitektuur ja avalik ruum mõjutab otseselt loovust väärtustava ühiskonna kujunemist ning on seeläbi laiemalt kultuuriruumi osa. Eesti nüüdisarhitektuur on meie riigi identiteedi osa: arhitektuur ja disain aitavad kujundada ja väärtustada Eestit kui hinnatud elu- ja tööpaika.

Suurimaks Eesti arhitektuurivaldkonna spetsialiste koondavaks institutsiooniks on Eesti Arhitektide Liit (EAL), mis tegeleb kutsekvalifikatsiooni andmise, eriala puudutava seadusandluse, arhitektuurivõistluste korraldamisega jms.

Eesti Vabariik 100 kultuuriprogrammi osaks on EALi juhitud arhitektuuriprogramm „Hea Avalik Ruum“, mille raames toimuvad viieteistkümnes linnas üle Eesti avaliku ruumi arhitektuurivõistlused. Võistluste tulemusel rajatakse linnade südamesse mõtestatud linnakeskused ja keskväljakud. Tegevus toimub aastail 2014–2020. Kultuuriministeeriumi osalemine selles protsessis on olemuslikult vajalik.

Loodud on seltsing Eesti Arhitektuurikoda. Uus seltsing Eesti Loomeliitude Ühendus on laiaulatuslik koostööplatvorm kultuuriministeeriumi ja 17 loomeliidu vahel, tõhustamaks valdkonnaülest koostööd elukeskkonna arendamisel.

Arhitektuurivaldkond hõlmab mahulist, sise- ja maastikuarhitektuuri ja linnaplaneerimist, ettevõtetele lisaks on arhitekte tööl ka kohalikes omavalitsustes ja riigiasutustes, samuti Arhitektuurimuuseumis ja Arhitektuurikeskuses jt valdkonna institutsioonides. Eesti Arhitektuurimuuseum on hetkel ainsaks valdkonna riigiasutuseks ja saab 2015. aasta jooksul ümber struktureeritud sihtasutuseks.

Arhitektuurikeskus on 2008. aastal loodud valdkonna arenduskeskus, mis töötab ala ettevõtete konkurentsivõime kasvatamise ja arhitektuuriteadlikkuse tõstmise ja ala populariseerimisega kodu- ja välismaal, samas tegutseb ka Arhitektuuri huvikool. Kultuuriministeerium toetab Arhitektuurikeskust tegevustoetusega, lisaks toetatakse programmi kaudu arhitektuurivaldkonna arendusprojekte ja osalemist Veneetsia arhitektuuribiennaalil. Viimasel ajal on valdkonna koostöö aktiviseerunud, nt on tekkinud mitmeid urbanistide rühmitusi MTÜdena, juurdumas on valdkonna lai käsitus ja paranemas omavaheline suhtlus ja koostöö.

Valdkonna probleemiks on ettevõtete väiksus, vähene konsolideerumine ja valdkonna halduse killustatus riigis. Hoidmaks eesti arhitektide kõrget loomingulist taset on oluline mitte killustada arhitektuuriharidust, tõsta on vaja valdkonna ettevõtluse- ja turundusteadmisi ja leida juurde vahendeid valdkonna arendusprojektide toetamiseks. Riigihalduses on oluline täpsustada valdkonna- ja ministeeriumideüleseid eesmärke elukeskkonna kujundamisel ning neid eesmärke ministeeriumide omavahelises koostöös ellu viia.

Ühe sellise võimaluse pakub valdkonnale Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi algatatud „e-Ehituse visiooni“ rakenduskava koostamise protsessis osalemine.

„e-Ehitus“ on tänapäevastel IT-lahendustel (*Building Information Management* ehk BIM-lahendustel) põhinev initsiatiiv, mis vaatab elukeskkonna kavandamist ja ehitustegevust läbi ehitise kogu elukaare. „e-Ehituse“ eesmärk on integreerida Eesti ehitusvaldkond infoühiskonda, tõstes elukeskkonna ja elanike elukvaliteedi taset. Visiooni rakenduskava töötab välja nn BIM-töörühm, mille töös osaleb ka Kultuuriministeerium.

Tugevused	Võimalused
<p>Olemas on kehtiv Eesti Vabariigi arhitektuuripoliitika (vastu võetud 2002. aastal). Arhitektuurivaldkonna tegevussuunad seab ka „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ dokument.</p> <p>Eesti Kunstiakadeemias antakse järjepidevalt kõrgetasemelist arhitektuuri ja linnaplaneerimise alast kõrgharidust.</p> <p>Eestis on tänaseks välja kujunenud kutsesüsteem, mis parandab arhitektuurialal tegutsevate spetsialistide positsiooni ühiskonnas.</p> <p>Eestis on arvukalt noori ja sealjuures juba olulise töökogemusega arhitekte. Eesti arhitektuuri iseloomustavad märksõnad „julge“ ja „huvitav“.</p> <p>Valdkonnas on tugevad ja toimivad erialaühendused: loomeliidud, erialaliidud, arenduskeskus ja koostööplatvorm Arhitektuurikoda. Lisaks tegutsevad ekspordifookusega ühendused.</p> <p>Oluline roll elukeskkonna väärtustamisel on kogukondlikel organisatsioonidel (nt Uue Maailma Selts, Telliskivi Selts, Kadrioru Selts jt). Samuti töötavad professionaalsed urbanistide rühmitused (Linnalabor, b210 jt).</p>	<p>Olles osa ehitatud keskkonna kujundamisest on arhitektuuri mõju ja kvaliteedi suurenemine seotud kogu terviku arengutega. Ametkondliku koostöö parandamisel, ehk suurema pädevuse kaasamisel otsustusprotsessidesse, avanevad võimalused arhitektuuri mõju suurendada nii iga inimese elukeskkonna kui ka suuremate kategooriate mõistes.</p> <p>Ehitussektori jaoks on üha olulisem pidada silmas pikemaajalisi mõjusid ning see suurendab ka arhitektuurse projekteerimise olulisust, kuna põhjalik investering projekteerimise faasis on pikemaajalise jätkusuutliku ressursikasutuse eelduseks.</p> <p>Kasvavad nõuded energiatõhususele ja ehitusinfo modelleerimisele loovad kiirelt kohanevatele ettevõtetele võimalusi siseneda lähiturgudele (Skandinaavia, Läti, Venemaa), sh puitarhitektuuriga tegelemisel.</p> <p>Eesti inseneriteadus on tänu tugevale teaduspõhisusele arhitekti hea koostööpartner.</p> <p>Turul on tegijate kvalifikatsioon tänu arhitekti kutsesüsteemi rakendumisele (2016) määratletud ja õiguslikel alustel saavad tegutseda vaid vastava väljaõppe ja kvalifikatsiooniga tegijad, mis vähendab võimalust ebakvaliteetsete alapakkujate tegutsemiseks.</p>

<p>Eesti on hästi integreeritud rahvusvahelistesse arhitektuurialastesse võrgustikesse ja poliitikafoorumitesse. Erialaliidud kuuluvad vastavatesse Euroopa ja maailma organisatsioonidesse.</p> <p>Regulaarselt viiakse läbi Tallinna Arhitektuuribiennaali, millel on potentsiaali kujuneda regiooni suurimaks arhitektuurisündmuseks.</p> <p>Valdkonna tegevust kajastatakse välisnäitustel ja -meedias. Eesti osaleb edukalt maailma suurimal arhitektuuribiennaalil Veneetsias.</p> <p>Tänu Arhitektuurikeskuse tegevusele on kasvanud noore teadliku publiku, seega edaspidi ka teadlike tellijate hulk.</p> <p>Paljud mikroettevõtted on konkurentsivõime tõstmiseks moodustanud kärgmudelil põhinevaid koostöövõrgustikke, mis võimaldab teostada suurema mahuga töid ja sisenemist välisturgudele.</p>	<p>Uus riigihangete direktiiv soosib arhitektuurse kvaliteedi ja hinna parima suhte hindamist, mitte pelgalt madalaima hinna alusel projekteeija valimist.</p>
<p>Nõrkused</p>	<p>Ohud</p>
<p>Vastutuse killustatus erinevate ametkondade vahel on kaasa toonud selle, et ehitatud keskkonna erinevate aspektide kujundamisega tegeletakse riigi halduses pea kõikide ministeeriumite haldusalades, ent puuduvad ühised ministeeriumideüleised eesmärgid, millest juhinduda.</p> <p>Arhitektuurivaldkonnas levinud ärimudelid ei ole suures osas jätkusuutlikud. Enamus arhitekte töötavad „ühemehebüroodena“, mis võib olla otstarbekas teatud juhtudel, ent välistab teatud tüpoloogiate/mahtude projekteerimise ja reeglina ka ekspordi. Majanduskriisi ajal ei toimunud arhitektuuribüroode olulist konsolideerumist.</p> <p>Kultuuriministeerium vastutab arhitektuuripoliitika ellu viimise eest, ent puuduvad ministeeriumideüleste ühiste eesmärkide ja õiguslike meetmete näol võimalused ja volitused arhitektuuripoliitika elluviimiseks.</p>	<p>Riigihangete madalaima hinna põhjal tehtav valik mõjutab kaudselt projekteerimishinda projekteerimisturul, see omakorda nõrgestab projekteerimisteenuse kvaliteeti ja projekteerimisteenuse pakkujate konkurentsivõimet.</p> <p>Kasvavate energiatõhususe ja ehitusinfo modelleerimise nõuetega ei suudeta kaasa minna. On oht, et üks kvaliteetidest (nt ohutus või energiatõhusus) hakkab domineerima teiste üle.</p> <p>Projekteerimisteenuse riigihangete süsteemi rakenduspraktikas ei hinnata pakumusi pädevuse ja kvaliteedi alusel, vaid esmaseks kriteeriumiks on madalaim hind. Riigihangetega seonduvalt on probleemiks arhitektuuriteoste autoriõiguste kaitse ja kompleksse projekteerimise põhimõtte juurutamine (autor osaleb projekteerimises kõigis projekti etappides eskiisist autorijärelvalveni).</p>

<p>Valdkonnas pole läbi viidud piisavalt uuringuid, probleemiks on vähene teadmispõhisus, innovaativsus ja interdistsiplinaarsus, puudub arhitektuurivaldkonna ja teadusasutuste koostöövõrgustik.</p> <p>Esineb puudujääke ettevõtluse, turunduse ja ekspordipotentsiaali realiseerimise osas. Lisaks büroode väiksusele takistab eksporti vähene välisurgude tundmine.</p> <p>Erialase täiendkoolituse süsteem on välja töötamata, mis käsitleks põhjalikult energiatõhusust, tarkvara kasutamist jmt.</p> <p>Välja on töötamata ka arhitektuuri ja linnaplaneerimisalane ruumiõppe süsteem üldhariduskoolidele.</p>	
--	--

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Valdkonna arengut takistavaks teguriks on elukeskkonna kujundamisega tegelevate haldusalade paiknemine mitmete erinevate ministeeriumide haldusalas ja sealjuures ühiste ministeeriumiüleste eesmärkide puudumine, ehk siis hinnatakse laiu teemasid kitsast ministeeriumi vaatenurgast ja tulemus võib ohustada elukeskkonna laiemat kvaliteeti. Ohuks on poliitiline suutmatuse läbi viia reform, mis koondaks tegevusi ja sõnastaks eesmärgid – ühe variandina on välja pakutud ka riigiarhitekti ameti loomist. Kultuuriministeeriumi roll ohu maandamisel on eelkõige vajaduste analüüs, selgitustöö ja riigiarhitekti ameti pädevuste ja tema büroo struktuuri välja töötamine; samuti elukeskkonna kujundamise ministeeriumideüleste eesmärkide sõnastamine koostöös teiste osapooltega.
- 2) Täna riigihangete praktikas hinnatakse pakkumusi valdavalt madalaima hinna põhiselt. Selle praktika tulemusel tekib oht, et ehitatud keskkonna kvaliteet langeb ja pikas perspektiivis raisatakse ka ressursse. Ohu maandamiseks monitooritakse töögruppides osalemise kaudu nii riigihangete direktiivi kohalikku praktikasse rakendumist kui ka uue intellektuaalomandi seaduse loomist. Riigihangete praktikas on täiendavaks ohuks suutmatuse kasvavate energiatõhususe ja ehitusinfo modelleerimise nõuetega kaasa minna. Osaletakse Arhitektuurikeskuse (valdkonna arenduskeskus) läbiviidavas koolitusvajaduse kaardistamise töös ja sellele vastava täiendkoolitusprogrammi välja töötamises. Samuti osaleb Kultuuriministeeriumi esindaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töögrupis, mis kaardistab laiemalt riigi ehitusvaldkonna täiendkoolitusvajadusi ja valmidust uusi nõudeid järgida.
- 3) Ühiskonna laiapõhjalise ruumihariduse edendamiseks on vaja teha koostööd Haridus- ja Teadusministeeriumiga.

Disain

Eesti Konjunktuuriinstituudi andmetel tegutses disainivaldkonnas 2011. aastal 478 ettevõtet kogukäibega 12,7 mln eurot, Hõivatud oli 600 inimest (see ei sisalda teistes majandussektorites töötavaid disainereid). Disainiteenust pakuvad ettevõtted on enamuses 1–2 töötajaga bürood. 2011. aastal oli disainibüroo keskmine tulu ettevõtte kohta 26 600 eurot. Disainiettevõtete väiksus ja vähene omavaheline koostöö on olnud üks peamisi põhjusi valdkonna tagasihoidlikus ekspordivõimekuses.

Disainivaldkond hõlmab toote-, teenusedisaini, graafilist disaini ning ka moedisaini. ettevõtetele lisaks on disainereid tööl ka kohalikes omavalitsustes ja riigiasutustes ning mujal. Eesti Disaini- ja Tarbekunstimuuseum on praegu valdkonna ainus riigiasutus. Valdkondlikeks kompetentsikeskusteks on Eesti Disainerite Liit (EDL, loomeliit), Eesti Disainikeskus (EDK, valdkondlik arenduskeskus) ja Eesti Kunstiakadeemia (EKA).

EDK loodi 2008. aastal. Selle missiooniks on teha disain ühiskonnas n-ö nähtavaks, teadvustada disaini kui lisandväärtuse andja rolli ning luua disaini kasutamiseks soodne keskkond. EDK rahastus on valdavas osas projektipõhine, Kultuuriministeeriumi tegevustoetus moodustab keskuse eelarvest alla 10 %.

Alates 2012. aastast tunnustavad EDL, EDK, ADC*Estonia ja Teenusmajanduse Koda üheskoos iga kahe aasta järel Eesti parimaid disainereid – „Eesti Disainiauhinnad” võimendavad ühiskonnas disainerite häält. Tootedisainiauhind BRUNO loodi 2006. aastal. 2010. aastal asutas EDL Eesti Disaini Maja, mis on autoridisaini viljelevate disainerite tööde tutvustamise ja müügi platvorm. Erialaliit on iga-aastaselt toetanud disainerite osalemist messidel jt suuremates rahvusvahelistes projektides.

Alates 2006. aastast korraldab erialaliit koos Disainiöö MTÜga disainifestivali „Disainiöö”, mille eesmärk on esitleda kohalikku ja välismaist disaini ning tutvustada erinevatel seminaridel ja töötubades uusi globaalseid disainisuundumusi. Festivalil saavad kokku mitmed erinevad erialad. Uus seltsing Eesti Loomeliitude Ühendus on kultuuriministeeriumi ja 17 loomeliidu laiaulatuslik koostööplatvorm, et tõhustada valdkonnaülest koostööd elukeskkonna arendamisel.

Valdkonnasisene suhtlus ja koostöö on küll aastatega paranenud, kuid suurimaks probleemiks on siiani nii ettevõtete kui ka turu väiksus, ressursside puudumine arendus- ja eksporditegevuseks ning rendihinnad. Valdkonna ettevõtluse ja turunduse alaseid teadmisi tuleb tõsta ja leida juurde vahendeid valdkonna arendusprojektide ja ekspordi toetamiseks. Nn protsendiseadus ehk kunstiteoste tellimise seadus ei tohiks disainereid diskrimineerida. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning EASi kaasabil püütakse erinevate koostööprojektide ja toetusprogrammide kaudu tõsta ettevõtete ja avaliku sektori disainiteadlikkust.

Taani disainikeskus (Danish Design Centre) on välja töötanud rahvusvaheliselt aktsepteeritud mõõdiku, disainiredeli, mille abil hinnatakse organisatsiooni disainikasutuse määra. Enamik Eesti ettevõtetest (55 %) paigutab end disainiredeli kõige esimesele ja madalamale astmele, kuhu kuuluvad organisatsioonid ei kasuta süstemaatiliselt ja teadlikult disaini ning vaid 7 % ettevõtete hinnangul on disain täielikult integreeritud nende tegevusse. Ülejäänud ettevõtjad jagunevad peaaegu võrdselt kahe vahepealse tasandi vahel: umbes pooled neist kasutavad disaini millegi väljatöötamisel viimase lihvina (või turunduses) ning pooled kaasavad disaini arendusprotsessidesse algusest peale. Kui pidada silmas, et kõrge lisandväärtusega tooted ja teenused teenivad rohkem tulu, on oluline, et Eesti ettevõtjad disainiredelil n-ö ülespoole liiguksid ja ettevõttes strateegiliselt disaini rakendaksid.¹⁷

Professionaalset disaini kasutanud ettevõtted toovad selle kasudena kõige sagedamini välja paranenud kliendirahulolu, kasvanud konkurentsivõimet ning toote või teenuse kasutusmugavuse paranemist. Eksportivate ettevõtete jaoks seostub disainikasutus enam kui teiste jaoks ka kasumi, ekspordi ja turuosa kasvu ning uute turgude tekkega. Mida kõrgemal disainiredeli astmel on ettevõtte, seda enam tuuakse lisaks paranenud kasutusmugavusele positiivse muudatusena välja käibe kasvu ning disaini rolli uute toodete ja teenuste väljatöötamisel. Professionaalse disaini mittekasutamise peamiseks põhjuseks on see, et ettevõtted ei tunne selle järele vajadust.¹⁸

Kuna ettevõtjate teadlikkus disaini laiemast kasutusvõimalusest on madal, siis ei osata täna veel disainikasutust näha olulise konkurentsieelisena. Siiski võiks just disain kujuneda oluliseks konkurentsieeliseks ja innovatsiooni käivitajaks väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes, mis moodustavad Eesti ettevõtete hulgas valdava osa (üle 90 %).¹⁹ Disainiga seotud kulutused on väiksemad ning tasuvusperiood on lühem võrreldes tehnoloogilise teadus- ja arendustegevusega.

Riik saab disaini targa tellija ja rakendajana olla erasektorile eeskujuks ning tõsta seeläbi oluliselt ka riiklike teenuste kvaliteeti. Selleks, et disaini osakaal innovatsioonipoliitikas suureneks, tuleb Euroopa Komisjoni hinnangul keskenduda eelkõige kolmele järgmisele strateegilisele meetmevaldkonnale:

- 1) edendada teadlikkust disaini mõjust innovatsioonile;
- 2) edendada disainipõhist innovatsiooni tööstuses, eesmärgiga tõsta konkurentsivõimet;
- 3) edendada disaini kasutamist innovatsiooni juurutamiseks avalikus sektoris.

¹⁷ Andmed on pärit uuringust, mille tellis Eesti Disainikeskus ja teostas TNS Emor veebruaris 2013. Uuringu lõpparuandega saab tutvuda Eesti Disainikeskuse kodulehel www.disainikeskus.ee. Uuringu läbiviimist toetas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus läbi Euroopa Regionaalarengu Fondi.

¹⁸ Ibid

¹⁹ Ibid

Tugevused	Võimalused
<p>Eestil on innovaatilise maa maine. Dokumendis „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ on eraldi disainipeatükk. EAS toetusmeetmete hulgas on Innovatsiooniosak.</p> <p>Avalik sektor on teadlik disaini tellija.</p> <p>Eesti disainerid on konkurentsivõimelised. Eestis on 4-5 suuremat (toote-) disainiteenust pakkuvat ettevõtet ning ligi 100 erinevat autoridisaini kaubamärki.</p> <p>Valdkonnas on tugevad ja toimivad ühendused ja traditsiooniga üritused: loomeliidud /erialaliidud (tootedisain, graafiline disain), Eesti Disainikeskus, Eesti Disaini Maja (sh galerii ja veebipood), loomeinkubaatorid ja Loov Eesti, disainifestival „Disainiöö“.</p> <p>Erialaliit teeb koostööd erinevate sektoritega: disainerite liit kuulub mööbliklastrisse ning on teinud disainialast koostööd tervishoiuasutustega.</p> <p>Valdkonna esindajad ja organisatsioonid on hästi integreeritud rahvusvahelistesse disainialastesse võrgustikesse ja poliitika-foorumitesse. Erialaliidud kuuluvad vastavatesse Euroopa ja maailma organisatsioonidesse ja on osalenud juhatuste töös.</p> <p>Disainerite liit ja Eesti Disainikeskus on jätkuvalt osalenud Euroopa projektides (European Innovation Festival; European House of Design Management; Human Cities; Sharing Experience Europe; Design for Europe).</p> <p>Valdkonna tegevust kajastatakse välisnäitustel ja -meedias. Eesti osaleb edukalt maailma suurimatel messidel (Pariisi Maison&Objet, Londoni 100% Design jt) ning välisnäitustel.</p> <p>Tänu Eesti Disainikeskuse tegevusele (nt „Buldooseri“ projekt) on kasvanud teadlike tellijate hulk ning suurenenud on disainihuvi avalikus sektoris, ettevõtetes ja koolides.</p> <p>Kultuurkapitali toel on võimalik ellu viia väiksemaid projekte.</p>	<p>Disain on valdkond, mis seob kultuuri, majandust, tehnoloogiat ja inimest. Kvaliteetne disain koos teenusedisaini ja disainijuhtimise põhimõtete rakendamisega aitab kaasa elukeskkonna kui terviku mõtestatud arengule.</p> <p>Ametkondliku koostöö parandamine ja disainivaldkonna kompetentsi kaasamine otsustusprotsessides lubab muuta elukeskkonda paremaks, tõsta riigi mainet ja majanduskasvu.</p> <p>Disain loob ettevõtluses lisaväärtust.</p> <p>Riigiarhitekti institutsiooni loomisel tekib võimalus liita elukeskkonna arendamisega otseselt seotud kompetentside koondamiseks riigiarhitekti bürooga ka riigi disainistrateegia juhi (riigi disainijuhi) büroo.</p> <p>Sihtgrupid on välja kujunenud: disainibürood, designer-maker'id, väike-ettevõtjad ja suur-ettevõtjad. See annab võimaluse disainivaldkonna strateegia täpsemaks läbimõtleamiseks ja arengu- ning tegevuskava koostamise algatamiseks.</p> <p>Uus riigihangete direktiiv soosib kvaliteedipõhist (mitte vaid hinnapõhist) lähenemist pakkumuste hindamisel.</p> <p>Disaini valdkonna lisamine Kultuurkapitali arhitektuuri sihtkapitali alla pakub võimaluse disaini väärtustamiseks teiste valdkondadega samadel alustel.</p>

Nõrkused	Ohud
<p>Disainivaldkonna arengu- ja tegevuskava koostamine ja elluviimine on raskendatud, sest puuduvad vastavad ministriumideülesed ühised eesmärgid ja õiguslikud meetmed. Vastutus valdkonna arengu eest on seni jagunenud põhiliselt MKM ja KuM vahel.</p> <p>Valdkonnas ei ole läbi viidud piisavalt uuringuid, probleemiks on vähene teadmispõhisus, innovaativsus ja interdistsiplinaarsus; puudub disainivaldkonna ja teadusasutuste ja inseneride koostöövõrgustik.</p> <p>Esineb puudujääke ettevõtluse, turunduse ja ekspordipotentsiaali realiseerimise osas. Lisaks büroode väiksusele takistab ekspordi vähene välisurgude ja turundusvõimaluste tundmine.</p> <p>Täiendkoolituse süsteem, mis käsitleks põhjalikult uusi disainisuundumusi, materjale, tarkvara kasutamist jmt, on välja töötamata.</p> <p>Disainivaldkonnas levinud ärimudelid ei ole suures osas jätkusuutlikud turu väiksuse ja ettevõtete ning inseneride-disainerite vähese koostöö tõttu. Enamus disainereid töötavad „ühemehebüroodena“, mis võib olla otstarbekas näiteks autoridisaini viljelejatele, ent on takistuseks suuremate tellimuste puhul. Töö ja tellimuste puudus, ressursside ja investeeringute nappus, kõrged rendihinnad jms toovad kaasa selle, et iga disainer ei saa endale palka maksta ega lisatööjõudu palgata.</p> <p>Riskiinvestorite ja efektiivsete disainijuhtide puudus on seotud sellega, et disaini kaasamine tootearendusse ei ole Eestis tava vaid erandlik ja harv juhus: Eesti tootjad on orienteeritud (disainiteenuse) allhankele. Disaini rakendamise väheseid näiteid leiab rõivatööstuses ja reklaamtööstuses (graafiline disain).</p>	<p>Ametkondliku vastutuse killustatuse jätkumine takistaks disainivaldkonna arengu- ja tegevuskava koostamist ja elluviimist.</p> <p>Jätkub praktika, kus riigihangete puhul ei hinnata pakkumusi pädevuse ja kvaliteedi alusel, vaid esmaseks kriteeriumiks on madalaim hind.</p> <p>Tööta jäänud disainerid lahkuvad riigist või vahetavad eriala ja kaotavad professionaalsuse.</p> <p>Välismajanduse/ekspordi defitsiit, majanduslangus lisaväärtuseta tootmise tõttu.</p> <p>Loomeliitude ja arenduskeskuste projektipõhine rahastamine ei ole jätkusuutlik ja ei taga liitude ja keskuse põhifunktsiooni täitmist, milleks on valdkonna arendamine ja kompetentsi koondamine.</p>

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused:

- 1) „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ ütleb, et disaini roll on aidata kaasa uuenduslike, funktsionaalsete, keskkonnasäästlike, kasutajasõbralike ja atraktiivsete toodete ja teenuste väljatöötamisele ning kaasavate ja turvaliste keskkondade kujundamisele. Riik peaks seetõttu soodustama disainerite ja disainibüroode tegevust, sest kvaliteetne disainiteenus aitab kaasa lisandväärtuse loomisele teistes majandusharudes ja suurendab seeläbi Eesti ettevõtete rahvusvahelist konkurentsivõimet. Sageli mõistetakse disaini all peamiselt tootedisaini või valmis tootele kena pakendi kujundamist. Ometi on disain tänases maailmas tunduvalt laiemat tähendusega, hõlmates lisaks tootedisainile ka teenusedisaini ja keskkondade kujundamist. Disain pakub ettevõttele lisaväärtust, seda peamiselt uuenduslike, keskkonnasäästlike ja atraktiivsete lahenduste väljatöötamisel ja ärimudelite innovatsioonis. Riik kui disaini tark tellija ja rakendaja peaks olema erasektorile eeskujuks, tõstes seeläbi oluliselt ka riigi pakutavate teenuste kvaliteeti. Loomemajanduse arendamiseks suunatud programmid peaksid aitama disainivaldkonnas tegutsevatele tähelepanu pöörata. Eesti disaineritel ja disainiettevõtetel on suur potentsiaal rahvusvahelisel turul läbi lüüa, kuid disainisektori korrastumisele ja ärimudelite muutumisele tuleb kaasa aidata, et vähendada sektori fragmenteerumist ja tugevdada disainiettevõtluse konkurentsivõimet läbi ühistegevuste.
- 2) Riiklikud toetusmeetmed peaksid olema suunatud nõudluse suurendamisele kvaliteetse disaini ja sellel põhineva tootearenduse järele. Selleks tuleb riigihangete tingimustes väärtustada disaini, soodustada disainerite, ettevõtete ja teadusasutuste koostööd projektitoetuste, innovatsiooniosakute ja ettevõtluskeskuste toetamise kaudu. Tuleb tõsta avalikkuse üldist teadlikkust disaini kultuurilistest, sotsiaalsetest, majanduslikest ja keskkondlikest väärtustest ning jätkata Eesti disaini tutvustamist rahvusvahelisel areenil. Lisaks disainiettevõtluse arendamisele on vaja pöörata tähelepanu disaini tellijate ja kasutajate teadlikkuse tõstmisele, sest teadliku tellija kaudu areneb kogu disainisektor tervikuna. Riik saab näidata eeskujulist kvaliteetset disainiteenuse nõudlust tõstmisel, kui väärtustab disaini riigihangetes ning viib ellu meetmeid, mis viivad suuremale koostööle disainerite, ettevõtjate ja teadusasutuste vahel. Kuna Eesti turg on paratamatult väike, tuleb valdkonna arendamisel pöörata tähelepanu rahvusvahelistumisele ja teenuseekspordile.
- 3) Praegu ei puutu disainerid ja tehniliste erialade üliõpilased sageli õpingute jooksul kordagi kokku, rääkimata elluviidavatest ühisprojektidest või -õppekavadest. Seetõttu on Eesti disaini-, aga ka tehnoloogiahariduse kvaliteedi seisukohalt oluline toetada ühisprogrammide ja õppekavade loomist, samuti soodustada praktikavõimalusi eraettevõtetes. Disainihariduse kvaliteedi tõstmiseks tuleb tagada õppe rahvusvahelisus, praktikavõimalused ettevõtetes ning ühisõppekavad ja -projektid disaini- ja tehnoloogiaharidust andvate ülikoolide vahel. Õppekavade väljatöötamisel tuleb tagada, et kaasatud oleksid ettevõtjate esindajad. Disaini edukaks rakendamiseks tuleb elavdada koostööd inseneride ja disainerite vahel, kes üheskoos pakuksid välja parimad lahendused.

1.2 Alavaldkond: loomemajandus

Loomemajandus on majandussektor, mis põhineb individuaalsel ja kollektiivsel loovusel, oskustel ja andel ning mis on võimeline looma heaolu ja töökohti intellektuaalse omandi loomise ja kasutamise kaudu. Euroopa Komisjoni 2010. aastal välja antud Roheline Raamat kultuuri- ja loomemajanduse potentsiaali rakendamise kohta määratleb loomemajandust kui majandusharu, mis kasutab sisendina kultuuri ja millel on kultuuriline mõõde, kuigi selle väljund on peamiselt funktsionaalne. Loomemajanduse määratlemine on kokkuleppeline, st riigiti ja piirkonniti arvatakse kultuuri- ja loomemajanduse valdkondade erinevaid tegevusvaldkondi. Eestis seni kasutusel oleva jaotuse järgi on loomemajanduse valdkonnad: arhitektuur (sh sisearhitektuur, maastikuarhitektuur ja seotud tegevusalana ehituslik insener-tehniline projekteerimine), audiovisuaalvaldkond (sh film, video ja ringhääling), disain (sh tööstus- ja unikaaldisain ning graafiline disain), etenduskunstid (sh teater, tants ja festivalid), meelelahutustarkvara (sh mobiili-, interneti-, arvuti- ja konsolimängud ning meelelahutuskeskkonnad), kirjastamine (sh kirjastamine ja trükindus), kultuuripärand (sh käsitöö, muuseumid ja raamatukogud), kunst (sh kujutav kunst, tarbekunst ja seotud tegevusaladena nt kunstitarbed ja restaureerimine), muusika (sh autorid ja interpreedid, muusikatootmine, agentuurid ja kontserdikorraldajad, festivalid ning seotud valdkondadena erakoolid, muusikariistade tootmine ja müük, helisalvestiste paljundus ja müük, kontserdikorralduse abitegevused), reklaam (sh reklaamindus ja meediavahendus). Eelnevad loendid ei ole ammendavad ega lõplikud, sest loomemajandus on oma olemuselt dünaamiline ja ajas kiiresti muutuv. Loomemajanduse toetamise üks peamiseid eesmärke on olnud soodustada kultuurivaldkonna ning ettevõtluse lähenemist. See pakub paljudele kultuuriga seotud inimestele võimaluse ennast ettevõtluse kaudu teostada.

Loomemajanduse sektoril on majanduslike aspektide kõrval väga oluline roll ka regioonide arengus, aktiivse elukeskkonna loomisel, turismi edendamisel ning Eesti maine kujundamisel välisriikidel. Loomemajanduse majanduslik mõju avaldub suures osas kaudselt – läbi suuremate turismitulude, suurema eksporditulu ja välisinvesteeringute.

Viimase Eestis läbi viidud loomemajandussektori põhjalikuma uuringu²⁰ andmetel, mis põhinevad 2011. aasta majandustulemustel, annab valdkond tööd 29 200 inimesele (4,8% hõivatutest, EL keskmine 3,8%), sektoris tegutseb 7 066 ettevõtet ja asutust (11,4% ettevõtetest) kogutuluga 1 miljard eurot (2,7% SKP-st, EL keskmine 4,5%). Võrreldes eelmise kaardistusega 2007.a. on loomemajanduse ettevõtete ja asutuste arv kasvanud enam kui 2 100 võrra, kuid samal ajal on ühe ettevõtte ja asutuse keskmine töötajate arv ning tulu ettevõtte ja asutuse kohta langenud.

Loomemajanduse valdkonda iseloomustab dünaamilisus - kõige kiirem areng toimub meelelahutuse-IT sektoris, võrreldes majanduskriisi eelse perioodiga on suurimad muudatused toimunud reklaamiäris, jms. Uuringu tulemustest joonistub välja, et kõige vähem mõjutas kriis valdkondi, kus riigipoolse rahastamise roll on suurem. Loomemajanduse kasvunumbrid perioodil 2007-2011 erinevad tegevusalade lõikes olulisel määral. Enim suutis oma tulusid kasvatada meelelahutuse-IT sektor (62%), sellele järgnevad muuseumid (44%) ning etenduskunstid (31%). Enim vähenes kogutulu võrreldes 2007. aastaga reklaami (-29%), käsitöö (-20%) ja kunsti (-16%) valdkondades.

²⁰ Eesti Konjunktuuriinstituut (2013). Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus

Rahvusvahelise konkurentsivõime seisukohast on suurimaks probleemiks loomeettevõtete väiksus ja valdkondlik killustatus. Kuigi loomevaldkondades tegutseb 11,4% kõikidest Eestis tegutsevatest ettevõtetest ja asutustest, moodustab töötajate arv sektoris vaid 4,8% tervikust. Samuti jäävad sektoris tegutsevate ettevõtete ja asutuste tulu nii ettevõtte ja asutuse kui ka töötaja kohta alla Eesti keskmisele. 2011. a oli loomemajanduse ettevõtete ja asutuste keskmine tulu 150 900 eurot aastas, mis moodustab Eesti ettevõtete ühe aasta keskmisest müügitulust (745 800 eurot ettevõtte kohta) 20%. Keskmine tulu ühe töötaja kohta oli loomemajanduse sektoris tegutsevate ettevõtete ja asutuste osas 37 000 eurot aastas, mis moodustab Eesti ettevõtete keskmisest näitajast (117 000 eurot töötaja kohta) 32%. Kuigi oodatavat kasvu on vastava metoodika ja põhjalikuma analüüsi puudumise tõttu keeruline prognoosida, võiks aastal 2023 loomemajanduse ettevõtete ja asutuste keskmine tulu moodustada Eesti ettevõtete keskmisest aastatulust 28% ning tulu töötaja kohta loomemajanduse sektoris moodustada hinnanguliselt 55% Eesti keskmisest näitajast.

Seetõttu on ettevõtete, asutuste ja loovisikute võimekus koostööd teha määrava tähtsusega, moodustamaks muuhulgas valdkondadeüleseid ja teisi majandussektoreid hõlmavaid kooslusi, et keskenduda senisest enam ka rahvusvahelistumisele ja ekspordivõimekuse arendamisele.

Loomemajanduse valdkonna ettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks, ekspordimahtude suurendamiseks ja lisandväärtuse kasvatamiseks on kavas Euroopa Liidu 2014-2020 rahastamisperioodi struktuurifondidest finantseeritava loomemajanduse arendamise meetmete raames jätkata loomemajandusala teadlikkuse tõstmise ja teadmiste ning oskuste arendamisega, toetada loomemajanduse valdkondades alustavaid ja tegutsevad kasvuettevõtteid²¹ loomeinkubaatorite ja ärikiirendite kaudu, võimendada valdkondlike arendustegevusi (nt tootearendus, rahvusvahelistumine, turundus) läbi loomemajanduse piirkondlike ja valdkondlike arenduskeskuste, kasvatada loomevaldkondades tegutsevate ettevõtete ekspordivõimekust, siduda loomemajanduse potentsiaali teiste majandusvaldkondadega ning tuua loomesektorisse ärikompetentse läbi valdkondadeüleste koostööprojektide ja arendada piirkonna või valdkonna turutõrkest, nõudlusest ja potentsiaalset lähtuva loomeettevõtluse edenemist toetavat füüsilist keskkonda ning tehnoloogilist baasi.

Tugevused	Võimalused
Kasvav teadlikkus ettevõtlusest ja loomemajanduse võimalustest loovisikute ja -ettevõtete hulgas.	Loomemajanduse valdkonda suunatud EL toetuste märkimisväärne kasv perioodil 2014-2020, nende kasutamise oskuslik planeerimine rakendamise loovad eeldused valdkonna hüppeliseks arenguks ning edaspidiseks iseseisvaks toimetulekuks toetuste vähenedes.

²¹ „Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020“ kohaselt on kasvuettevõteteks ambitsioonikad alustavad ja kiirelt kasvavad ettevõtted. Alustavate ettevõtete puhul tähendab see aastase müügitulu prognoosi teise tegutsemisaasta lõpuks rohkem kui 200 000 eurot ja ekspordiintensiivsust vähemalt 25%. Kiirelt kasvavate ettevõtete ekspordi müügitulu prognoos peab olema vähemalt 200 000 eurot või kasvama aastas 20%.

<p>Perioodil 2010-2014 on välja arenenud loomemajanduse tugistruktuuride võrgustik, mis pakub alustavatele ja tegutsevatele loomeettevõtjatele teavitus-, nõustamis-, koolitus-, inkubatsiooni jms teenuseid ning viib ellu valdkondlikku ekspordivõimekust kasvatavaid arendusprojekte.</p> <p>Kogemus loomemajanduse arendustegevuste elluviimisest EL ja siseriiklike toetuste abil ning nende tulemuslikkusest perioodil 2010-2014 on loonud ettekujutuse valdkonna võimekusest ning edasistest arenguvajadustest.</p>	<p>Loomemajandussektori sidustamine teiste majandussektorite ettevõtete tegevustega loob eeldused uuenduslikkusele ja loova mõtte osakaalu kasvule, mille tulemusena kasvab Eesti ettevõtete lisandväärtus tervikuna.</p> <p>Loovad lahendused kombineerituna tehnoloogilise võimekuse ja rahvusvaheliste ärikompetentsidega avavad uusi turuvõimalusi väljaspool Eestit.</p>
<p>Nõrkused</p>	<p>Ohud</p>
<p>Loovisikute hulgas valitseb majanduse ja ettevõtluse põhitõdede vähene tundmine ning ettevõtlusalased ambitsioonid on keskpärased, pigem eelistatakse elustiiliettevõtlust kui globaalseid ärimudeleid.</p> <p>Loomemajanduse valdkonna ettevõtete väiksus ja tegevuse killustatus takistab arengut, investeringute tegemist ja välisurgudele minekut.</p> <p>Vähene või lühiajalisele eesmärgile suunatud koostöö ei soodusta rahvusvahelise konkurentsivõime tekkimist..</p> <p>Valdkonnas tegutsevate organisatsioonide hulgas on väga erinevate omandi- ja tegevusvormidega juriidilisi isikuid, sh mittetulundusühinguid, kelle eesmärgiks või põhitegevuseks ei ole majandustegevuse edendamine.</p> <p>Loomemajandus ei ole valdkonnana investoritele, pankadele jt rahastajatele arusaadav ja atraktiivne.</p> <p>Loomevaldkondadele on suunatud mitmeid ja erinevate eesmärkidega, kuid samas sarnaseid tegevusi katvaid toetusi, mis põhjustab konkreetse toetuse (sh loomemajanduse arendamise toetuse) eesmärgi ja oodatavate tulemuste mittemõistmise.</p>	<p>Valdkonna (sh loomemajanduse valdkondlike ja piirkondlike arenduskeskuste poolt osutatavate teenuste) sõltuvusse sattumine riiklikest toetustest.</p> <p>Loomemajanduse valdkonna arengusse on küll suunatud oluliselt suuremas mahus EL struktuurivahendeid, kuid nende kasutamine ei pruugi tuua oodatavaid tulemusi (eksportööride arvu kasv, lisandväärtuse kasv, tulu kas ettevõtte ja töötaja kohta loomemajanduse sektoris võrreldes Eesti keskmisega, jne) ning valdkond satub seeläbi veel suuremasse toetussõltuvusse.</p> <p>Loomemajanduse sektori ettevõtetel on jätkuvalt vähene kasvuambitsioon (st valdavalt eelistatakse pigem elustiiliettevõtlust).</p> <p>Teised majandussektorid ei näe loomemajanduse valdkondade kaasamisest selget kasu, et loomingulised lahendused loovad neile konkurentsieelise ja võimaldavad teenida suuremat tulu.</p> <p>Vaid madalale maksumusele orienteeritud hanked ei soosi kvaliteetsete ja loominguliste terviklahenduste väljatöötamist ning hangete korraldamise suutlikkus on jätkuvalt madal.</p>

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Riiklike toetusmeetmete selge eesmärgistamine ja nende kaalutletud rakendamine, mis kutsub esile loomemajanduse valdkonna (sh arenduskeskuste teenuste) tervikliku, järjepideva ja mitmekülgse arengu ning sektorile osutatavate tugiteenuste jätkusuutliku pakkumise ka tulevikus. Toetatud teenustest väljumine eeldab vastavastrateegia olemasolu ning analüüside ja hindamiste läbiviimist, mille põhjal on võimalik planeerida riigipoolse sekkumise jätkutegevused.
- 2) Vajadusel loomemajanduse toetusmeetme tegevuste ja projektide valikukriteeriumide täpsustamine ning ümberkujundamine vastavalt meetmes seatud eesmärkidele selliselt, et need kutsuksid realselt esile kasvule suunatud ettevõtete arengu, sh panustaksid loomesektori ekspordivõimekuse ja lisandväärtuse suurenemisse. Meetme rakendamist ja projektide elluviimist seiratakse järjepidevalt.
- 3) Loomesektori olemust, arenguid ja parimaid praktikaid kommunikeeritakse järjepidevalt ja erinevatele sihtgruppidele, et soodustada loomevaldkondade lõimumist teiste majandusvaldkondadega ning luua eeltingimusi erakapitali ja investeringute ligimeelitamiseks.
- 4) Kultuuriministeerium esitab lähtuvalt valdkondlikest vajadustest ettepanekuid, mille kohaselt riigihangetes hinnatakse kvaliteedi ja hinna parimat suhet, mitte üksnes pakkumuste madalaimat hinda.

1.3 Alavaldkond: kultuuriväärtused

Muuseumid

Statistikaameti andmetel oli Eestis 2013. aasta seisuga 250 muuseumi (filiaalid on arvestatud eraldi muuseumina), milles säilitati kokku ca 8,4 mln museaali. Muuseumikülastusi oli 2013. aastal 3,693 mln (aasta varem 3,04 mln). Muuseumides töötas 1720 töötajat.

Valminud on mitmeid uusi muuseume ning paljud on läbinud uuenduskuuri, mistõttu on muuseumikülastuste koguarv liikunud viimastel aastatel tõusvas trendis. See on tõstnud ka muuseumide võimekust suurendada majandustegevusest laekuvat tulu, mis omakorda võimaldab pakkuda külastajatele mitmekesisemat näituste ning ürituste programmi. Mitmed suure potentsiaaliga muuseumid vajavad siiski veel selle avamiseks tegevuskeskkonna (s.h muuseumihoidlad) kaasajastamist ning ekspositsioonide uuendamist. Jätkuvalt on probleemiks muuseumitöötajate madalad palgad ning kommunaalkulude hinnatõus. Kuna säilitamist vajavat on muuseumidesse aegade jooksul kogunenud palju, seda tuleb pidevalt juurde ning paralleelselt halveneb materjalide loomuliku vananemise tõttu säilitatava seisukord, siis nõuab see üha rohkem ressursi. Samas on rikkaliku kultuuripärandi olemasolu sümboolseks kapitaliks muu maailmaga suhtlemisel.

2014. aastal jõustus uus muuseumiseadus, mis rõhutab muu hulgas muuseumi kui haridusasutuse rolli ja kehtestab uued muuseumikülastuse soodustused riigimuuseumides. Muuseum kui klassiruumiga võrdsustatud õppekeskkond on sisse kirjutatud riiklikesse õppekavadesse. Samas puudub aga süsteem kooliõpilaste muuseumikülastuste toetamiseks ning 2015. aasta riigieelarvesse ei ole planeeritud vahendeid Riigikogu poolt seadusse lisatud soodustuste rakendamiseks.

Alates 2012. aastast on toimunud muuseumivõrgustiku korrastamine ning muuseumide juriidilise vormi muutmine, lähtudes muuseumide eripärast ja kohalikest oludest. Asutatud on 5 uut muuseumide sihtasutust, KOV-dele on üle antud 4 endist riigimuuseumi. Sihtasutuse vormi on eelistatud riigiasutusele, kuna see annab muuseumile paindlikuma ja kohaliku piirkonna või valdkonnaga rohkem arvestava juhtimismudeli. Seoses muinsuskaitseaduse muutmisega toimuvad arutelud, kuidas riik saaks soodustada kultuuripärandi terviklikkuse põhimõttest lähtuvalt tihedamat koostööd ja koordineeritud tegevust muuseumide ja muinsuskaitse vahel.

Edukalt toimivad valdkonna populariseerimise projektid nagu Eesti muuseumide aastaauhindade konkurss ning muuseumiöö. Loodud on muuseumide infosüsteem MuIS, mis vajab kasutajasõbralikumaks muutmist ning kiirendamist vajab sinna andmete sisestamine ja digikujutiste lisamine.

Tugevused	Võimalused
<p>Missioonitundelised muuseumispetsialistid.</p> <p>Rikkalikud muuseumikogud.</p> <p>Loodud on muuseumide infosüsteem MuIS.</p> <p>Mitmed uued või uuenduskuuri läbinud muuseumid.</p> <p>Korrastatud õigusruum.</p> <p>Koostatud on tegevuskava muuseumide organisatsiooniliseks ümberkorraldamiseks.</p>	<p>Siseturismi areng ja välituristide arvu suurenemine.</p> <p>Uues rahvusvahelistunud majanduses ja globaliseerumisprotsessis tõusevad väikekultuurid veelgi enam esile, läbi kohaliku eripära on võimalik rohkem tähelepanu võita.</p> <p>IKT areng: interneti ja erinevate e- ja m-lahenduste jmt kasutamine intensiivistub üha enam. Tehnoloogiate areng laiendab ka kultuuripärandist osasaamise võimalusi.</p> <p>Inimeste osalemissoovi tõus, seoses kodanikuühiskonna arenguga suureneb vabatahtlike hulk.</p>
Nõrkused	Ohud
<p>Vananev alarahastatud töötajaskond, täiendkoolituse ja spetsialistide järelkasvu probleemid. Suutmatus konkureerida tööandjana tugiteenuste töøjõuturul.</p> <p>Põhjalikult läbitöötamata muuseumikogud, muuseumide killustatud koostöö kogumisel.</p> <p>Parandamist vajab muuseumikogude kättesaadavus veebis.</p> <p>Osade muuseumide puhul vähene omanäolisus, vananenud ekspositsioonid.</p> <p>Puudub jätkusuutlik süsteem kooliõpilaste muuseumikülastuste toetamiseks.</p>	<p>Ebapiisav majanduskasv: riiklik rahastamine ei suuda katta hinnatõusu, mistõttu kannatavad muuseumi sisutegevused.</p> <p>Rahvastiku koondumine suurlinnadesse ja mujal elanike vähenemine. Seetõttu on osades piirkondades keeruline leida vajalikku töøjõudu, negatiivne mõju ka külastajate arvule väljaspool linnu.</p> <p>IKT areng on kiirem kui valdkonna võimalused ja võimekus.</p> <p>Suurenev konkurents kultuuriturul, muuseumide võimetus võistelda külastuskeskustega või muutumine nende sarnasteks.</p>

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Selleks, et maandada ebapiisava majanduskasvu negatiivset mõju ning tagada muuseumide tegevuse jätkusuutlikkus, on juba alustatud riigimuuseumide organisatsioonilise ümberkorraldamisega. Lähtudes iga konkreetse muuseumi eripärast ja kohalikest oludest, on võimalik ka muuseumide teema- või regioonipõhine grupeerimine ning liitmine ühise juhtimise alla sihtasutustes, mis peaks kaasa tooma koostoime sünergia ning suurema majandusliku võimekuse. Ümberkorralduste planeerimisel on oluline arvestada piisava ajavaruga, et selgitada huvigruppidele nende vajalikkust ning positiivset mõju.
- 2) Muuseumide tegevuskeskkondade ning ekspositsioonide uuendamine tõstab muuseumide võimekust teenida omatulu, mis omakorda võimaldab pakkuda külastajatele mitmekesisemat näituste ning sündmuste programmi ning aidata järele neid tegevusi (muuseumikogude hoidmine ning läbitöötamine), millela muuseumi toimimine tervikuna ei ole jätkusuutlik.
- 3) Kuna muuseumikogude säilitamine nõuab üha rohkem ressursi, siis on oluline juba kogutu kriitiline ülevaatamine, edaspidine mõistlik ja mõtestatud kogumistegevus ning suurem koostöö muuseumide vahel.
- 4) Aina suurenevas konkurentsivõimelisel kultuuriturul on oluline hoida muuseumide positiivset ning muudest kultuuriasutustes eristuvat kuvandit, populariseerida valdkonda ning kujundada ühiskonna väärtushinnanguid kultuuripärandi suhtes laiemalt. Sellele aitavad muu hulgas kaasa Eesti muuseumide aastaauhindade konkurss ning muuseumiöö. Eriti oluline on toetada laste ja kooliõpilaste muuseumikülastusi, et tekitada neis varakult muuseumide külastamise harjumus. Muuseumikogude digimine ning e-teenuste loomine võimaldab laiendada osasaajate ringi, samuti loob see uusi võimalusi kultuuripärandi kogumisel ja säilitamisel.
- 5) Muuseumitöötajate järelkasvu probleemide lahendamiseks tuleb järjepidevalt toetada täiendkoolitusi ning suurendada muuseumide palgafondi, et hoida muuseumitöötajate palgad tööturul konkurentsivõimelised.

Raamatukogud

2013. aastal oli Eestis 978 raamatukogu, millest 556 rahvaraamatukogu, 50 teadus- ja erialaraamatukogu (sh Eesti Rahvusraamatukogu), 372 kooliraamatukogu. Rahvaraamatukogudes oli ligi 11,68 mln teavikut ning lugejaid üle 378 000, kes kokku laenutasid 11,2 mln teavikut (2012. a 11,58 mln). Kokku oli raamatukogudes 756 000 lugejat ja fondide suuruseks 33,44 mln teavikut.

Rahvuslike e-väljaannete kasutamiseks on Eesti Rahvusraamatukogul portaal (www.digar.ee) ja Tallinna Keskraamatukogul veebis e-raamatute laenutamise ja lugemisekeskkond ELLU (<http://ellu.keskraamatukogu.ee/>). Eesti Pimedate Raamatukogu 700st lugejast kuulab 200 Veebiraamatukogu (<http://veebiraamat.like.ee/veebiraamat/>), milles on 2600 eesti- ja võõrkeelset heliraamatut, ajalehte ja ajakirja, mis enamuses valmistatud või digitud Pimedate Raamatukogus. Eesti Pimedate Raamatukogu lugejad saavad kasutada ka elektroonilist tekstilugemise süsteemi ELTE. ELTEs on võimalik kuulata kõnesüntesaatori poolt etteloetavaid päevauudiseid, ajalehti ja raamatuid ning inimehäälega loetud heliraamatuid, -ajalehti ja -ajakirju. Oluline on suurendada väärtkirjanduse, kultuuriajakirjanduse ning e-raamatute kättesaadavust.

Raamatukogudes on kasutusel internetipõhine raamatukogusüsteem URRAM, mida kasutab üle 350 raamatukogu. Raamatukogusüsteemi arendustööd jätkuvad ka järgnevatel aastatel. 2014. aastal liideti Tallinna ja Tartu e-kataloogid, mis võimaldab ühe otsinguga leida andmeid 15 Eesti suurema raamatukogu ühisest e-kataloogist ESTER (www.ester.ee). Liitmisega saavutati märkimisväärne kokkuvõtte infosüsteemi riist- ja tarkvara hooldus- ning arenduskuludes. 2014. aastal läksid Konsortsiumi raamatukogud üle ka uuele tarkvarasüsteemile Sierra. Raamatukogudes on kasutusel ka kolmas raamatukogusüsteem RIKS.

Uuendamisel on Rahvaraamatukogu seadus, mis täpsustab kohaliku omavalitsuse raamatukogu riiklikke ja omavalitsuslikke ülesandeid ning maakonnaraamatukogude rahastamise põhimõtteid. 2015. aasta alguses uuendati rahvaraamatukogude riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise korda. Uue korra kehtima hakkamisel eraldatakse 2015. aastal rahvaraamatukogudele toetust kokku 2,36 miljonit eurot.

Regionaalarengu toetuseks ja teavikute kättesaadavuse ning ostuvõimaluse suurendamiseks kasvab 2015. aastal teavikute soetamise toetus 5% võrra (kogusumma seega 1 761 784 eurot). Teavikute hinnatõus ja e-väljaannete kättesaadavaks tegemine vajab järjepideva riikliku toetuse tõusu igal aastal vähemalt 5%, et tagada samal tasemel regionaalne informatsiooni kättesaadavus.

Riigiga töösuhetes olevate kõrgharidusega raamatukogutöötajate miinimumtöötasu tõstmiseks suurenes maakonnaraamatukogu töötajate tegevuskulude toetus 4,5% võrra (kogusumma seega 565 034 eurot). Riigiülesandeid täitvate raamatukogutöötajate (kõrgharidust nõudvatel ametikohtadel) tööjõu kulu tuleb tõsta kõrgharidusega haridustöötaja töötasu miinimumini, mis tagaks tööjõuturul konkurentsivõimelisuse ja järelkasvu.

Infoühiskonnas muutuvate info kasutajate vajaduste rahuldamiseks on vajalik järjepidevalt tõsta raamatukogutöötajate erialast pädevust, et tagada raamatukoguteenuste areng, mis vastaks infoühiskonna ja info kasutajate uuenevatele vajadustele. Seetõttu kasvab 2015. aastal ligi kolmandiku võrra rahvaraamatukogude arendamistoetus (kogusumma 30 000 eurot). Infoühiskonna vajadustega kaasaskäimiseks vajavad raamatukogutöötajad ulatuslikumaid erialase täiendkoolituse võimalusi ja stažeerimist infoasutustes.

Sundeksemplari seaduse muudatusega on kavas laiendada digitaalsena sündinud väljaannete pärandi kogumist, et tulevastele põlvedele säiliks ka digitaalsena sündinud trükiste trükifailid. Seaduse muudatus võrdsustab digitaalselt sündinud väljaanded teistel kandjatel väljaannetega, kuid sellega seoses kasvab tööjõukulu ja kolmekordistub arhiveeritavate digifailide andmemahd ning vajadus teostada digitaalarhiivis jooksvalt pisiarendusi.

Tugevused	Võimalused
<p>Eestis on toimiv raamatukoguvõrk.</p> <p>Raamatukogu kui kultuuriruum ja õpikeskkond.</p> <p>Raamatukogusüsteemide ja e-teenuste pidev arendamine.</p> <p>Tasuta interneti kasutamise võimalus.</p> <p>Tegevused on standardiseeritud ja võrreldavad teiste riikidega.</p> <p>Tasuta teenuse kerge kättesaadavus, madal sisenemismäli.</p> <p>Hoiuraamatukogu Pimedate raamatukogu e-teenused ning heliraamatud nägemispuudega inimestele.</p> <p>Rahvusraamatukogu aktiivsus raamatukogunduse arendamisel (standardid, statistika, koolitused, terminoloogia, märksõnastamine).</p> <p>Riiklik toetus raamatukoguvõrgule.</p> <p>Missioonitundega ja kogenud töötajad.</p> <p>Erialahariduse olemasolu (TÜ, TLÜ, RR - akadeemiline ja kutsehariduse tasand, täiendkoolitused).</p> <p>Raamatukoguvõrgu tegevusi siduvaks lüliks on kutseühendus Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing (ERÜ).</p>	<p>Rahvaraamatukogude arendamine kogukonna keskuseks – info-, kultuuri-, huvitegevuse, koolituse ja kokkusaamiskeskuseks, et pakkuda kvaliteetset ning harivat ajaveetmise võimalust. Kogukonna kohalike asutuste ja raamatukogu koostöö laiendamine tagab läbi elukestva õppe kogukonna jätkusuutlikkuse.</p> <p>Kultuuri- ja hariduselu sidususega formaalse ja mitteformaalse õppe toetamine. Raamatukogu kui haridusasutuste partner info- ja meediakirjaoskuse õpetamisel ning lugemis- ja õpiharjumuste kujundamisel.</p> <p>Eri tüüpi raamatukogude koostöö e-teenuste arendamisel.</p> <p>E- ja m-teenused (DIGAR, e-raamat, film jne) suurendavad kultuuripärandist osasaamist. Autoriõiguse seaduse kaasajastamine.</p> <p>Trükiste digimisega kasvab raamatukogu kasutamine.</p> <p>Kutsestandardist lähtuv täiendkoolitus tõstab raamatukoguhoidjate infopädevust.</p> <p>Majanduskasvu tingimustes jätkuvad riiklikud raamatukogu arendusprogrammid ja suureneb KOV rahastus infoteenuste arendamisele.</p> <p>Lõimumisprotsessis informeerija ja kaasaja.</p> <p>Kolmanda sektori kaasamine.</p>

Nõrkused	Ohud
<p>Teavikute ostuvõimaluse vähenemine nii hinnatõusu kui väljaannete vormingute paljususe tõttu.</p> <p>Olemasolev ressurss ei võimalda piisavalt tegeleda lugemisharjumuste kujundamisega.</p> <p>Kaasajastamata on rahvaraamatukogude riiklikud ja KOV ülesanded.</p> <p>Kooli- ja rahvaraamatukogude koostöö võimalusi pole ammendavalt kasutatud.</p> <p>Raamatukoguteenuse killustatus (mitmes haldusalas ja mitme tarkvara kasutamine - e-kataloogid, otsing andmebaasides).</p> <p>Vananev ja madalalt tasustatud töötajaskond.</p> <p>Erialase haridusega töötajate vähenemine ning järelkasvu puudumine eriti maapiirkondades.</p> <p>Madal IKT-oskuste tase ja vähene valmisolek muutusteks ning innovatsiooniks.</p> <p>IKT vananemine.</p> <p>Riikliku raamatukogude arendamise toetusprogrammi väike maht.</p>	<p>Infotarbijate käitumist eirav seadusandlus pidurdab raamatukogude tegevust ja arengut, tõrjub raamatukogud konkurentsist, kuna puudub võimalus laenutada digiinformatsiooni.</p> <p>KOV-de vähene koostöö ja KOV raamatukogude ebaühtlase rahastamise tulemusel ei vasta raamatukoguteenus kasutajate ootustele.</p> <p>Raamatukogude läbimõtlematu liitmine või sulgemine vähendab teenuste kättesaadavust.</p> <p>Demograafilised muutused toovad raamatukogude sulgemise ja ääremaastumise.</p> <p>Toetuse vähenemine riiklike ja KOVi prioriteetide muutumise või majanduslanguse tõttu ei võimalda kaasas käia IKT ja sisuteenuste arenguga.</p> <p>Vaba aja veetmise võimaluste paljusus vähendab ning muudab lugemishuvi ja -harjumusi.</p> <p>Täiendkoolituste kõrge hind, pidurdab raamatukogutöötajate arendamist.</p>

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Riigieelarvelist tegevustoetust saavatele raamatukogutöötajatele kutsekvalifikatsiooni süsteemi rakendamine, et tagada ühtlane raamatukoguteenuse tase ja kõrgharidust omavatele töötajatele vääriline palk ning raamatukoguhoidjate järelkasv.
- 2) Võimalusel suurendatakse riikliku toetusprogrammi „Raamatukogude arendamine“ mahtu, et tõuseks IKT ja infootsingu koolituste osa raamatukogunduse valdkonnas, mis tagaks vastavalt e-riigi arengutele ka raamatukoguhoidjate infokirjaoskuse taseme.
- 3) Planeeritud uue Sundeksemplari seaduse vastuvõtmine parandab digitaalase kultuuripärandi kogumist, säilimist ja kättesaadavaks tegemist.
- 4) Toetades riiklikult teavikute digimist paraneb vanema informatsiooni kättesaadavus, väheneb järelkomplekteerimise vajadus ja on võimalik osta laiemas valikus uusi väljaandeid.

- 5) Riiklikult veebipõhise raamatukogusüsteemi arendamise toetamine, e-väljaannete laenutuskeskkonna loomine, nägemispuudega inimestele lugemisvõimaluste suurendamine ja Eesti autoritele e-väljaannete laenutushüvitise maksmine tagab informatsiooni kättesaadavuse.
- 6) Raamatukogude ülesannete sidumine teiste maakonna asutuste tegevusega ja kogukonna arenguga, et tagada raamatukogu kui infoasutuse ja hariduselu ning elukestva õppe toetaja jätkusuutlikkus.

Rahvakultuur

Eesti rahvakultuuri tugevus on rikkalik pärand ning inimesed, kes väärtustavad ja kannavad paikkondlikke kombeid ja elulaadi ning annavad seda edasi järgmistele põlvkondadele, hoides rahvakultuuri seeläbi elujõulisena.

Rahvakultuuri Keskuse andmekogu andmetel on alaliselt tegutsevates kollektiivides harrastajate hulk 2014. aasta lõpu seisuga 89 968. Need harrastajad tegutsevad 2810 asutuses või organisatsioonis ning neid juhendavad 4863 juhendajat. Eestis tegutseb 2014. a aasta seisuga 454 rahvamaja (kultuurikeskust, seltsi- või külamaja). Andmekogus juriidilised alused vajavad veel täpsustamist ning andmete esitamine, analüüs ning tulemuste avalikustamine ei ole piisav.

Rahvakultuurivaldkonna üle-eestilisi tegevusi juhivad või koordineerivad Rahvakultuuri Keskus, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA ning riigi partneritena kuus valdkondlikku rahvakultuuri keskseltsi: Eesti Kooriühing, Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit, Eesti Rahvuslik Folkloorinõukogu, Eesti Harrastusteatri Liit ning Eesti Kultuuriseltside Ühendus. Suuremat riigipoolset tähelepanu nõuavad ka UNESCO vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kantud Eesti, Läti ja Leedu laulu- ja tantsupeo traditsiooni, Kihnu kultuuriruumi, Seto leelo ning suitsusauna traditsiooni Vana Võrumaal arengud.

2013. a läbiviidud laulu- ja tantsupeo uuringu kohaselt on kasvõi kordki peol ise osalenud esinejana 49% Eesti elanikkonnast ja on kaudselt peoga seotud olnud ligi 91% elanikkonnast (külasthanud pidu vahetult kohapeal või vaadanud teleülekanne). Laulu- ja tantsupidu on eestlaste oluliseks identiteedi väljenduseks. Uurimus näitas laulu- ja tantsupidudega seotud eesti koorilaulu- ja rahvatantsu traditsiooni olulisust rahvuslike väärtusorientatsioonide ja identiteedi püsimise jaoks, kuid samas hoiatavad need tulemused selle kestlikkuse endastmõistetavana võtmise eest. Lisaks laulu- ja tantsupidude korraldamisele toetatakse protsessis osalevaid kollektiive ning juhendajaid. Valdkondlikud mentorprogrammid aitavad parandada juhendajate oskusi, mis omakorda mõjutab kvaliteedi taset.

UNESCO vaimse kultuuripärandi kaitsekonventsiooniga ühinemine 2006. a on hoogustanud vaimse kultuuripärandi alaseid tegevusi. Aktiviseerunud on mitmed ühise identiteediga kultuuriruumid, kellele on oluline oma pärimuskultuuri väärtustamine ning hoidmine. Nende kogukondade toetuseks on loodud kultuuriministeeriumi poolt kultuuriruumide programmid, mida hetkel on seitse. Lisaks toetatakse programmide kaudu ka muid olulisi vaimse kultuuripärandiga seotud tegevusi ning väiksemaid valdkondlikke või piirkondlikke institutsioone. Alates 2010. aastast on avatud Eesti oma vaimse kultuuripärandi nimistu, kuhu kogukonnad saavad esitada enam kui kahe inimpõlve vanuseid elavaid traditsioone, kombeid ning tavasid.

Tugevused	Võimalused
<p>Rahvakultuuriga tegelejate osakaal ühiskonnas on märkimisväärselt suur ja tõusutrendiga. Positiivne maine, valdkond on populaarne.</p> <p>Laulu ja tantsupeo protsessis osalejate pidev kasv. Oluliste riiklike tugiinstitutsioonide (Rahvakultuuri Keskus, Laulu- ja Tantsupeo SA) olemasolu ja traditsiooni jätkumiseks loodud riiklik tugisüsteem.</p> <p>Väljakujunenud ning asjatundlike juhendajatega organisatsioonide võrgustik. Valdonna katusorganisatsioonide, üleriigiliste keskseltside, pikaajaline professionaalne toimimine. Missioonitundeline personal – liidrid. Organisatsioonide hea juhtimistava.</p> <p>Riikliku toetussüsteemi olemasolu erinevatele kultuuriruumide programmidele ning tugistruktuuridele.</p> <p>Vaimse kultuuripärandi väärtustamine kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasemel (UNESCO).</p> <p>Spetsialistide koolitamine kutse- ja kõrgkoolides. Täiendusõppe võimalused nii formaal- kui mitteformaalhariduses.</p> <p>Mitmetes valdkondades on loodud kutsekvalifikatsiooni süsteem.</p> <p>Rahvakultuuri (ala)valdkondlike arengukavade olemasolu toetab pikemaajalist eesmärgistatud tegevust.</p> <p>Valdkondliku omaalgatuse toetamise süsteem (KULKA).</p> <p>Rahvakultuuri andmekogu annab sisendi riiklikusse statistikasse.</p>	<p>Seltside ja teiste vabakonna algatuste potentsiaali laiem kasutamine. Kultuuriühenduste rolli suurenemine. Ühiskonna avatus uutele tegevustele (taasleitud vana). Seltside ühistegemise traditsiooni sidumine kooliharidusega.</p> <p>Euroopa Liidu erinevad meetmed arvestavad valdkonna eripära ja vajadusi.</p> <p>Kultuuriturismi areng, sise- ja välituristide arvu suurenemine.</p> <p>Kultuuriettevõtlus ja IKT kasutamine loob uusi võimalusi valdkondlikuks arenguks.</p> <p>Uues rahvusvahelistunud majanduses ja globaliseerumisprotsessis tõusevad väikekultuurid (nt Kihnu, Seto leelo, laulu-ja tantsupeo traditsioon, suitsusauna traditsioon) veelgi enam esile.</p> <p>Rahvaloenduse andmetel suur hulk murdekeelte kõnelejaid.</p> <p>LTP kui rahvusliku identiteedi väljenduse tippsündmus.</p> <p>Professionaalsete uuringute tellimine rahvakultuuri mõjust ühiskonnale ja ühiskondlikele suhetele sh majandusele.</p>

<p>Valdkonna esindajad kaasatakse regulaarselt kultuuripoliitika kujundamise ja elluviimise protsessidesse.</p>	
<p>Nõrkused</p>	<p>Ohud</p>
<p>Vananevad juhendajad, liidrite ja kvalifitseeritud spetsialistide vähesus, madal palgatase.</p> <p>Erinevate organisatsioonide ja institutsioonide koostöö on vähene.</p> <p>Alternatiivsete rahastamisvõimaluste ebapiisav kasutamine.</p> <p>Valdkonnas tegutsejate majandusalaste teadmiste ja kogemuste puudulikkus. Nõrgad turundusoskused, ei osata hinnata oma tegevuste mõju.</p> <p>Avalik-õiguslikus meedias ei ole piisavalt huvi valdkonna kajastamise vastu.</p> <p>Kaasaegse tantsuväljaku puudumine.</p> <p>Kultuuriruumides terviklike arengustrateegiate vähesus.</p> <p>Rahvakultuurivaldkondade katusorganisatsioonidel puudub kindlus riikliku toetuse stabiilsuse osas.</p> <p>Valdkonna tegutsevate spetsialistide motivatsioon kutse taotlemiseks on väike. Palgatase ei sõltu sageli kvalifikatsioonist. Kultuurivaldkonna juhtidel on nõrgad majanduslikud, finantsilised, turunduslikud ja juriidilised baasteadmised.</p> <p>Valdkonna laiem analüüsimine on puudulik, mõju uuringuid on vähe. Puudulik valdkondlik statistika.</p> <p>Valdkonnas madal palgatase, min palga kokkulepped puudutavad vaid riigi kultuuri asutusi.</p> <p>Tõjõu puudus Rahvakultuuri Keskuses (andmekogude haldamine, info töötlemine, arendustegevus, vaimse kultuuripärandi kaardistamine jne).</p>	<p>Väärtushinnangute muutumine tarbijakeskseks, sotsiaalsete sidemete nõrgenemine ning põlvkondliku järjepidevuse kadumine.</p> <p>Seltsitegevuse vähene väärtustamine ühiskonnas.</p> <p>Tehnoloogia arenemisega kaovad põlised teadmised ja oskused.</p> <p>EL direktiivid ei pruugi olla vastuvõetavad igas riigis.</p> <p>Uue tehnoloogiaga kaasas käimine on kallis.</p> <p>Väheneb kultuuriruumide elanike arv.</p> <p>Väike majanduskasv mõjutab kultuuritarbimist.</p> <p>Vähe töökohti regioonides, KOV väikesed, madal võimekus.</p>

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Rahvakultuuri andmekogu tehniline täiustamine annab tulemused juhendajate vanuste kohta, kes jäävad lähiperioodil põhitööst kõrvale. Seejärel saab hakata koostama valdkonna spetsialistide vajadust ülikoolidele.
- 2) Koostöölepete sõlmimine maakondlikul tasandil.
- 3) Koolitusmahtude ning – teemade suurendamine Rahvakultuuri Keskuses valdkonna töötajate pädevuse tõstmiseks.
- 4) Tantsupeo vajaduste arvestamine Kalevi staadioni renoveerimisel Eesti Rahvusstaadioniks.
- 5) Kaasabi osutamine kultuuriruumidele piirkondlike arengukavade koostamiseks, mille kaudu suudetakse näha piirkonna arengu terviklikku pilti. Üheks eesmärgiks on ka uute kultuurivaldkonna töökohtade loomine piirkondades.
- 6) Partnerluspõhimõtete süsteemi loomine riiklikku tegevustoetust saavate organisatsioonidele, mis looks kindluse riigi poolse toetuse saamiseks ning määratleb vastutuse valdkonna arendamisel.
- 7) Valdkondliku statistika suurendamine, mõju uuringute koostamine (tellimine) erinevatele programmidele. Selgitatakse välja rahastamise reaalsed vajadused.
- 8) Kutsekvalifikatsiooni süsteemi tõhustamine, eesmärgiga vääriliste oskuste eest vääriline palk põhimõttel.
- 9) Rahvakultuuri Keskuse ees seisvate lisäülesannete täitmiseks luua vajalikud (hetkel puuduolevad) ametikohad.

Muinsuskaitse

Eestis on rikkalik kultuuripärand, millest osa on riikliku kaitse all. 2013. a lõpu seisuga on meil 26 504 kultuurimälestist (arheoloogia-, ehitis-, kunsti-, tehnika- ja ajaloomälestised kokku, kõik kantud riiklikkusse kultuurimälestiste registrisse register.muinas.ee). Terviklike keskkondade väärtustamiseks on loodud 12 muinsuskaitseala, lisaks on Eestis kaks UNESCO maailmapärandi nimistusse kuuluvat objekti.

Muinsuskaitsealast tööd korraldab Kultuuriministeeriumi valitsemisalas Muinsuskaitseamet (MKA). Muinsuskaitseametiga sõlmitud halduslepingute alusel täidavad muinsuskaitsealaseid riiklikke kohustusi oma haldusterritooriumil ka mitmed omavalitsused (Tallinn, Tartu, Pärnu, Haapsalu, Narva).

Inim- ja rahaliste ressursside nappuse tõttu valitseb valdkonnas vähene haldussuutlikkus. Kohustused on peamiselt mälestiste omanike kanda ning rahalised vahendid neid kompenseerida on liiga väikesed. See loob negatiivset kuvandit ja takistab valdkonna arengut. 2007-2010 kärbiti omanikele mõeldud toetuseid 55% ulatuses – see vahe vajab katmist, et tagada mälestiste säilimine.

Erinevad riiklikud toetusprogrammid on end õigustanud ning sarnaselt vajab väljatöötamist uus toetusprogramm, mis tegeleks sihitult teatud aktuaalse, enam tähelepanu ja koordineeritud tegevusi vajava alamvaldkonnaga. Paremat koostööd vajab ka riigi kinnisvarastrateegia rakendamine – riigile kuulub 443 kultuuriväärtuslikku hoonet, mille säilimine ja korrashoid tuleb tagada. Hetkel ei arvesta riigi kinnisvarastrateegia mõjusid analüüsidest piisavalt muinsuskaitsealuste hoonete kasutusega, vaid lähtub otsuste tegemisel pigem ühe (investeeriva) asutuse vaatest. Riigieelarve on üks – kokkuhoid ühes riigiasutuses ei tohi suurendada kulu teises ehk antud juhul Kultuuriministeeriumi vastusvaldkonnas.

Tugevused	Võimalused
<p>Mitmekesise pärandi olemasolu.</p> <p>Aktiivse kolmanda sektori ja toetavate valdkondade (nt muuseumid, Keskkonnaamet, Riigimetsa Majandamise Keskus) olemasolu, laiapõhjalisus.</p> <p>Missioonitundega pühendunud töötajad.</p> <p>Tugev koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega (UNESCO) ja ekspertorganisatsioonidega (ICOMOS, ICCROM, DOCOMOMO).</p> <p>Kohalike omavalitsuste kaasatus (miljööalad, halduslepingud Muinsuskaitseametiga).</p> <p>Riiklike toetusprogrammide olemasolu (mõisakoolid, pühakojad, maa-arhitektuur).</p> <p>Kaitsestrateegiate nihkumine objektikeskselt keskkonna väärtustamisele.</p> <p>Erialahariduse olemasolu (akadeemiline ja kutsehariduse tasand, täiendkoolitused).</p> <p>Mälestiste restaureerimisse panustavad nii riik, KOVID kui eraomanikud. Paljud silmapaistvad mälestised hiljuti põhjalikult restaureeritud.</p>	<p>Valdkondade- ja asutustevahelise sidususe kasvatamine (keskkonnakaitse, muuseumid, RKAS, KOVID).</p> <p>Riigi kinnisvarastrateegia otsused peaksid mõjusid analüüsidest soodustama muinsuskaitsealuste hoonete kasutust (mälestiste säilimise peab riik igal juhul tagama). Koostöö Rahandusministeeriumiga, RKASiga kinnisvarastrateegia kujundamisel annaks tulemuse kogu avaliku sektori kinnisvaraotsustes.</p> <p>Välisvahendite kaasamine - suurem rahastus.</p> <p>Olemasoleva rahvusvahelise teadmise / kogemuse aktiivsem kasutamine Eestis (konventsioonid, hartad, juhendid, koostöö jm).</p> <p>Ühiskonnas palju tähelepanu säästva arengu teemadel (muinsuskaitse kui osa keskkonnast, taaskasutus jms).</p> <p>IT areng - suuremad kultuurist osa saamise võimalused, uurimisvõimalused. Toimub kultuurimälestiste registri arendamine nii ametniku kui kasutaja vaates.</p> <p>Ühineda ja rakendada Euroopa maastikukonventsiooni, UNESCO veealuse kultuuripärandi kaitse konventsiooni.</p> <p>Erinevate toetusskeemide rakendamine mälestiste omanikele.</p> <p>Muinsuskaitsealuste väärtuste ära kasutamine majandusliku eelisena (nt turismi kontekstis).</p>

Nõrkused	Ohud
<p>Alamehitatus (igas maakonnas on üks järelevalveinspektor, 10x väiksem kui keskkonnakaitses), sellest tulenevalt vähene haldussuutlikkus.</p> <p>Maakonniti kõikumine kompetents, keeruline leida teatud spetsialiste teatud piirkondades.</p> <p>Avariiliste või halvasti seisus ehitismälestiste suur osakaal.</p> <p>Kultuurimälestiste nimekiri ei kajasta muutunud väärtushinnanguid ega peegelda tasakaalustatult meie ajaloo olulisemaid protsesse.</p> <p>Akadeemilise taustsüsteemi puudulikkus (uurimisinstituudi ja alusuuringute puudumine). Restaureerimisalase kutsehariduse ebapiisav tase. Sellest tulenevalt vähe valdkondlikke alusuuringuid, tehakse üksikotsuseid.</p> <p>Mälestise omanike õigused ja kohustused ei ole tasakaalus.</p> <p>Muinsuskaitsealastele alternatiivsete kaitsemeetodite puudumine (planeeringud).</p> <p>Õiguslike ja majanduslike kompetentsi puudulikkus valdkonna sees. Puudub oskus muinsuskaitsealaste väärtusi majandusliku eelisena ära kasutada (nt turismi kontekstis).</p> <p>Valdkonna vastuoluline maine. Puudulik teavituse- ja haridustöö. Kultuurimälestiste tähistamine on ebapiisav.</p>	<p>Toetused ei ole proportsioonis piirangutega.</p> <p>Alamehitatus takistab strateegiliste suundade elluviimist.</p> <p>Ebaprofessionaalsus restaureerimises, projekteerimises; kvaliteetse tööjõu nappus, tegevuslooga ettevõtjate töö ebapiisav kvaliteet.</p> <p>Ääremaastumine, pärandi kasutus väheneb (eriti maapiirkondades) -> KOVide vähene võimekus piirkondliku pärandiga tegelemisel, ministeeriumile tähendab see hulka vähemvõimekaid partnereid.</p> <p>EL direktiivide mõju - mõju traditsioonilistele materjalidele ja tehnoloogiatele (pärandiaspekti mitteametamine nt energiatõhususe regulatsioonides).</p>

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Uue muinsuskaitsealaste rakendamise parema tasakaalu tagamiseks omaniku kohustuste ja võimaluste vahel.
- 2) Avariiliste või halvasti seisus ehitismälestiste osakaalu vähendamisele aitab kaasa nii toetuste suurendamine kui ka uute, spetsiaalselt probleemsete mälestiste liikidega tegelemiseks mõeldud uute toetusprogrammide võimalik rakendamine, samuti välisvahendite võimalik kaasamine ja valdkonna parem lõimimine teiste strateegiliste dokumentidega.
- 3) Muinsuskaitseametite haldus- ja nõustamisvõimekuse tõstmine ning töö parem strateegiline planeerimine, laiapõhjalisem koostöö sidusvaldkondadega (muuseumid).

- 4) Kohaliku kompetentsi kasvatamiseks on vajalik Eesti ekspertide suurem kaasamine rahvusvahelises erialases koostöös.

2. Tulemusvaldkond: sport

Sport on Eestis detsentraliseeritud ja spordiorganisatsioonid on oma otsustes iseseisvad. Spordi katusorganisatsiooniks on Eesti Olümpiakomitee. Kultuuriministeeriumi alluvusse ei kuulu otseselt ühtegi riiklikku spordiorganisatsiooni. Samas on ministeerium Tehvandi Spordikeskuse SA üks asutajatest ning Jõulumäe Tervisespordikeskuse SA ainuasutaja. Spordi osakaal ministeeriumi eelarves on ligikaudu 10%.

Eesti Spordiregistri (ESR) andmetel on Eestis 05.01.2015. aasta seisuga 3 450 kutsetunnistusega treenerit ning 2330 spordiorganisatsiooni: 2130 spordiklubi, 117 spordiühendust, 63 spordialaliitu, 19 maakonna ja linna spordiliitu ja 1 rahvuslik olümpiakomitee. Lisaks on EHIS-es registreeritud veel ka 343 spordikooli (EHIS-es kinnitatud spordi valdkonna õppekava omavad huvikoolid). Harrastajate arv on viimastel Eestis kasvanud. Spordiklubidesse kuulub 31.12.2013. aasta seisuga 142 888 spordiharrastajat (ca 10 % elanikkonnast), sh 81 057 kuni 19-aastased noored. ESR andmetel on 2015. aasta alguses Eestis ligikaudu 2 600 spordiobjekti ja liikumispaika.

Liikumisharrastusega (2 x nädalas a 30 min) tegeleb 2012. aasta Tervise Arengu Instituudi andmetel vähemalt 35,6% tööealisest elanikkonnast (2010 - 36,3%). 2014. aasta sügisel Eesti Olümpiakomitee poolt liikumisaasta raames läbiviidud uuringu kohaselt on regulaarselt liikuvate inimeste osakaal 42%. Eurobaromeetri andmetel oli tegeles Eestis regulaarselt spordiga 2013. aastal 39% elanikest, mis andis Euroopa Liidu riikide seas 13.kohta. Rootsis, Taanis ja Soomes tegeles regulaarselt spordiga vastavalt 70%, 68% ja 66% elanikest.

Eesti on olnud edukas rahvusvaheliste suurvõistluste korraldaja. Viimastel aastatel on Eestis toimunud järgmised võistlused: tõstmise juuniorite EM 2013, korvpalli U20 EM finaalturniir 2013, kergejõustiku U20 EM 2012 ning iluuisutamine EM 2010. Järgnevateks aastateks on Eestile antud juba korraldamisõigus järgmisteks võistlusteks: kergejõustiku U23 EM 2015, jalgratta maanteeõidu EM 2015, laskesuusatamise EM 2015, iluuisutamise juuniorite MM 2015 ning laskmise juunioride EM 2016. Eesti sportlased võidavad rahvusvahelistelt tiitlivõistlustelt keskmiselt üle 100 medali (2014 – 138, 2013 – 132, 2012 – 125, 2011 – 126.), millest umbes 10% on klassikaliste olümpiaalade medalid.

Tugevused	Võimalused
<p>Liikumisharrastusega regulaarselt tegelevate inimeste arvu stabiilne kasv. Sellele on kaasa aidanud liikumisharrastuse strateegilise arengukava 2011-2014 raames läbi viidud sportlikku eluviisi järgima kutsuvad meediakampaaniad, vastava kirjanduse väljaandmine, tegevustoetused liikumisharrastusele ning 2014. aastal korraldatud liikumisaasta.</p>	<p>Spordi laiapõhjalisem sidumine teiste valdkondadega (näiteks lõimimine, turism, sotsiaalvaldkond). Koostöö tõhustamine Sotsiaalministeeriumiga, et panustada senisest enam liikumisharrastusse ja inimeste teavitamisse</p> <p>Programmi „Erasmus+“ raames toimuvates projektides osalemine ning teiste riikide praktikate uurimine ja kasutamine.</p>

<p>Järjepidevalt uueneva spordiregistri olemasolu. Eesti spordiregister on riigi infosüsteemi kuuluv spordi andmekogu, mille eesmärk on sporditegevuse korraldamise, juhtimise ning sporditegevuses osalemise tõhustamiseks arvestuse pidamine Eesti spordiorganisatsioonide, spordikoolide, spordiehitiste ja treenerite üle.</p> <p>Riigieelarveliste vahendite jaotamiseks on kindlad kriteeriumid. Kehtestatud on põhimõtted, mille täitmise alusel on spordiorganisatsioonidel võimalus kvalifitseeruda riigieelarvelisele toetusele.</p> <p>Eesti korraldab igal aastal edukalt mitmeid kõrgetasemelisi tiitlivõistlusi, maailmakarikaetappe rahvusvahelisi turniire, ja muid olulisi võistlusi.</p> <p>Euroopa Liidu kutsenõuetele vastava 8-tasemelise treenerite kutsesüsteemi olemasolu. Kutsega treenerite töötamine spordisüsteemis tõstab usaldusväärsust nii lastevanemate kui ka täiskasvanud harrastajate hulgas. Arvuliselt on kutsetunnistuse omandanud treenerite arv pidevalt kasvanud.</p> <p>Riigikogu poolt on vastu võetud Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030.</p> <p>Laste ja noortega tegelevatele 5. ja kõrgema kutsetasemega treeneritele on loodud tööjõukulude toetussüsteem sotsiaalsete garantiide tagamiseks.</p>	<p>Senisest enam tuua Eestisse rahvusvahelisi võistlusi, sest suurvõistluste korraldamine Eestis avaldab positiivselt mõju nii sotsiaalses kui ka majanduslikus mõõttes. Selleks on vajalik spordiorganisatsioonide esindajate kuulumine ja aktiivne osalemine rahvusvahelistes organisatsioonides.</p>
<p>Nõrkused</p>	<p>Ohud</p>
<p>Liigne bürokratia ja riiklikul tasandil mitmete tegevuste koordineerimatus, mis mõjutavad oluliselt ka spordiga tegelevaid noori ning neile suunatud programmide jätkusuutlikkust.</p> <p>Suuremale hulgale regulaarselt spordiga tegelevatele noortele ja liikumisharrastusega regulaarselt tegelevatele inimestele ei ole tervisekontroll endiselt kättesaadav.</p>	<p>Väheneb usk ausasse sporti. Sporditulemustega manipuleerimine ja doping mõjutavad negatiivselt inimeste suhtumist. Selle tulemusena võib väheneda nii inimeste huvi spordiga tegelemise, spordi jälgimise aga ka spordi toetamise vastu.</p>

<p>Eestlaste regulaarne liikumisharrastus on viimastel aastatel küll tõusnud, kuid endiselt on mahajäävus Põhjamaadest, kus Eurobaromeetri andmetel liigub regulaarselt ligikaudu 70% elanikest, suur</p> <p>Paljudel spordialaliitudele ei ole piisavalt rahalisi vahendeid. Praegu Kultuuriministeeriumi poolt eraldatava tegevustoetus ei ole sageli piisav, et tagada kõikidele liitudele piisav toetus personali ja teiste tegevuskulude katmiseks. Riigikontrolli andmetel oli 2010. aastal 40 spordialaliidu halduskulu kokku ligikaudu 3 miljonit eurot ehk keskmiselt 74 000 eurot. Keskmiselt moodustas halduskulu ¼ spordialaliidu eelarvetest. Käesoleval hetkel saavad 28 spordialaliitu vähem kui 20 000 eurot ning nendest 15 saavad toetust alla 10 000 eurot Kuna spordialaliitude majanduslik olukord on halb, siis sellest tulenevalt on nõrk ka nende haldusvõimekus.</p>	<p>EL 2014-2020 eelarveperioodi eesmärkide saavutamisel, kus peamine eesmärk on hõive tõstmine ja üks peamisi probleeme tervisest tulenevate probleemide tekkimine hõivest väljalangemisel, ei ole arvestatud spordi ja liikumisharrastuse rolli arvestades tööealise elanikkonna vähenemist ja vananemist riigis.</p> <p>Üks suuremaid spordi valdkonna rahastajaid on kohalikud omavalitsused. Oluliselt on kasvanud spordiobjektide ülalpidamiskulud, mis jätab sporditegevusteks vähem raha.</p> <p>Demograafiline olukord. Rahvastik väheneb ja vananeb. See mõjutab nii noorsportlaste, tippportlaste kui ka nende treenerite kandepinda, mis omakorda avaldab aastate pärast negatiivset mõju Eesti sportlaste esinemisele tiitlivõistlustel.</p> <p>2015. aastal riigieelarves ettenähtud 3,51 miljonit eurot treenerite töjõukulude toetuseks ei olnud piisav, et tagada kõigile nõuetele vastavatele treeneritele 50%-line toetus. Järgnevateks aastateks võib prognoosida 5. ja kõrgema kutsega treenerite arvu kasvu ning treenerite töjõukulude toetuse aluseks oleva kõrgharidusega kultuuritöötajate töötasu alammäära tõusu.</p> <p>Spordikohtunike tasustamise süsteem vajab korrastamist. Praegusel hetkel tegutseb Eestis spordikohtunikuna üle 4 000 inimese, kellest enamus on varasematel aastatel saanud oma tegevuse eest stipendiumi. Tulenevalt 2015. aasta alguses jõustunud tulumaksuseaduse muudatustest, tuleb spordiorganisatsioonidel tasuda kohtunike makstavatelt tasudelt ka nõutud riigimaksud. See mõjutab oluliselt spordiorganisatsioonide suutlikkust.</p>
---	--

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Eesti spordisüsteemi üks valupunkte puudutab treenereid, nende töö vähest väärtustamist ja töö tasustamise ebakindlust. Treeneri staatus on ebamäärane, nad ei ole enam treener-pedagoogid, vaid pearahal põhinevates spordiklubides teenuste pakkujad, kellel sageli puuduvad sotsiaalsed garantiid. Noortega tegelevate 5. ja kõrgema kutsetasemega treenerite töötasu ja sotsiaalsete garantiide probleem lahendamiseks oli 2015. aasta eelarvesse ette nähtud 3,51 miljonit eurot. Spordiorganisatsioonid esitasid taotlusi kokku ligikaudu 4,2 miljoni euro eest. Sellest tulenevalt ei olnud võimalik tagada 50% treenerite töötasust. Järgnevateks aastateks võib prognoosida 5. ja kõrgema kutsega treenerite arvu kasvu ning treenerite tööjõukulude toetuse aluseks oleva kõrgharidusega kultuuritöötajate töötasu alammäära tõusu. Olukorra lahendamiseks on vaja järgnevatel aastatel järk-järgult suurendada treenerite tööjõukulude toetuseks ettenähtud riigieelarveliste vahendite mahtu. Sel viisil on võimalik tagada vajalik inimressurss, kes aitaks kasvatada noortes spordiarmastust ja arendaks nende kehalisi võimeid ning oskusi, mis omakorda aitab suurendada sporti harrastavate inimeste arvu ja ellu viia riigi huvi spordi edendamisel.
- 2) Jätkuvalt panustatakse võitlusesse dopingu ning sporditulemustega manipuleerimise vastu, milleks tõstetakse ennekõike sportlaste, treenerite ning teiste taustajõudude teadlikkust.
- 3) Oluline on laste eluks vajaliku ujumisoskuse tagamiseks ujumise algõpetuse programmi vahendite suurendamine lähiaastatel. 2014. aastal kattis Kultuuriministeeriumi toetus 1/3 ning kohalike omavalitsuste toetus 2/3 kogu programmi üldmaksumusest.
- 4) Eestis viiakse igal aastal läbi üha enam rahvusvahelisi tiitlivõistlusi ja rahvusvahelise tasemega spordiüritusi. Järgnevatel aastatel on oluline vahendite suurenemine nende võistluste kõrgetasemeliseks läbiviimiseks.
- 5) Liikumisharrastuse strateegilise arengukava 2010-2014 ja Liikumisaasta 2014 eesmärgiks oli kasvatada regulaarselt liikumisharrastusega tegelejate arvu 45%-le. Selle saavutamiseks tuleb lähiaastatel koostööpartneritega veelgi enam viia läbi erinevaid liikumisharrastust propageerivaid üritusi, kampaaniaid ja teavitustegevusi. Selleks on oluline järgnevatel aastatel suurendada liikumisharrastuse edendamiseks suunatavaid vahendeid.
- 6) Alates 2015. aastast on tulumaksuseadusega täpselt reguleeritud, mis juhtudel on lubatud stipendiumi määramine ning millal tuleb isikule makstavast tasust kinni pidada riigimaksud. Eestis tegutseb regulaarselt enam kui 4 000 spordikohtunikku, kellest valdav enamus saab stipendiumi. Selle ohu maandamiseks oleks vajalik suurendada spordialaliitudele tegevustoetuse summat

3. Tulemusvaldkond: lõimumine

Kokku elab Eestis ligi 190 rahvuse esindajaid. 69% elanikkonnast on rahvuselt eestlased, 25% venelased, 2% ukrainlased, 1 % valgevenelased ning 0,8% soomlased. Rahvastikuregistri 01.01.2015 andmete kohaselt elab Eestis 1 350 548 elanikku, kellest 1 138 002 on Eesti kodanikud. Kehtiva elamisloa alusel elab Eestis (st elanikud, kelle elukoht on registreeritud Eestis) 85 312 määratlemata kodakondsusega isikut.²² Teiste riikide kodakondsusega isikutest on kõige suurem osakaal Venemaa Föderatsiooni kodanikel (92 338), kellele järgnevad Ukraina kodakondsusega isikud (6 289). EL kodanikest elab Eestis enim Soome kodanikke (6 260). 2014 sai naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse 1475 isikut.

Lõimumise all mõistetakse ühiskonna kultuurilise, poliitilise ja sotsiaal-majandusliku sidususe suurenemist. Lõimumisprotsessi iseloomustab teadmiste, oskuste ja väärtuste kujunemine, mis panustavad ühiskonna arengusse praktilise koostöö ja vastastikuse avatuse kaudu. Selle tulemusel vähenevad ühiskonnaliikmete keelelis-kultuurilisest taustast ja rahvuslikust kuuluvusest tingitud erinevused ühiskonnaelus osalemisel. Edukas lõimumisprotsess toimub eeskätt vabatahtliku valiku ja motivatsiooni toel, mida toetab riiklik ja kogukondlik institutsionaalne raamistik, kuhu lisaks avaliku sektori organisatsioonidele, sh kohalikele omavalitsustele, on kaasatud ka erasektori ja kodanikuühiskonna organisatsioonid.

Lisaks lõimumise institutsionaalsetele rõhuasetusele – kodakondsus, riigikeel, ühtne haridussüsteem – on vaja enam tähelepanu pöörata eri rahvuste omavahelisele suhtlemisele ja lõimumise sotsiaalmajanduslikule mõõtmele. Võrdse kohtlemise põhimõtete teadvustamine ja rakendamine aitab vältida rahvusest ja rassilisest kuuluvusest tingitud ebavõrdsust ja eraldatust, mis omakorda toetab sidusa ühiskonna loomise eesmärki. On vaja senisest enam tähelepanu pöörata lõimumist toetavate hoiakute avatumaks muutmisele. Selles on oluline roll kommunikatsioonil ning aktiivsetel ja positiivsetel kontaktidel eri ühiskonnarühmade vahel.

Ühiskonnaelus aktiivse ja tulemusliku osaluse ning lõimumist toetavate väärtushoiakute leviku ja kinnistumise jaoks on vajalik parandada eesti keelt emakeelena mitte rääkivate püsielanike ja uussisserändajate riigikeeleoskust, toetada nende kohanemist ja teadlikkust kodakondsuse omandamise võimalustest, vähendada erinevusi tööturul ja kodanikuühiskonnas osalemises ning edendada sidemeid teiste ühiskonnaliikmete ja riigiga.

Lõimumispoliitika on horisontaalse iseloomuga ning hõlmab riigi eelarvestrateegias mitut poliitikavaldkonda. Poliitika edukaks elluviimiseks on vaja suurendada eri organisatsioonide vahelist koostööd (sh avaliku, erasektori ning kodanikuühiskonna tasandil) ja seirata lõimumisprotsesse.

²² PPA andmetel omas 01.01.2015 seisuga kehtivat elamisluba või elamisõigust 88 042 määratlemata kodakondsusega isikut.

Tugevused	Võimalused
<p>Laialdane sihtrühmade, KOV-ide, valitsus- ja rakendusametuste kaasamine uuevaldkondliku arengukava elluviimisel ja poliitika planeerimises.</p> <p>Eesti keele oskuse järjepidev paranemine sihtrühma hulgas.</p> <p>Eesti keele õppimise mitteformaalsete vormide ja võimaluste loomine vähelõimunutele ja kohanemisprogrammide rakendamine uusimmigrantidele, sihtgrupi kaasamine ühiskonnaelu protsessidesse.</p> <p>Määratlemata kodakondsusega isikute arvu vähenemine.</p> <p>Rahvusvähemuste kultuuriühenduste olemasolu ja pikaajaline toimimine. Sihtrühma aktiivse osa motiveeritus panustada lõimumisse.</p> <p>Valdkondliku arengukava ja EL-i uue finantsperioodi rõhuasetus lõimumise laiemale kontekstile toetamaks inimeste võimekust osaleda tööturul.</p> <p>Erinevate poliitikavaldkondade koostöö eri valitsusasanditel aitab kaasa poliitikaeesmärkide elluviimisele.</p>	<p>Tõhustada erinevate sektorite vahelist koostööd (KOV, erasektor, vabauhendused) lõimumisvaldkonna eesmärkide elluviimisel ja siduda erinevaid valdkondi lõimumisega (sport, kultuur, huvitegevus, teadus, ettevõtlus jne) senisest enam.</p> <p>Venekeelsete gümnaasiumite osaline üleminek eestikeelsele õppele, sellega seonduva kommunikatsiooni ja erinevate valdkondade kaasatuse suurendamine reformi läbiviimisel. Kaasaegsete ja interaktiivsete õppevormide kasutamise suurendamine eesti keele õppes. Töötada välja keeleõppe programme piiratud õpi- ja praktiseerimisvõimalustega inimestele.</p> <p>Arendada rahvuskultuuri ja vähemusrahvuste organisatsioonidest välja aktiivsed ning autonoomsed panustajad ühise kultuuriruumi tekkesse läbi koolituste ja süsteemse arendustöö ning eri keelelis-kultuurilise taustaga organisatsioonide koostöö.</p> <p>Lõimumiskava ja EL-vahendid on keskendatud kõikide rahvusrühmade ülesele ja ühisele eesmärgile suurendada osalust tööturul ning võimaldavad inimesi seeläbi laiemalt lõimumisprotsessi kaasata, pöörates suuremat rõhku ka naturaliseerunud elanikele ja etnilistele eestlastele. Kogu ühiskonna, sh eestikeelsete püsielanike, avatuse suurendamine ja lõimumist toetavate hoiakute kujundamine, sallivuse suurendamine ühiskonnagruppide vahel.</p>
Nõrkused	Ohud
<p>Integratsioon kui valdkondade ülene poliitikavaldkond nõuab selget ja laialdast strateegilist planeerimist. Valdkonna hajusus võib takistada eri ametkondade ja koostööpartnerite kaasamist.</p> <p>Töötuse määr, s.o töötute osakaal kõigist tööturul aktiivsetest inimestest on teistest rahvustest inimeste seas kõrgem kui eestlaste seas. Sihtrühma toimetulekuraskused väljendavad nende osalemist ühiskonnaelus.</p> <p>Erinevatest rahvustest noorte kaasamise võimekus kodanikeühendustesse, sh rahvakultuuriseltside tegevustesse on madal.</p>	<p>Valdkonna kui kahepoolse protsessi mittetunnustamine, alarahastatus, nõrk koordinatsioon ja vastutuspiiride hajumine, mis ei võimalda poliitika eesmarke realiseerida. Negatiivsed kogemused tõrjuvad inimesi lõimumisvaldkonnast eemale.</p> <p>Lähitulevikus potentsiaalselt suurenev sisseränne paneb riigile suurema koormuse pakkuda uussisserännanutele teenuseid ja kujundada nende kohanemiseks ja hilisemaks lõimumiseks soodsat väärtusfooni.</p>

<p>Rahvuskultuuri seltsid ja vähemusrahvuste kultuuriühingud on organisatsiooniliselt nõrgad.</p> <p>Erinevate eesti keele ja kodakondsusõppe vormide piiratus ning sihtrühmale suunatud teenuste vähene atraktiivsus.</p> <p>Ühtse kommunikatsioonivälja puudumine. Eesti infokanalite vähene kasutatavus Ida-Virumaal. Uusimmigrantidele tugiteenuseid pakkuvate inglisekeelsete infokanalite vähesus.</p> <p>Ühiskonnas on nõrgalt juurdunud avatuse ja võrdse kohtlemisega seotud väärtushinnangud.</p> <p>Eesti rahvuskaaslaste poliitika vähene teadvustamine, vastutuse hajusus ning valdkonna alarahastatus.</p>	<p>Lõimumisvaldkonna ja rahvusküsimuste jätkuv politiseerimine valimisvõitluses, sh rahvusvahelistes küsimustest Venemaa-Ukraina konflikti tõttu, toob kaasa rahvusrühmade vastandumise ja nõrgestab valdkonnas tehtud edusamme.</p> <p>Riikliku rahastuse vähesus ei toeta eri rahvuskultuuride ja vähemuskultuuride sidusat arengut ja kontaktvõrgustike teket ühiskonnas, madaldab organisatsioonide arenguvõimekust sh kaasata jätkusuutlikkuse tagamiseks organisatsioonide töösse noori. Eesti avalikkuse vähene teadlikus eri rahvuskultuuride seltside tegevuse kohta.</p> <p>Sotsiaal-majandusliku ebavõrdsuse tajumine teisest rahvusest elanike seas suurendab nende rahulolematust ja umbusaldust Eesti riigi vastu, mida on võimalik välispoliitiliselt kasutada Eesti sisemise stabiilsuse nõrgestamiseks.</p> <p>Suur Vene kodakondsusega isikute arv Eestis, sh Ida-Virumaa piiriregioonis. Vene kodakondsuse taotlemise aktiveerimine püsielanike hulgas.</p> <p>Tagasipöörduvatele Eesti kodanikele pakutakse vähe teenuseid, et toetada nende tagasisulandumist ühiskonda.</p>
--	---

Ohtude maandamiseks vajalikud tegevused

- 1) Lõimumisvaldkonna eesmärkide saavutamine on pikaajaline ühiskondlik protsess, millesse on kaasatud suur hulk eri organisatsioone ning mille tegevused hõlmavad paljude ministeeriumite tegevusvaldkondi. Administratiivselt on riskiks vähene koordineerimine eri institutsioonide vahel, mille tulemusena võib poliitika rakendamine olla ebatõhus. Riski maandab arengukava „Lõimuv Eesti 2020“, mis on koostatud erinevate ministeeriumide ja sidusgruppide koostöös.
- 2) Sihtrühma aspektist on riskiks seni elluviidud tegevuste lõppemine, nende mahu või kättesaadavuse vähendamine (näiteks keeleõpe), kuid eelkõige sihtgrupi motivatsioonipuudus. Riski maandab arengukava „Lõimuv Eesti 2020“, milles on planeeritud erinevad kommunikatsiooni- ja teavitustegevused.

- 3) Valdkonna eesmärkide saavutamine tugineb nii riigieelarvelisele kui ka Euroopa Liidu rahastamisele. Riski maandamiseks on vaja välja kujundada lõimumist tagavad teenused sellisena, et nad oleksid jätkusuutlikud ka pärast Euroopa Liidu struktuurivahendite toetusperioodi lõppemist. Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi 2014-2020 vahendite lõimumismeetme „Võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks“ väljumisstrateegia on kirjeldatud toetuse andmise tingimustes.
- 4) Suuremat tähelepanu vajab lõimumispoliitika sidusus diasporaapoliitikaga – seda nii Eesti diasporaa tagasipöördumise kui teiste riikide kaasmaalaspoliitikaga Eestis. Ühiste väärtustele tugineva riigiidentiteedi loomine avalikkussfääris eri rahvusrühmade vahel võimaldab tagada Eesti ühiskonna sisemist sidusust ning turvalisust. Riskide maandamise tegevuste planeerimiseks viib HTM 2015. aastal läbi rahvuskaslastele suunatud poliitika mõju-uuringu. Sellest tulenevalt planeeritakse edasised tegevused.